

БИЛТЕН

Интернет адреса на Министерството за финансии на Република Македонија
<http://www.finance.gov.mk/>

Интернет адреса на Управата за јавни приходи
<http://www.ujp.gov.mk/>

Интернет адреса на Царинската управа на Република Македонија
<http://www.customs.gov.mk/>

Интернет адреса на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност
<http://www.mse.org.mk/>

Интернет адреса на Комисијата за хартии од вредност
<http://www.sec.gov.mk/>

Интернет адреса на Државниот завод за статистика
<http://www.stat.gov.mk/>

Интернет адреса на Централниот регистар на Република Македонија
<http://www.crm.org.mk/>

Скопје, ноември/декември 2006

СОДРЖИНА

I. АНАЛИЗИ, ТАБЕЛИ И ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ

Табела 1: Основни макроекономски индикатори на Република Македонија	7
Табела 2: Одбрани макроекономски индикатори во одделни транзициони економии	7
Краткорочни економски движења, декември 2006 година	8
Табела 3: Бруто домашен производ	13
Табела 4: Основни краткорочни економски трендови	14
Табела 5: Бруто домашен производ според произведен метод	16
Табела 6: Бруто домашен производ според расходиен метод	16
График 1: Бруто домашен производ	17
График 2: Инфлација, просечна	17
График 3: Инфлација, на крај на година	18
График 4: Надворешно-трговска размена	18
Табела 7: Платен биланс на Република Македонија	19
Табела 8: Надворешно-трговска размена по земји	20
Надворешен долг на Република Македонија	22
Јавен долг	23
Табела 9: Буџет – Централна државна власт	26
Табела 10: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет на РМ	27
График 5: Функционална класификација на расходите на Централниот буџет на РМ	27
Табела 11: Буџет на Република Македонија (Централен буџет и буџети на фондови)	28
Фонд за пензиско и инвалидско осигурување	30
Фонд за здравствено осигурување	31
Агенција за вработување	32
Фонд за магистрални и регионални патишта	33
Македонска берза на долгорочни хартии од вредност – 2006 година	34
Депозити на населението и претпријатијата кај банките	39
Табела 12: Каматни стапки на банките и штедилниците во Република Македонија	40
Табела 13: Кредитни линии за мали и средни претпријатија обезбедени од Владата на РМ	42
Табела 14: Други проекти за поддршка на мали и средни претпријатија	48

II. АКТУЕЛНИ ВЕСТИ И СТАТИИ

Актуелни вести	51
М-р Димитар Богов – Детерминанти на цените на акциите на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност	59
М-р Марјан Петрески – Режимот на девизниот курс и извозните перформанси на Република Македонија	64
М-р Николина Трајаноска – Предизвиците на текстилната индустрија во Република Македонија	70

ПОЧИТУВАНИ,

Според податоците за 2006 година, базирани на кварталните анкети, Бруто домашниот производ забележа раст од 3,1%. Сепак, некои индиректни показатели за економската активност укажуваат дека реално остварениот раст на БДП е можеби повисок. Оваа констатација е содржана и во Писмото за намери потпишано меѓу Владата на Република Македонија и ММФ, еден од документите кои беа презентирани при усвојувањето на Вториот преглед на Стенд бај аранжманот пред Бордот на Извршни директори на ММФ на 27 април 2007 година. Растот на БДП е постигнат во услови на ниска и едноцифрена инфлација (3,2%), дисциплинирана фискална политика со дефицит на централниот буџет од 0,5% од БДП, намален долг на општата влада од 6,6 процентни поени во однос на претходната година, намалување на невработеноста од два процентни поени, како и силен пораст на кредитирањето на приватниот сектор од 26%. Ваквите стабилни макроекономски перформанси се добра основа за реализирање на амбициозната економска програма на Владата на Република Македонија за наредниот период.

Порастот на економската активност во 2006 година предизвика соодветно зголемување и на обемот на стоковната размена, при што во анализираниот период извозот на стоки забележа пораст од 17,6%, при истовремено зголемување на увозот за околу 16,5%, придонесувајќи за пораст на дефицитот во размената со странство (околу 15%) во споредба со истиот остварен во минатата година. Ваквата состојба е во најголем дел иницирана од

високиот пораст на цената на нафтата на светските берзи, односно во порастот на трговскиот дефицит нафтата учествува со приближно 51%. Значителниот прилив по основ на приватни трансфери во во 2006 година придонесе за осетно намалување на дефицитот на тековната сметка (14 милиони САД долари или само 0,6% од БДП).

Зголемената извозна активност и високиот прилив на приватни трансфери во изминатиот период доведоа до намален дефицит на тековната сметка од билансот на плаќања и притисоци за апresiasiја на девизниот курс на денарот кои беа присутни на девизниот пазар. Со цел одржување на стабилноста на номиналниот девизен курс на денарот во однос на еврото, во анализираниот период преку девизните трансакции на НБРМ беше реализиран нето-откуп на девизи на девизниот пазар.

Ваквите позитивни движења во надворешниот сектор имаа своја позитивна рефлексija и врз нивото на девизните резерви. На крајот од 2006 година девизните резерви изнесуваа 1,4 милијарди евра, што во однос на крајот на 2005 година претставува пораст од 25% и изнесува 5,5 месечна покриеност на увозот. Ваквите движења кај девизните резерви се мотив Министерството за финансии да презема активности за минимизирање на трошокот за сервисирање на државниот долг и издадените државни гаранции, како и за намалување на ризиците поврзани со структурата на јавниот долг – согласно Законот за јавен долг (Службен весник на Република Македонија број 62/2005). За таа цел, во април, 2007 година Министерството за финансии,

покрај веќе најавената активност за предвремен откуп на долгот кон Парискиот клуб на кредитори во вредност од 77 милиони евра, ја започна и операцијата на предвремен откуп на дел од кредитите од Светската банка и Европската инвестициона банка во вкупна вредност од 103,7 милиони евра. Откупот на дел од надворешниот јавен долг е мотивиран од следниве причини:

Од аспект на каматните трошоци кои директно го оптоваруваат Буџетот на Република Македонија, за предвремена отплата се планираат заеми со неповолни каматни стапки, без оглед дали претставуваат заеми со високи фиксни каматни стапки, или пак при пресметката се користат променливи каматни стапки кои во моментот, а и според идните очекувања не се најповолни. Најчесто, каматната стапка на овие кредити е повисока од моментните каматни стапки по кои Република Македонија може да се задолжи на странските пазари (6-месечен Либор за евра, зголемен за маргина од 0,5 процентни поени, што изнесува приближно 4,5%).

Од аспект на валутната структура, најголем дел од заемите планирани за предвремена отплата се склучени и се отплаќаат во не-евро валути, што е во спротивност со целите прифатени во среднорочната Стратегија за управување со јавен долг, каде една од основните цели е зголемување на долгот склучен во евро валута во рамките на надворешниот јавен долг. Движењето на девизниот курс евро-долар е во прилог на овој откуп поради тоа што монеталната вредност на доларот е намалена во однос на еврото, а откупот ќе се изврши со евро-де-

позити, со што би се оствариле позитивни курсни разлики.

Откупувањето на долгот предизвикува подобрување на карактеристиките на вкупното портфолио на јавниот долг, од аспект на валутната, како и од аспект на каматната структура. Имено, најголемиот дел од долгот кој е предмет на овој откуп е во различни не-евро валути како и со каматни стапки повисоки од 6%.

Откупувањето на долгот е, исто така, позитивна операција од аспект на правење на заштеди како во Буџетот на Република Македонија, така и во буџетите на институциите кои се дел од општата влада. Ваквите средства кои претходно биле резервирани за отплата на долг, сега ќе можат да бидат искористени за капитални инвестиции. Така на пример со предвремената отплата на долгот на Фондот за патишта, кој е дел од општата Влада, Фондот во наредните години ќе има на располагање дополнителни средства кои претходно биле резервирани за плаќање на камата по кредити, а во иднина би биле наменети за капитални инвестиции.

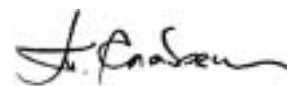
Идните планирани приливи од приватизација даваат простор и за понатамошни анализи за реструктурирање на портфолиото на јавниот долг на Република Македонија од страна на Министерството за финансии, во насока на подобрување на структурата на долгот и намалување на каматните трошоци.

Уживајте во страниците на Билтенот на Министерството за финансии.

Со почит,

Д-р Трајко Славески

Министер за финансии

БИЛТЕН

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

I. АНАЛИЗИ, ТАБЕЛИ, ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ

Табела 1: ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Реален БДП	%	1,2	1,4	3,4	4,3	4,5	-4,5	0,9	2,8	4,1	3,8	4,0
БДП	USD мил.	3.390	3.458	3.581	3.674	3.588	3.437	3.769	4.631	5.368	5.766	6.201
Инфлација (просек)	%	2,3	2,6	-0,1	-0,7	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	3,2
Инфлација (крај на период)	%	-0,7	2,7	-2,4	2,4	6,1	3,7	1,1	2,6	-1,9	1,2	2,9
БДП дефлатор	%	2,9	3,4	1,4	2,7	8,2	3,6	3,4	0,3	1,3	3,3	3,2
Буџетско салдо (централен буџет и фондови)	% БДП	-0,5	-0,4	-1,7	0,0	1,8	-7,2	-5,7	-0,6	0,4	0,3	-0,5
Девизен курс, просек	ДЕН/1USD	40,0	49,8	54,5	56,9	65,9	68,1	64,7	54,3	49,4	49,3	48,8
Девизен курс, просек	ДЕН/1EUR	50,1	56,2	61,1	60,6	60,7	60,9	61,0	61,3	61,3	61,3	61,2
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1USD	41,4	55,4	51,8	60,3	65,3	69,2	58,6	49,9	45,9	51,7	46,5
Девизен курс, крај на период	ДЕН/1EUR	51,3	61,2	60,9	60,6	60,8	61,0	61,1	61,3	61,4	61,2	61,2
Извоз (Ф.О.Б.)	USD мил.	1.147	1.237	1.291	1.190	1.321	1.155	1.112	1.362	1.672	2.041	2.401
Увоз (Ф.О.Б.)	USD мил.	1.462	1.623	1.807	1.686	2.011	1.681	1.916	2.211	2.785	3.097	3.763
Трговски биланс	USD мил.	-315	-386	-516	-496	-690	-526	-804	-849	-1.113	-1.056	-1.362
Биланс на тековна сметка	USD мил.	-340	-286	-269	-32	-72	-244	-358	-149	-415	82	76
како % од БДП	%	-10,0	-8,3	-7,5	-0,9	-2,0	-7,1	-9,5	-3,2	-7,7	1,4	1,2
Девизни резерви	USD млд.	0,28	0,26	0,33	0,45	0,71	0,78	0,73	0,90	0,99	1,33	1,87
Покривање на увозот (резерви/увоз)	месеци	2,2	1,9	2,2	3,2	3,7	4,7	4,0	3,9	3,3	3,6	5,5
Надворешен долг ¹⁾	USD млд.	1.118	1.139	1.437	1.490	1.489	1.506	1.635	1.813	2.044	2.258	2.315
како % од БДП	%	33,1	33,5	41,4	41,5	39,9	41,0	43,1	44,9	44,6	39,2	37,3
Странски директни инвестиции	USD мил.	11,2	30,0	127,7	32,4	175,1	440,7	77,7	96,0	155,0	97,0	383,8
како % од БДП	%	0,3	0,9	3,6	0,9	4,9	12,8	2,1	2,1	2,9	1,7	6,2

1) Почнувајќи од 1998 година, согласно новата методологија препорачана од Светската банка, вкупниот надворешен долг ги опфаќа краткорочните, среднорочните и долгорочните кредити

* Проценка или претходни податоци

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии на Република Македонија и Народна банка на Република Македонија

Табела 2: ОДБРАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ ВО ОДДЕЛНИ ТРАНЗИЦИОНИ ЕКОНОМИИ

	Реален БДП				Потрошувачки цени ¹				Тековна сметка (салдо) ²⁾			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Пазари во развој - Вкупно	6,5	5,4	5,3	5,0	6,1	4,8	5,3	4,6	-5,7	-5,2	-5,7	-5,4
Бугарија	5,7	5,5	5,6	5,8	6,1	5,0	7,4	3,8	-5,8	-11,8	-12,4	-12,2
Чешка Република	4,2	6,1	6,0	4,8	2,8	1,8	2,9	3,3	-6,0	-2,1	-1,9	-1,6
Естонија	7,8	9,8	9,5	8,0	3,0	4,1	4,6	3,8	-13,0	-11,0	-12,0	-11,7
Унгарија	5,2	4,1	4,5	3,5	6,8	3,6	3,5	5,8	-8,6	-7,4	-9,1	-8,0
Латвија	8,6	10,2	11,0	9,0	6,2	6,8	6,6	6,3	-12,9	-12,4	-14,0	-13,7
Литванија	7,0	7,5	6,8	6,5	1,2	2,7	3,6	3,3	-7,7	-6,9	-7,5	-7,4
Полска	5,3	3,4	5,0	4,5	3,5	2,1	0,9	2,3	-4,2	-1,4	-1,7	-1,9
Романија	8,4	4,1	5,5	5,5	11,9	9,0	7,8	5,7	-8,5	-8,7	-10,9	-11,1
Словачка	5,4	6,1	6,5	7,0	7,5	2,7	4,7	3,6	-3,6	-8,6	-7,7	-5,9
Словенија	4,2	3,9	4,2	4,0	3,6	2,5	2,5	2,3	-2,1	-1,1	-2,0	-2,3
Хрватска	3,8	4,1	4,6	4,7	2,1	3,3	3,5	2,8	-5,4	-6,3	-6,8	-6,8
Малта	-1,5	2,5	1,6	1,8	2,7	2,5	2,9	2,8	-9,6	-13,1	-12,5	-12,0
Турција	8,9	7,4	5,0	5,0	8,6	8,2	10,2	7,2	-5,2	-6,4	-6,7	-5,8

1) Годишен просек

2) Процент од БДП

Извор: World Economic Outlook, IMF, Washington D.C., April 2006

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

ДЕКЕМВРИ 2006 ГОДИНА

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО ДЕКЕМВРИ 2006 ГОДИНА

1. РЕАЛЕН СЕКТОР

1.1 Индустриското производство во декември 2006 година во однос на ноември 2006 година е повисоко за 4,0%, а на кумулативна основа забележа пораст од 2,5%.

Ваквото зголемување се должи на зголеменото производство во групите: Енергија 15,8%, Трајни производи за широка потрошувачка за 22,6%, и Нетрајни производи за широка потрошувачка за 2,0%.

Притоа, она што е особено важно за декемврскиот пораст на индустриската активност е фактот дека зголемувањето е резултат на порастот на производството во 11 индустриски гранки. Најголемо зголему-

вање на производството е евидентирано во прехранбената индустрија (8,9%), издавачка дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми (20,7%), нафтена индустрија (15,2%), производство на електрична енергија (16%), и рециклажа (41,9%).

1.2. Просечната инфлација во 2006 година се наоѓа на ниво 3,2%, додека индексот на цените на мало во 2006 година во однос на 2005 година бележи пораст од 3,9%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за декември 2006 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 10.347 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,3%.

1.3. Во декември 2006 година, движењата на светските стокови берзи беа стабилни, без поголеми потреси, особено кај производите кои се во нашиот фокус на интерес. Притоа, цените на најзначајните производи главно забележаа мало зголемување или го задржаа истото ценовно ниво. Најголем раст на месечно ниво е евидентиран кај никелот, чија берзанска цена се зголеми за околу 7% во споредба со ноември 2006 година. Во декември 2006 година никелот се продаваше по просечна цена од 34.570 САД долари за еден метрички тон, што претставува голем пораст на цената на годишна основа.

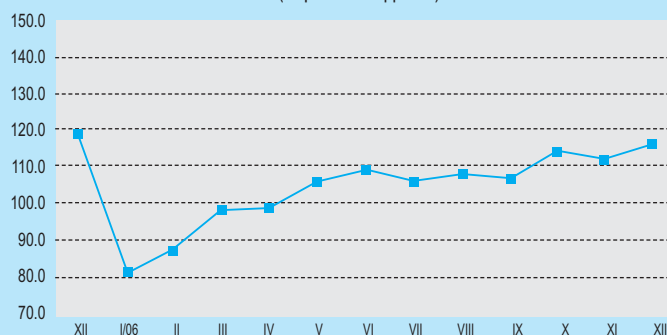
Низок раст на берзанските цени е евидентиран кај нафтата, јагнешкото месо, шеќерот, златото и цинкот. На ниво на претходниот месец останаа берзанските цени на челикот и челичните лимови.

2. НАДВОРЕШЕН СЕКТОР

2.1. На годишно ниво, во 2006 година, евидентиран е значаен пораст на извозот на стоки, изразен во доларска вредност, кој изнесува 17,6%, при пораст на увозот за 16,6%.

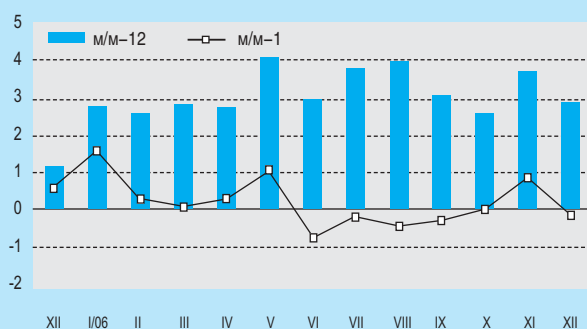
Оттука, дефицитот во размената со странство во 2006 во однос на тој од 2005 се зголеми за 175,2 милиони долари и изнесува 1.362,0 милиони долари. Степенот на покриеност на увозот со извоз на стоки на годишно ниво изнесува 63,8%.

Индекси на индустриско производство
(верижни индекси)

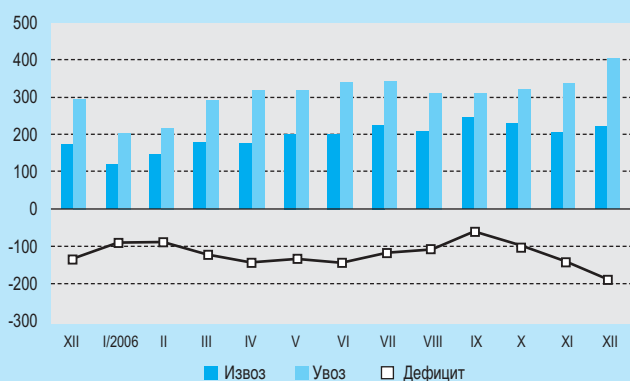
Извор: Државен завод за статистика

Трошоци на живот

Извор: Државен завод за статистика

Надворешно трговска размена на РМ (во милиони \$)

Извор: Државен завод за статистика

2.2. Најголеми извозни групи производи во 2006 година се: железо и челик (668 мил. долари), облека (508 мил. долари), нафта и производи од нафта (203,6 мил. долари), тутун и преработки од тутун, овошје и зеленчук, пијалаци и метална руда и метални отпадоци.

Овие седум групи производи сочинуваат 73% од вкупниот извоз на државата. Најголем дел од увозот на стоки (според СМТК), односно 28,9% отпаѓа на железо и челик, 16,6% на увозот на нафта и производи од нафта, на текстилни предива 9% и 5,4% отпаѓа на друмски возила.

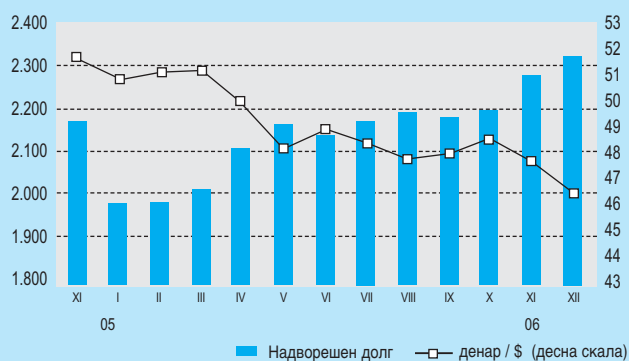
2.3. Од вкупно извезените стоки, 55,2% се пласирани на пазарот на Европска Унија, а 43,9% од вкупно увезените стоки во Република Македонија се со потекло од оваа интеграција.

Извозот на стоки во Европска Унија е зголемен за 22,4%, а увозот за 12,4%. Србија и Црна Гора, Германија, Грција, Италија, Бугарија и Хрватска се наши најголеми партнери, со учество од 74,3% во вкупниот извоз.

Анализата на валутната структура на надворешно-трговската размена покажува позитивни тенденции на зголемување и на делот од извозот реализиран во евра за 174 милиони евра (14,2%), како и на делот од извозот реализиран на „доларскиот пазар“, за 123 милиони долари (25,3%). Истовремено, увозот на стоки од евро пазарот е зголемен за 12,3%, а увозот од доларските подрачја за 23,2%.

2.4. Надворешниот долг на Република Македонија врз основа на долгорочни кредити и заеми на крајот на декември 2006 година изнесуваше 2.315 милиони долари, и во споредба со крајот на 2005 година е зголемен за 134 милиони долари.

Надворешен долг во САД\$

Извор: НБРМ

2.5. Во 2006 година, користени се средства во износ од 350 милиони долари, од кои 243 милиони долари од приватни кредитори.

Редовното сервисирање на обврските продолжува и понатаму, при што, кумулативно, за 2006, сервисирани се 481 милион долари, од кои 404 милиони долари главница.

2.6. Состојбата на краткорочниот долг на крајот на декември 2006 година изнесуваше 118 милиони долари и во целост се однесува на приватниот сектор, и тоа по основ на финансиски кредити.

3. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

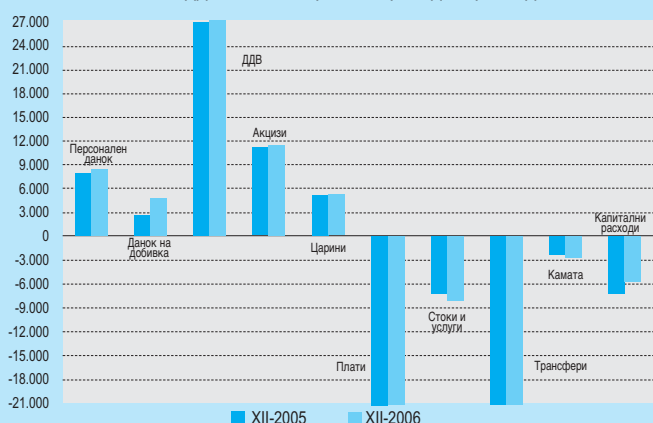
3.1. Во 2006 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 62.955 милиони денари, што претставува зголемување од 2,8% во однос на минатата година.

Даночните приходи во 2006 година се реализирани во износ од 58.914 милиони денари, што претставува зголемување од 7,1% во однос на претходната година.

Учеството на данокот на додадена вредност во вкупните даночни приходи во 2006 година изнесува 46,2%, а на акцизите 19,5%. Во овој период приходите од персоналниот данок на доход се остварија во износ од 8.414 милиони денари, што е за 3,8% повеќе во споредба со истиот период во 2005 година. Значаен пораст од 1.871 милиони денари (66,0%) повеќе во однос на ланската година е остварен кај данокот на добивка. Во 2006 година приходите од царина се зголемени за 2,9% споредено со претходната година.

3.2. Во 2006 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 63.555 милиони денари, што е за 5,8 % повеќе во однос на 2005 година.

Одделни категории на приходи и расходи

Извор: Министерство за финансии

Најголеми расходни ставки се трансферите (38,5%) и платите и надоместоците (35%).

Делот на трансферите е зголемен за 13,3% во однос на 2005 година. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 8.900 милиони денари, што претставува зголемување за 1.071 милион денари (или 13,7%) во однос на 2005 година. Во овој период средствата за капитални расходи изнесуваат 5.721 милиони денари, што претставува намалување за 20,5% или помалку за 1.480 милиони денари во споредба со 2005 година.

3.3. Зголемената наплата на јавните приходи, но во услови на поголемо трошење на буџетските средства, придонесоа во 2006 година да се оствари дефицит на Централниот Буџет од 600 милиони денари, додека дефицитот на Консолидираниот буџет изнесува 1.704 милиони денари.

3.4. На крајот на декември 2006 година, долгот на општата влада изнесуваше 2.050,1 милиони долари, што споредено со крајот на 2005 година претставува намалување за 6,4%.

4. МОНЕТАРЕН СЕКТОР

4.1. Во декември 2006 година, просечната каматна стапка на благајничките записи изнесуваше 5,74%, додека просечните месечни пондериран каматни стапки на државните записи со рочност од три, шест и дванаесет месеци изнесуваа 6,26%, 7,02% и 8,86% соодветно.

Во декември 2006 година во услови на интензивна буџетска потрошувачка и натамошен откуп на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ, вкупните

ликвидни средства на банките изнесуваа 8.685 милиони денари и на месечна основа забележаа пораст од 3,3%.

Денарските депозити кај НБРМ се намалија за 3.837 милиони денари на месечна основа и со тоа претставуваа главен тек на креирање на ликвидност во банкарскиот сектор. Креирање на ликвидност во банкарскиот сектор се изврши и преку девизните трансакции на НБРМ, (реализиран нето откуп на девизи на девизниот пазар), додека готовите пари во оптек делуваа во насока на повлекување на ликвидност. Монетарните инструменти претставуваа тек на повлекување на ликвидност, што во целост се должи на повисокото ниво на благајничките записи (1.437 милиони денари).

4.2. На крајот од декември 2006 година, на месечна основа, примарните пари забележаа пораст од 7,9%, а побарувачката на готовите пари во оптек забележа висок месечен пораст од 13,3%, како резултат на новогодишните и божиќните празници.

Монетарниот агрегат M1 на месечна основа е зголемен за 8,5%, што се должи на порастот на готовите пари во оптек, додека на годишно ниво бележи пораст за 17,1%. Овој пораст, проследен и со порастот на вкупниот депозитен потенцијал на банките, резултираше со месечен пораст на пошироките монетарни агрегати M2 и M4 од 4,2% и 4,0%, соодветно. На годишна основа, монетарните агрегати M2 и M4 бележат пораст од 24,5% и 24,9%, соодветно.

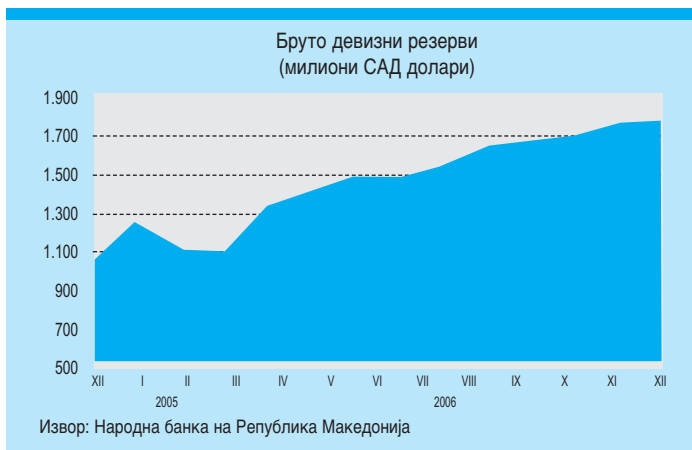
4.3. Вкупниот девизен потенцијал на комерцијалните банки во декември 2006 година забележа пораст од 2,6% на месечна основа, а 27,8% на годишна основа.

Кредитите на приватниот сектор во декември 2006 година забележаа пораст од 30,5% во однос на декември 2005 година, при што кредитите во домашна валута се зголемени за 28,5%, а кредитите во странска валута бележат пораст од 36,7%.

Во каматната политика на комерцијалните банки и во декември не беа забележани некои позначајни промени. Имено, просечните пондериран каматни стапки на денарските кредити во декември 2006 година изнесуваа 10,7% и во однос на претходниот месец се намалени за 0,1 процентен поен, а каматните стапки на девизните кредити изнесуваа 8,5% и на

месечна основа се зголемени за 0,1 процентен поен. Просечните пасивни каматни стапки на денарските депозити изнесуваа 4,4% и се на истото ниво како во ноември, а каматните стапки на девизните депозити се зголемени за 0,1 процентен поен и изнесуваа 1,7%.

4.4. Бруто девизните резерви на крајот на декември 2006 година достигнаа ниво од 1.865,7 милиони долари, односно во споредба со декември 2005 година се зголемија за 541 милион долари.

Во текот на декември 2006 година, при интервенциите на девизниот пазар, НБРМ продаде 7,1 милиони долари и откупи 21,2 милиони долари, со што нето ефектот беше откупени 14,2 милиони долари.

5. СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР

5.1. Во 2006 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се 150.815 засновани нови работни односи (на неопределено и определено работно време и сезонски вработувања), што е пораст од 1,9% на годишно ниво.

Притоа, само во декември 2006 година во Агенцијата за вработување на Република Македонија се регистрирани 14.999 засновани нови работни односи.

Вработувањата на неопределено време учествуваат со 45,7% во вкупните вработувања. Вработувањата на регистрираните невработени лица во декември 2006 година учествуваа со 24,6% во вкупните вработувања, додека останатите вработувања се директно од дотогаш неактивното население или лица кои преминале од едно на друго работно место.

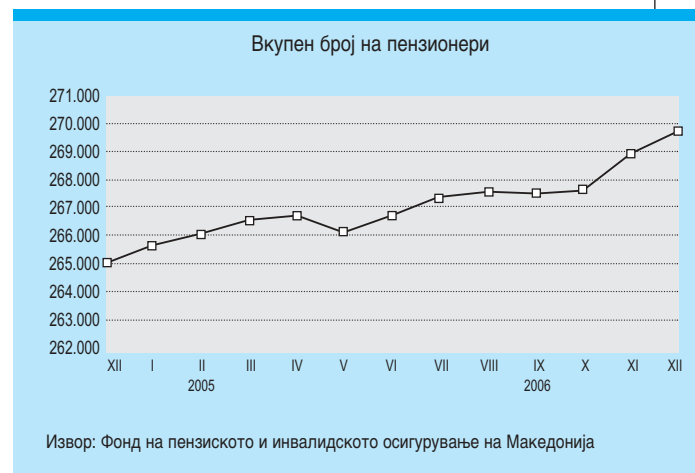
5.2. Во 2006 година, според Агенцијата за вработување на Република Македонија, регистрирани се 366.551 невработени лица.

Приливот на лица во Регистарот на Агенцијата за вработување во декември 2006 година изнесува 9.765 лица, додека како одлив на лица од Агенцијата се регистрирани 7.677 лица.

Според образовната структура, регистрираната невработеност е неповолна, имајќи предвид дека 51,2% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, 24,9% со средно стручно образование, 17% се квалификувани и високо квалификувани работници, а оние со вишо и високо образование учествуваат со 6,8%.

5.3. Заклучно декември 2006 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, се евидентирани 269.681 пензионер, што во однос на ноември 2006 година претставува мал незначителен пораст.

За исплата на пензиите, во овој месец се потрошени 2.025 милиони денари.

1) Споредбата се врши со просечната плата од претходниот месец, бидејќи податоците за плати се објавуваат со еден месец задоцнување.

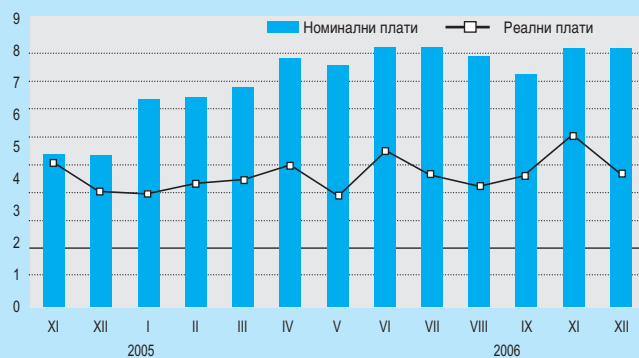
Во декември 2006 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 7.684 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 3,0%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето¹ плата во ноември 2006 година изнесува 55,3%.

5.4. Во ноември 2006 година просечната месечна нето-плата по вработен изнесуваше 13.895 денари, што на месечна основа, претставува номинално зголемување за 0,6%, односно реално намалување за 0,3%.

Кумулативно, номиналната и реалната просечна плата регистрираа стапки на раст од 7,5% и 4,2% соодветно.

Во ноември 2006 година, 13,3% од работниците во Република Македонија не примиле плата.

Просечни нето-плати (годишни промени, %)

Извор: Државен завод за статистика

Табела 3: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на раст, квартал во однос на ист квартал претходна година, 2000–2006)

		Земјоделство, лов, шумарство и рибарство	Вадење руди и камен, преработу- вачка индустрија и снабдување со ел. енергија, гас и вода	Градеж- ништво	Трговија на големо и трговија на мало	Хотели и ресторани	Сообраќај, складирање и врски	Финансиско посреду- вање, активности во врска со недвижен имот, изнајмување и импутирани станарини	Јавна управа и одбрана, социјална заштита, образо- вание, здравство и социјална работа	Импутиран и банкарс- ки услуги	Додадена вредност	Нето да- ноци на прои- зводство	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
		A + Б	В + Г + Д	Ѓ	Е	Ж	З	С + И + Љ	Ј + К + Л + Н				
2000	I	2.4	16.3	4.1	37.7	-7.1	13.4	2.4	1.0	0.5	11.4	15.1	12.0
	II	3.6	17.1	-9.9	4.6	-14.8	11.1	2.5	1.3	0.8	5.6	9.0	6.1
	III	1.2	1.8	5.3	-8.7	-9.6	10.1	2.7	-0.8	1.9	0.6	3.9	1.0
	IV	-3.1	4.5	12.5	-12.7	-13.1	0.7	3.2	-1.1	3.7	-0.3	3.0	0.2
	00/99	1.0	9.4	2.6	3.0	-11.3	8.5	2.7	0.1	1.7	4.1	7.5	4.5
2001	I	-6.9	-2.8	0.7	-18.9	6.7	-4.8	3.0	-8.7	-6.9	-6.2	-6.9	-6.3
	II	-12.5	-4.7	-4.9	4.5	-7.1	-7.2	2.6	-5.1	-8.5	-3.8	-4.4	-3.9
	III	-13.3	-10.6	-22.9	4.4	-14.7	-11.1	1.4	0.8	-13.1	-6.2	-6.9	-6.4
	IV	-10.3	-0.5	-22.8	9.7	-0.1	-9.9	1.3	3.7	-13.5	-1.5	-2.2	-1.6
	01/00	-10.8	-4.6	-14.4	-0.8	-4.5	-8.3	2.1	-2.3	-10.5	-4.4	-5.1	-4.5
2002	I	-5.6	-10.1	-7.0	6.0	-1.0	-3.4	-2.8	10.0	-2.5	-1.8	1.1	-1.3
	II	-2.5	-3.5	0.7	4.6	16.1	-6.7	-4.1	4.7	1.7	-0.9	2.0	-0.4
	III	-1.6	-1.3	5.3	4.2	32.2	-0.5	-4.1	0.8	6.2	0.3	3.2	0.8
	IV	1.8	10.2	1.4	6.8	18.8	3.5	-3.7	-0.8	2.2	3.6	6.6	4.1
	02/01	-2.0	-0.8	0.6	5.4	16.7	-1.8	-3.7	3.5	1.8	0.4	3.3	0.9
2003	I	3.2	3.9	8.8	1.8	14.2	-2.7	-4.4	5.7	4.4	2.3	-0.5	1.8
	II	3.5	4.0	8.1	2.2	6.7	5.2	-3.7	6.5	-3.2	3.5	0.7	3.0
	III	6.5	15.0	13.8	1.1	11.1	0.5	-3.0	4.9	-4.3	5.9	3.1	5.4
	IV	6.2	-0.7	21.6	2.0	7.0	-0.9	-3.3	2.7	-1.6	1.7	-1.0	1.2
	03/02	4.8	5.0	13.3	1.8	9.6	0.4	-3.6	4.9	-1.2	3.3	0.6	2.8
2004	I	4.5	0.7	2.7	13.3	-11.2	-7.6	11.5	0.0	10.4	3.4	3.4	3.4
	II	6.3	0.7	10.1	14.9	-8.4	-5.0	12.4	-0.4	13.2	4.8	4.8	4.8
	III	6.7	1.3	6.6	16.6	-14.2	-4.7	12.0	-1.3	13.7	4.6	4.6	4.6
	IV	7.3	-5.0	8.6	17.6	-10.7	-2.2	11.2	-0.8	12.6	3.4	3.4	3.4
	04/03	6.2	-0.8	7.4	15.7	-11.3	-4.8	11.8	-0.6	12.5	4.0	4.4	4.1
2005*	I	4.1	4.7	-9.7	5.9	3.9	6.4	0.2	0.5	-0.9	2.9	2.9	2.9
	II	3.6	13.0	-9.0	8.2	8.6	7.4	0.9	0.3	1.4	5.0	5.0	5.0
	III	2.8	5.9	-3.0	8.6	8.6	8.0	1.5	2.0	0.0	4.1	4.1	4.1
	IV	1.8	4.0	-0.2	8.7	4.9	3.0	2.9	3.4	11.1	3.8	3.8	3.8
	05/04	3.1	6.8	-5.0	7.9	6.6	6.1	1.4	1.5	2.9	4.0	4.0	4.0
2006*	I	3.0	0.5	-2.4	6.2	1.0	8.3	1.5	1.5	4.1	2.5	2.6	2.6
	II	2.8	1.6	1.4	4.3	-0.4	7.3	1.8	2.7	5.2	2.6	2.6	2.7
	III	3.0	4.3	5.0	6.0	4.5	7.0	2.8	1.0	2.5	3.0	3.0	3.0

* Претходни податоци

Извор: Државен завод за статистика.

Табела 4: ОСНОВНИ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

Процентуална промена во однос на истиот период од претходната година, освен ако не е поинаку назначено

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005				2006				2006
							К - 1	К - 2	К - 3	К - 4	К - 1	К - 2	К - 3	К - 4	
РЕАЛЕН СЕКТОР															
Производство реални промени															
Бруто домашен производ	4,6	-4,5	0,9	2,8	4,1	4,0	2,9	5,0	4,1	3,8	2,6	2,8	3,0		
Индустриско производство	3,5	-3,1	-0,8	6,6	-2,1	7,0	4,8	13,0	6,0	4,1	0,5	1,7	4,0	3,2	2,5
номинални промени															
Инвестиции во машини и опрема	20,8	-16,9	16,4	-7,7	4,9	4,9	5,7	4,8	-2,8	7,4	9,2	-			
Цени															
Трошоци на живот	5,8	5,5	1,8	1,2	-0,4	0,5	-0,4	0,9	0,9	0,8	2,7	3,5	3,6	2,3	3,2
Цени на производители на индустриски производи	8,9	2,0	-0,9	-0,3	0,9	3,2	1,9	2,3	4,5	3,8	5,6	5,7	0,1	0,2	4,5
Конкурентност на индустријата															
Продуктивност	6,0	0,5	3,0	13,1	3,9	11,8	2,8	11,5	-7,3	-1,9	3,8	5,9	8,9	10,9	6,4
Трошоци за работна сила по единица производ	-4,7	-0,7	0,2	-10,3	0,7	-11,8	-10,4	-18,4	-5,6	-5,6	-3,6	-1,2	-4,0	-4,3	-3,2
Реални трошоци за работна сила по единица производ	-12,5	-2,7	1,1	-10,1	-0,4	-15,1	-13,9	-20,1	-8,1	-7,1	-9,3	-7,3	-8,3	-7,2	-7,6
Берзански цени на најважните извозни и увозни производи цени во САД\$															
Сурова нафта-брент	28,3	24,4	25,0	28,9	38,3	54,4	47,6	53,1	61,6	56,9	61,9	69,8	70,1	59,7	65,4
Јагнешко месо (ц/кг)	261,9	291,2	330,3	388,4	461,4	443,3	478,1	479,7	429,2	410,8	383,9	420,3	408,5	399,3	403,6
Никел	8.638,0	5.944,7	6.772,0	9.629,0	13.823,4	14.744,0	15.348,0	16.191,0	14.567,4	12.649,0	14.810,0	19.925,0	29.154,0	33.129,0	24.254,0
Бакар	1.813,0	1.578,3	1.559,0	1.779,0	2.866,0	3.679,0	3.268,0	3.379,0	3.756,6	4.302,0	4.940,0	7.210,0	7.670,0	7.068,0	6.722,0
Олово	45,4	47,6	45,3	51,5	88,7	97,6	97,8	100,4	89,2	104,9	124,2	110,0	119,0	162,7	129,0
Цинк	112,8	88,6	77,9	82,8	104,8	138,1	131,5	137,2	129,7	164,0	224,2	329,2	336,3	420,4	327,5
Ладно валани челични лимови	385,8	299,2	328,3	444,6	607,1	733,3	683,3	712,5	750,0	750,0	750,0	666,7	700,0	658,3	693,8
Топло валани челични лимови	295,8	216,5	246,7	320,2	502,5	633,3	583,3	612,5	650,0	650,0	650,0	591,7	600,0	558,3	600,0
НАДВОРЕШЕН СЕКТОР															
номинални промени на доларски вредности															
Извоз на стоки (ФОБ)	11,0	-12,7	-3,7	22,2	22,4	21,8	31,7	39	14,3	8,0	-6,5	14,1	35,7	22,8	17,6
Увоз на стоки (ЦИФ)	17,9	-19,4	16,3	15,3	25,9	10,1	13,8	24,6	8,8	-2,8	-6,4	8,4	25,8	24,8	16,6
Трговски биланс (милиони САД \$)	-771	-533	-849	-937	-1.230	1.187	-219,2	-380,0	-263,0	-326,6	-206,0	-382,6	-269,2	-214,6	1.362,0
Тековна сметка на Платниот биланс (милиони САД \$) fob	-236	-38	-324	-277	-415	-81,5	-21,0	-111,0	78,4	-27,9	-44,6	-64,1	133,5	-48,6	-23,7
Промена во девизните резерви (милиони САД \$) „-“ значи намалување	235,6	62,0	-40,5	168,8	82,3	415,1	13,4	29,5	111,9	260,3	33,5	112,8	167,8	61,7	375,8
Надворешен долг средно. долго. (крај на период во милиони САД \$)	1.495,1	1.429,0	1.577,0	1.798,6	2.007,5	2.181,3	1.961,0	1.994,2	1.980,0	2.181,3	2.017,4	2.141,0	2.184,5	2.315,8	2.315,8
Курсеви (просечен)															
денар/ЕУРО	60,73	60,91	60,98	61,26	61,34	61,30	61,40	61,37	61,22	61,19	61,23	61,17	61,70	61,19	61,19
денар/САД \$	65,89	68,04	64,73	54,30	49,41	49,2919	46,80	48,68	50,16	51,47	50,97	48,75	48,00	47,47	48,79

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005				2006				2006
							К - 1	К - 2	К - 3	К - 4	К - 1	К - 2	К - 3	К - 4	
ВЛАДИНИ ФИНАНСИИ															
номинални промени															
Приходи	22,5	-10,3	10,1	-7,4	5,8	7,5	-9,0	5,8	27,3	6,3	-6,1	-11,4	-10,2	9,2	2,8
Даночни приходи	22,1	-6,9	14,0	-9,6	6,8	4,8	-3,1	6,2	7,3	8,0	-0,3	-8,4	9,8	6,8	7,1
ДДВ	75,2	-1,8	19,8	3,2	21,6	5,1	-5,9	4,4	10,4	10,7	-14,3	-9,2	7,6	-5,1	0,6
Расходи	12,7	27,0	-0,1	-13,8	0,3	6,1	5,6	0,6	6,2	10,9	10,0	2,9	1,1	12,6	5,8
Тековни расходи	1,8	31,9	17,2	-1,2	1,4	2,2	3,6	-0,5	3,7	1,6	11,2	3,2	3,3	22,2	9,4
Капитални расходи	94,5	28,3	11,8	-447,0	-3,4	47,4	42,2	11,4	32,7	85	5,4	0,3	-17,4	-29,5	-20,5
Салдо на централниот буџет (во милиони денари)	6.285	-12.490	7.343	-2.551	371	1.183,0	-1.005,0	357,0	3.593,0	-1.672,0	-1.275,0	1.538,0	1.557,0	-2.466,0	-600,0
Салдо на консолидираниот буџет (во милиони денари)	5.905	-13.171	-13.019	-2.596	7	-1.708,0	-1.035,0	750,0	3.501,0	-2.420,0	-492,0	23,0	1.131,0	-2.366,0	-1.704,0
МОНЕТАРЕН СЕКТОР															
номинални промени (крај на период)															
Нето девизни средства	73,8	57,6	-19,1	5,3	4,7	30,3	4,0	13,4	10,0	30,3	41,2	34,8	40,2	28,4	28,4
Кредити на приватен сектор	17,2	7,3	12,7	15,8	18,7	20,5	25,0	23,0	22,0	20,5	21,0	26,3	24,7	30,5	30,5
Готови пари во оптек	16,6	48,5	0,0	0,3	-0,1	2,0	2,0	0,5	1,3	2,0	3,7	8,9	9,8	12,2	12,2
M1	22,6	5,6	4,6	1,1	-1,1	7,5	6,5	3,8	6,0	7,5	3,8	13,3	14,9	17,1	17,1
M2	29,4	61,9	-7,0	15,9	15,1	16,0	23,4	14,5	14,1	16,0	14,9	12,8	21,9	24,5	24,5
M4	25,6	56,7		13,2	15,3	15,1	21,4	21,5	13,7	15,1	14,9	12,9	21,9	24,9	24,9
Однос на девизните резерви спрема M1	1,65	1,88	1,51	1,51	1,62	2,30	1,68	1,78	1,92	2,30	2,55	2,47	2,61	2,49	2,49
СОЦИЈАЛЕН СЕКТОР															
Пазар на работна сила															
Стапка на невработеност (APC)	32,2	30,5	31,9	36,7	36,7	36,5	38,6	37,4	36,5	36,5	36,2	36,1	35,9	35,9	35,9
Вкупно нововработени (крај на период)	101.996	90.308	110.401	79.921	112.013	147.965	27.845	63.873	102.114	147.965	40.433	73.887	110.257	150.815	150.815
Нововработени на неопределено време (крај на период)	63.987	63.346	74.341	49.661	63.538	85.033	16.801	36.212	59.363	85.033	22.258	37.428	51.998	68.878	68.878
Плати															
Номинални нето плати	5,5	3,5	6,9	4,8	4,0	4,5	3,0	2,2	2,2	3,6	6,6	7,7	7,6	7,2	7,3
Реални нето плати	-0,3	-1,9	5,0	3,6	4,4	2,0	3,4	2,0	1,3	2,8	3,8	4,1	3,9	4,8	4,0
Потрошувачка кошница	2,5	5,2	2,7	-0,7	-2,7	-1,2	-4,0	-3,3	0,5	-0,5	4,3	4,7	4,5	4,7	4,6
Социјална заштита															
Број на пензионери (крај на период)	241.221	247.200	249.421	254.267	260.075	265.152	260.879	260.879	262.833	265.152	266.615	266.842	267.636	269.681	269.681
Број на домаќинства кои примаат социјална помош (крај на период)	77.309	80.160	82.673	64.453	66.940	66.485	69.667	69.667	68.517	66.485	67.629	64.402	65.380	65.540	65.540
Број на лица кои примаат надомест за невработени (крај на период)	35.046	41.375	46.772	47.324	45.867	40.230	44.230	44.230	41.412	40.124	36.982	36.184	33.196	30.572	30.572

Извор: Државен завод за статистика, Народна банка на Македонија, Министерство за финансии, Министерство за труд и социјална политика, Агенција за вработување, World Development Prospects (Pink Sheets), пресметки на Министерството за финансии.

Табела 5: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД СПОРЕД ПРОИЗВОДЕН МЕТОД

Во милиони денари

По тековни цени

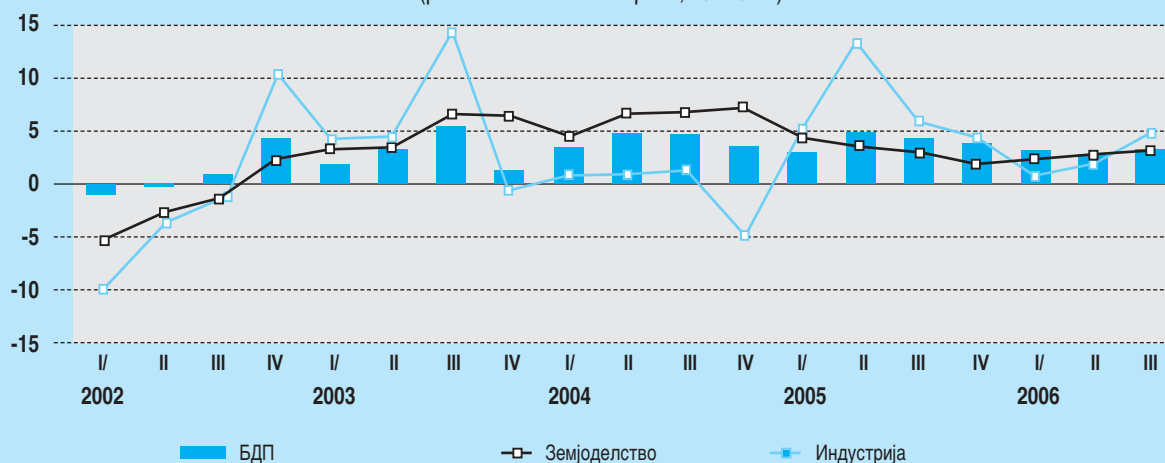
НКД	Назив	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Индекси
сектор								2005 / 2004
A	Земјоделство, лов и шумарство	23.756	22.933	24.509	28.672	30.073	31.602	105,1
B	Рибарство	14	24	48	27	21	26	123,8
B	Вадење на руди и камен	1.856	1.312	960	989	1.042	1.400	134,4
Г	Преработувачка индустрија	40.926	39.587	37.925	39.651	39.663	44.280	111,6
Д	Снабдување со електрична енергија, гас и вода	10.381	10.041	9.146	11.778	11.080	10.162	91,7
Ѓ	Градежништво	13.361	11.801	11.893	13.537	14.736	14.552	98,8
Е	Трговија на големо и мало, поправка на моторни возила, мотоцикли и предмети за лична употреба и за домаќинствата	25.402	26.076	27.348	28.282	36.000	38.049	105,7
Ж	Хотели и ресторани	3.463	3.410	4.088	4.653	4.172	4.200	100,7
З	Сообраќај, складирање и врски	21.261	21.694	20.610	21.062	20.642	23.365	113,2
С	Финансиско посредување	7.342	7.420	7.427	6.110	7.510	8.295	110,5
И	Активности во врска со недвижен имот, изнајмување и деловни активности	7.466	8.304	8.168	8.453	8.853	8.024	90,6
Ј	Јавна управа и одбрана, задолжителна социјална заштита	14.333	14.445	16.145	16.984	17.874	20.721	115,9
К	Образование	8.266	8.048	8.688	9.436	9.913	10.253	103,4
Л	Здравство и социјална работа	8.987	8.690	9.361	9.897	9.650	9.747	101,0
Љ	Други комунални, културни, општи и лични услужни активности	5.217	5.548	5.553	5.503	5.984	6.363	106,3
	Импутирани станарини	10.465	10.631	10.792	13.732	15.662	15.574	99,4
	Минус: импутирани банкарски услуги	5.153	4.738	4.160	3.797	4.720	5.933	125,7
A.	Додадена вредност по основни цени	197.344	195.230	198.592	214.969	228.155	240.140	105,3
Б.	Нето даноци на производство	39.045	38.611	45.378	36.516	37.101	44.086	118,8
A + Б	БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД	236.389	233.841	243.970	251.485	265.256	284.226	107,2

Табела 6: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД СПОРЕД РАСХОДЕН МЕТОД

	Во милиони денари						Во %					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2000	2001	2002	2003	2004	2005
БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД	236.389	233.841	243.970	251.486	265.256	284.226	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
(по тековни цени)												
Финална потрошувачка	218.986	221.771	242.795	243.853	262.208	276.880	92,6	94,8	99,5	97,0	98,9	97,4
Финална потрошувачка на домаќинствата	175.965	163.788	188.179	191.873	209.075	222890,0	74,4	70,0	77,1	76,3	78,8	78,4
Финална јавна потрошувачка	43.021	57.983	54.616	51.980	53.133	53990,0	18,2	24,8	22,4	20,7	20,0	19,0
Бруто-инвестиции	50.683	42.759	50.276	50.261	56.716	56.792	21,4	18,3	20,6	20,0	21,4	20,0
Инвестиции во основни средства	38.332	34.716	40.448	42.110	47.286	48868,0	16,2	14,8	16,6	16,7	17,8	17,2
Пораст на залихи	12.351	8.043	9.828	8.151	9.430	7924,0	5,2	3,4	4,0	3,2	3,6	2,8
Извоз на стоки и услуги	114.209	99.091	92.780	95.254	106.758	128.137	48,3	42,4	38,0	37,9	40,2	45,1
Извоз на стоки	87.161	78.625	71.994	73.800	82.635	100538,0	36,9	33,6	29,5	29,3	31,2	35,4
Извоз на услуги	19.971	15.894	16.387	17.705	20.154	23250,0	8,4	6,8	6,7	7,0	7,6	8,2
Набавки на нерезидентите во земјата	7.077	4.572	4.399	3.749	3.968	4349,0	3,0	2,0	1,8	1,5	1,5	1,5
Увоз на стоки и услуги	147.489	129.780	141.881	137.882	160.426	177.583	62,4	55,5	58,2	54,8	60,5	62,5
Увоз на стоки	123.910	107.166	124.062	120.038	137.584	152663,0	52,4	45,8	50,9	47,7	51,9	53,7
Увоз на услуги	23.579	22.614	17.819	17.844	22.842	24920,0	10,0	9,7	7,3	7,1	8,6	8,8

Извор: Државен завод за статистика

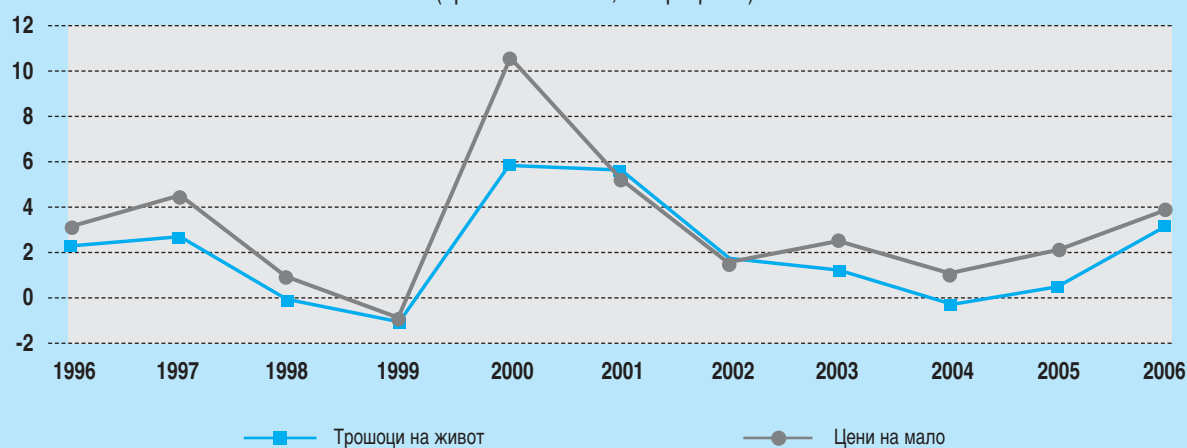
График 1: БРУТО ДОМАШЕН ПРОИЗВОД
(реални стапки на пораст, Q / Q - 4)

Бруто домашен производ ¹⁾	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
во милиони САД \$	3.450	3.389	3.351	3.390	3.458	3.575	3.730	3.899	3.723	3.872	4.119	4.298	4.519
(по глава на жител) во САД \$	1.785	1.742	1.705	1.709	1.732	1.781	1.848	1.924	1.830	4.119	2.032	2.114	2.219

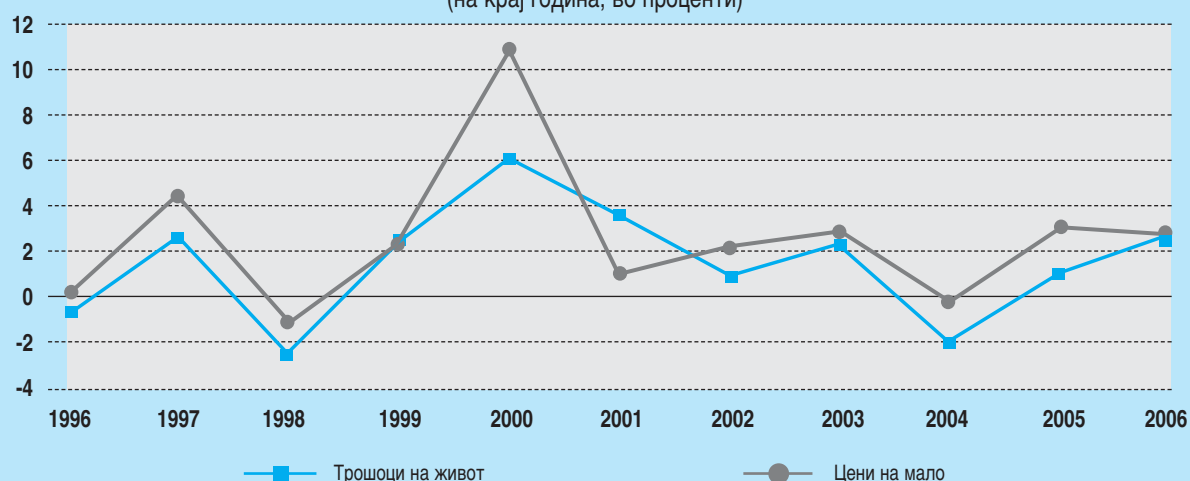
1) Пресметани по ПАРЕ методологија на ООН со која се врши конверзија со курс приспособен кон движењата на цените во националната економија. Притоа, како базен е земен курсот на САД\$ во однос на денарот во 1994 година, а од 2002 како базна е земена 2000-та година и е извршена индексација со дефлаторот. Поради тоа, податоците за 2002, 2003 и 2004 година не се споредливи со претходните години.*

График 2: ИНФЛАЦИЈА
(просечни стапки, во проценти)

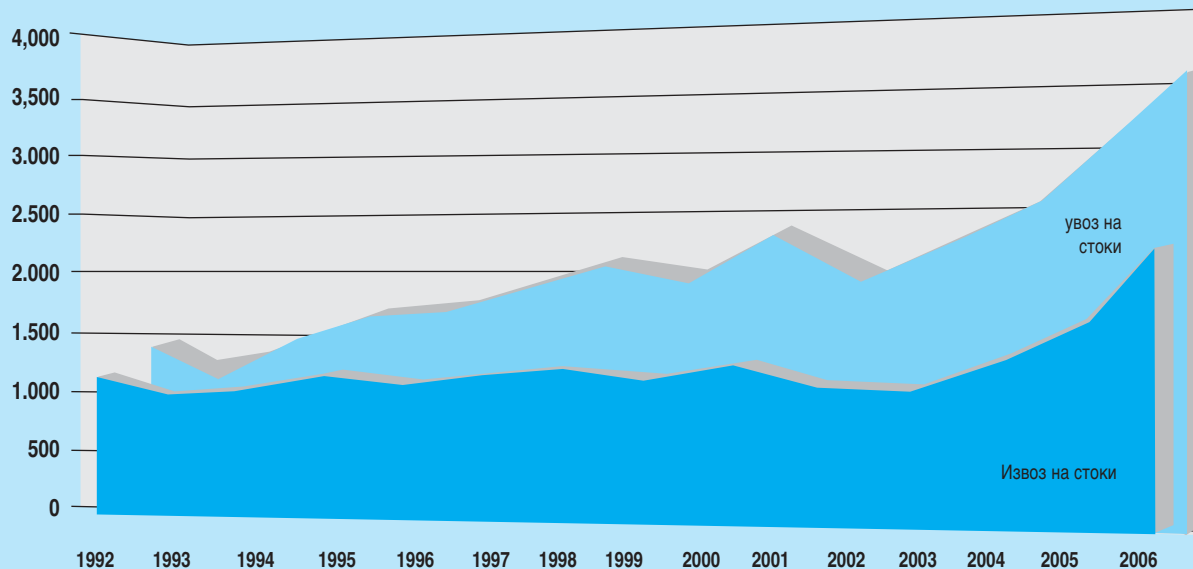
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	просечни стапки во проценти		
Трошоци на живот	2.3	2.6	-0.1	-0.7	5.8	5.5	1.8	1.2	-0.4	0.5	3.2
Цени на мало	3.0	4.4	0.8	-1.1	10.6	5.2	1.4	2.4	0.9	2.1	3.9

График 3: ИНФЛАЦИЈА
(на крај година, во проценти)

	крај на година, во проценти										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Трошоци на живот	-0.7	2.7	-2.4	2.4	6.1	3.7	1.1	2.6	-1.9	1.2	2.9
Цени на мало	0.2	4.5	-1.0	2.3	10.8	1.2	2.2	2.9	-0.1	3.2	2.9

График 4: НАДВОРЕШНО ТРГОВСКА РАЗМЕНА
(во милиони САД \$)

	во милиони САД \$														
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Извоз на стоки	1,199	1,055	1,086	1,204	1,147	1,237	1,292	1,190	1,321	1,153	1,112	1,359	1,674	2,041	2,401
Увоз на стоки (FOB)	1,206	1,013	1,271	1,427	1,462	1,623	1,807	1,686	2,011	1,677	1,917	2,211	2,793	3,097	3,682
Салдо	-7	42	-185	-223	-315	-386	-515	-496	-690	-524	-805	-852	-1,119	-1,056	-1,281

Табела 7: ПЛАТЕН БИЛАНС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(годишни, квартални и месечни податоци)¹

(во милиони долари)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	К-1	К-2	К-3	К-4	2005	К-1	К-2	К-3	К-4	2006
ТЕКОВНИ ТРАНСАКЦИИ	-269,29	-32,46	-75,28	-235,43	-357,81	-152,28	-414,82	-20,95	-110,98	78,35	-27,90	-81,48	-44,46	-64,11	133,46	-48,61	-23,73
Стоки, нето	-515,09	-495,81	-690,41	-523,23	-804,34	-851,48	-1112,08	-190,66	-342,99	-230,08	-293,74	-1.057,47	-266,83	-367,20	-261,39	-389,82	-1.285,24
Извоз, f.o.b.	1.291,52	1.189,98	1.320,73	1.153,33	1.112,15	1.359,04	1.672,43	481,72	512,81	507,36	537,76	2.039,64	449,87	586,05	699,82	660,51	2.396,26
Увоз, f.o.b. ²	-1.806,61	-1.685,79	-2.011,14	-1.676,56	-1.916,49	-2.210,52	-2.784,51	-672,38	-855,80	-737,44	-831,49	-3.097,11	-716,70	-953,26	-961,21	-1.050,33	-3.681,49
Услуги, нето	-59,60	41,83	47,05	-15,79	-22,13	-2,56	-54,39	-3,72	-17,00	11,39	-24,53	-33,87	-6,18	-5,60	30,02	6,96	25,20
Доход, нето	-44,82	-42,15	-45,44	-39,46	-29,78	-32,33	-39,23	0,61	-20,55	-44,78	9,73	-54,99	5,89	-1,88	-11,88	4,78	-3,09
од кој: камата, нето	-44,34	-41,41	-39,15	-33,59	-18,64	-31,88	-26,22	-10,03	-4,62	-10,50	-0,80	-25,95	-9,38	-3,60	-6,70	-4,66	-24,34
Тековни трансфери, нето	350,21	463,66	613,53	343,06	498,45	734,09	790,88	172,82	269,56	341,83	280,65	1.064,85	222,66	310,57	376,71	329,47	1.239,40
Официјални	37,39	72,69	132,30	48,65	100,50	103,36	70,07	11,73	15,83	20,08	16,75	64,39	16,93	19,73	17,83	19,26	73,75
Приватни	312,82	390,97	481,23	294,41	397,95	630,73	720,81	161,09	253,73	321,75	263,90	1.000,47	205,73	290,84	358,88	310,21	1.165,66
КАПИТАЛНА И ФИНАНСИСКА СМЕТКА																	
Капитална сметка, нето	281,84	-128,46	11,28	178,23	376,87	169,97	407,01	26,06	107,35	-72,88	34,13	94,67	42,00	58,71	-135,45	48,60	13,87
Капитални трансфери, нето	-1,79	0,00	0,31	1,30	8,26	-6,69	-4,61	-0,01	-0,15	0,24	-2,09	-2,01	0,44	-0,54	-0,26	-0,76	-1,11
Официјални	0,00	0,00	0,31	3,64	9,92	-6,60	-4,61	-0,01	-0,15	0,24	-2,09	-2,01	0,44	-0,54	-0,26	-0,76	-1,11
Други	0,00	0,00	0,00	3,64	9,92	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Стекнување/располагање со нефинансиски средства	-1,79	0,00	0,00	-2,34	-1,66	-0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Финансиска сметка, нето	283,63	-128,46	10,97	176,93	368,62	176,66	411,62	26,07	107,51	-73,12	36,22	96,68	41,56	59,24	-135,19	49,37	14,98
Директни инвестиции, нето	117,72	31,80	176,23	442,32	77,72	94,26	155,85	36,15	33,18	17,33	10,43	97,08	290,53	21,61	11,97	26,22	350,33
Портфолио инвестиции, нето	7,79	0,14	-0,09	0,36	0,35	3,39	14,82	16,47	4,78	17,71	196,15	235,11	14,19	31,53	8,96	28,63	83,31
Други инвестиции, нето	226,66	-32,01	85,05	-183,27	159,98	129,97	260,42	-13,13	99,09	3,69	89,91	179,56	-229,63	118,90	11,67	56,21	-42,84
Трговски кредити, нето	45,39	7,13	146,54	-125,08	83,1	82,95	170,05	-60,00	84,96	-38,62	38,25	24,60	7,18	40,11	-57,21	51,09	41,17
Заеми, нето	219,87	54,83	13,51	-107,31	8,19	23,47	59,82	18,71	80,99	6,55	47,69	153,94	-161,58	70,55	31,56	40,27	-19,20
Валуте и депозити, нето	-40,62	-135,01	-122,53	27,09	44,69	2,85	-3,66	23,69	-72,10	30,04	-6,40	-24,77	-81,16	-3,88	29,43	-48,14	-103,75
од кои: монетарна власт, нето	0,00	-21,20	-0,19	-77,08	68,79	17,77	26,44	0,00	-0,41	1,18	0,00	0,77	-68,78	0,00	65,66	-0,14	-3,26
комерцијални банки, нето	-28,77	-51,28	-93,26	-272,39	112,17	-54,59	-105,08	21,65	-60,98	49,22	16,68	26,57	7,02	24,63	-22,48	-24,74	-15,58
население, нето	-11,85	-62,52	-29,08	376,56	-136,27	39,68	74,97	2,04	-10,71	-20,35	-23,08	-52,10	-19,40	-28,50	-13,74	-23,25	-84,90
Други, нето	2,03	41,04	47,53	22,03	24,00	20,69	34,22	4,47	5,23	5,72	10,37	25,79	5,93	12,12	7,89	12,99	38,94
Бруто официјални резерви	-68,54	-128,39	-250,22	-82,48	130,57	-50,96	-19,47	-13,42	-29,54	-111,84	-260,27	-415,07	-33,53	-112,80	-167,80	-61,69	-375,82
(„-“ значи зголемување) ³																	
ГРЕШКИ И ПРОПУСТИ	-12,55	160,92	64,00	57,19	-19,07	-17,70	7,81	-5,11	3,63	-5,47	-6,23	-13,19	2,46	5,40	1,99	0,00	9,86

1) Ревидирана временска серија – претходни податоци

2) Увозот е прикажан на f.o.b. паритет согласно V-тото издание на Прирачникот за платен биланс од ММФ. Пресметката на с.и.ф. - f.o.b. факторот како процент од увозот с.и.ф. по години изнесува: 1993–20%, 1994–20%, 1995–20%, 1996–14%, 1997–10%, 1998–5.02%, 1999–4.86%, 2000–3.90%, 2001–4.20%, 2002–3.80%, 2003, 2004, 2005 и 2006 – 4.06%

3) Без монетарно злато и курсни разлики; Добиените средства од сукцесијата на поранешна СФРЈ во Мај 2003 година не се платно билансна трансакција, поради што истите се вклучени само во состојбите на девизните резерви, а не и во промените

Табела 8: НАДВОРЕШНО - ТРГОВСКА РАЗМЕНА ПО ЗЕМЈИ

		Вкупно			Германија			Србија и Црна Гора			САД		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
2000		1,322.6	2,093.8	-771.2	257.5	253.3	4.2	335.2	190.4	144.8	165.6	83.0	82.6
2001		1,155.0	1,687.6	-532.6	237.5	213.3	24.2	266.8	157.2	109.6	99.7	51.5	48.2
2002		1,115.5	1,995.2	-879.7	234.0	284.7	-50.7	246.4	185.2	61.2	77.4	58.7	18.7
2003		1,363.2	2,299.9	-936.7	278.3	303.8	-25.5	273.8	212.6	61.2	72.8	56.2	16.6
2004		1,675.9	2,931.6	-1,255.7	317.1	368.1	-51.0	347.6	249.7	97.9	71.9	47.7	24.2
2005		2,041.3	3,228.0	-1,186.7	364.2	335.0	29.2	459.4	264.1	195.3	44.0	45.0	-1.0
2006		2,400.7	3,762.7	-1,362.0	375.5	369.3	6.2	557.8	282.8	275.0	22.4	41.0	-18.6
2000	Q1	331.1	606.8	-275.7	66.1	80.9	-14.8	78.8	47.8	31.0	49.6	16.3	33.3
	Q2	317.7	481.0	-163.3	56.9	52.7	4.2	76.3	47.3	29.0	48.6	16.5	32.1
	Q3	345.1	470.6	-125.5	70.8	55.0	15.8	82.8	47.3	35.5	37.5	23.4	14.1
	Q4	328.7	535.4	-206.7	63.7	64.7	-1.0	97.3	48.0	49.3	29.9	26.8	3.1
2001	Q1	291.5	400.4	-108.9	69.0	52.8	16.2	62.3	34.9	27.4	28.4	13.4	15.0
	Q2	285.3	416.6	-131.3	52.9	59.0	-6.1	74.1	39.2	34.9	23.4	15.6	7.8
	Q3	295.7	378.9	-83.2	61.9	42.8	19.1	62.9	33.4	29.5	26.9	11.7	15.2
	Q4	282.5	491.7	-209.2	53.7	58.7	-5.0	67.5	49.7	17.8	21.0	10.8	10.2
2002	Q1	244.0	444.2	-200.2	60.9	56.4	4.5	47.2	38.2	9.0	18.0	18.2	-0.2
	Q2	264.4	461.7	-197.3	54.0	70.5	-2.7	53.6	47.9	5.7	18.9	15.6	3.3
	Q3	289.1	497.1	-208.0	60.3	77.1	-10.4	55.8	47.9	7.9	16.5	10.7	5.8
	Q4	301.8	597.6	-295.8	57.0	89.2	-32.2	66.4	55.1	11.3	24.6	13.9	10.7
2003	Q1	293.7	531.7	-238.0	66.6	69.2	-2.6	47.2	50.4	-3.2	16.7	13.8	2.9
	Q2	355.8	580.9	-225.1	68.0	74.2	-6.2	76.4	54.8	21.6	13.8	19.1	-5.3
	Q3	337.8	550.2	-212.4	72.0	71.0	1.0	74.7	53.5	21.2	16.0	11.1	4.9
	Q4	375.9	637.1	-261.2	71.7	89.4	-17.7	75.5	53.9	21.6	26.3	12.2	14.1
2004	Q1	366.1	616.9	-250.8	82.1	84.4	-2.3	57.9	48.2	9.7	14.8	13.4	1.4
	Q2	368.0	716.6	-348.6	63.4	90.3	-26.9	84.4	63.7	20.7	14.1	11.6	2.5
	Q3	443.4	708.3	-264.9	78.5	83.1	-4.6	97.5	68.1	29.4	23.4	11.1	12.3
	Q4	498.4	889.8	-391.4	93.1	110.3	-17.2	107.8	69.7	38.1	19.6	11.6	8.0
2005	Q1	482.0	701.2	-219.2	112.0	73.7	38.3	75.0	58.8	16.2	7.5	13.7	-6.2
	Q2	512.7	892.6	-379.9	80.7	90.6	-9.9	123.2	71.2	52.0	11.9	12.2	-0.3
	Q3	507.9	769.0	-261.1	84.9	79.2	5.7	128.9	66.9	62.0	15.5	9.0	6.5
	Q4	538.7	865.2	-326.5	86.6	91.5	-4.9	132.3	67.2	65.1	9.1	10.1	-1.0
2006	Q1	450.9	727.6	-276.7	87.3	74.0	13.3	88.2	49.1	39.1	6.5	8.7	-2.2
	Q2	586.9	985.9	-399.0	88.3	97.8	-9.5	141.8	71.5	70.3	6.5	11.3	-4.8
	Q3	701.4	969.5	-268.1	100.4	91.1	9.3	177.3	74.6	102.7	5.8	9.6	-3.8
	Q4	661.5	1,079.7	-418.2	99.5	106.4	-6.9	150.5	87.6	62.9	3.6	11.4	-7.8
2004	I	102.5	176.7	-74.2	27.3	21.8	5.5	14.5	11.2	3.3	6.4	5.3	1.1
	II	132.0	199.6	-67.6	28.0	32.8	-4.8	20.0	17.0	3.0	4.6	3.8	0.8
	III	131.6	240.6	-109.0	26.8	29.8	-3.0	23.4	20.0	3.4	3.8	4.3	-0.5
	IV	125.2	238.4	-113.2	22.3	27.6	-5.3	26.4	22.5	3.9	3.6	4.6	-1.0
	V	118.2	224.3	-106.1	19.7	29.2	-9.5	27.9	22.6	5.3	4.5	3.6	0.9
	VI	124.6	253.9	-129.3	21.4	33.5	-12.1	30.1	18.6	11.5	6.0	3.4	2.6
	VII	155.8	253.4	-97.6	31.6	32.4	-0.8	31.2	20.2	11.0	7.9	3.2	4.7
	VIII	137.6	223.5	-85.9	25.0	25.4	-0.4	34.1	28.0	6.1	6.0	3.5	2.5
	IX	150.0	231.4	-81.4	21.9	25.3	-3.4	32.2	19.9	12.3	9.5	4.4	5.1
	X	158.2	257.9	-99.7	24.6	32.2	-7.6	33.4	21.7	11.7	8.0	3.5	4.5
	XI	154.0	295.2	-141.2	26.9	34.9	-8.0	33.0	21.4	11.6	4.4	4.6	-0.2
	XII	186.2	336.7	-150.5	41.6	43.2	-1.6	41.4	26.6	14.8	7.2	3.5	3.7
2005	I	147.9	209.9	-62.0	43.3	21.7	21.6	19.0	15.8	3.2	3.1	4.5	-1.4
	II	156.6	224.0	-67.4	35.5	25.7	9.8	22.4	16.7	5.7	1.8	5.7	-3.9
	III	177.5	267.3	-89.8	33.2	26.3	6.9	33.6	26.3	7.3	2.6	3.5	-0.9
	IV	174.5	312.7	-138.2	29.5	25.7	3.8	38.8	30.2	8.6	3.5	4.2	-0.7
	V	179.1	284.6	-105.5	23.1	31.2	-8.1	42.8	19.0	23.8	4.4	3.7	0.7
	VI	159.1	295.3	-136.2	28.1	33.7	-5.6	41.6	22.0	19.6	4.0	4.3	-0.3
	VII	184.5	256.8	-72.3	35.8	28.2	7.6	41.7	18.5	23.2	6.0	3.0	3.0
	VIII	146.8	239.5	-92.7	22.8	26.5	-3.7	42.3	21.6	20.7	4.5	3.0	1.5
	IX	176.6	272.7	-96.1	26.3	24.5	1.8	44.9	26.8	18.1	5.0	3.0	2.0
	X	191.4	283.7	-92.3	28.3	30.6	-2.3	50.7	24.5	26.2	4.1	2.7	1.4
	XI	171.7	280.9	-109.2	25.5	29.2	-3.7	42.5	20.1	22.4	3.0	3.7	-0.7
	XII	175.6	300.6	-125.0	32.8	31.7	1.1	39.1	22.6	16.5	2.0	3.7	-1.7
2006	I	123.2	208.0	-84.8	26.4	21.0	5.4	22.5	12.8	9.7	2.7	3.5	-0.8
	II	147.9	219.4	-71.5	29.1	23.7	5.4	29.3	14.6	14.7	2.4	2.0	0.4
	III	179.8	300.2	-120.4	31.8	29.3	2.5	36.4	21.7	14.7	1.4	3.2	-1.8
	IV	176.6	320.1	-143.5	29.2	28.4	0.8	41.2	20.6	20.6	1.5	2.4	-0.9
	V	203.7	326.7	-123.0	29.1	36.0	-6.9	51.5	27.0	24.5	2.9	5.1	-2.2
	VI	206.6	339.1	-132.5	30.0	33.4	-3.4	49.1	23.9	25.2	2.1	3.8	-1.7
	VII	232.0	343.6	-111.6	37.5	31.0	6.5	49.2	24.5	24.7	2.0	3.4	-1.4
	VIII	215.3	316.6	-101.3	29.4	32.4	-3.0	63.8	24.1	39.7	2.1	3.2	-1.1
	IX	254.1	309.3	-55.2	33.5	27.7	5.8	64.3	26.0	38.3	1.7	3.0	-1.3
	X	233.6	331.2	-97.6	26.6	34.3	-7.7	54.0	26.0	28.0	2.0	4.1	-2.1
	XI	204.5	342.4	-137.9	31.3	34.2	-2.9	48.0	25.7	22.3	1.2	3.0	-1.8
	XII	223.4	406.1	-182.7	41.6	37.9	3.7	48.5	35.9	12.6	0.4	4.3	-3.9

во милиони САД \$

Италија			Грција			Русија				
Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо		
90,8	111,1	-20,3	84,1	201,5	-117,4	10,3	191,8	-181,5	2000	
88,7	107,7	-19,0	101,4	184,0	-82,6	13,9	139,4	-125,5	2001	
81,9	118,6	-36,7	116,9	237,9	-121,0	14,4	125,4	-111,0	2002	
95,4	122,5	-27,1	179,8	300,2	-120,4	13,7	177,8	-164,1	2003	
134,4	163,6	-29,2	228,8	277,9	-49,1	19,7	265,4	-245,7	2004	
169,5	185,2	-15,7	312,9	296,8	16,1	21,4	418,6	-397,2	2005	
236,8	226,8	10,0	361,2	319,9	41,3	25,5	569,5	-544,0	2006	
25,4	29,4	-4,0	19,7	43,1	-23,4	2,6	60,8	-58,2	2000	Q1
27,4	29,3	-1,9	18,4	42,3	-23,9	2,7	38,6	-35,9		Q2
18,1	25,4	-7,3	23,5	55,3	-31,8	2,1	33,2	-31,1		Q3
19,9	27,0	-7,1	22,5	60,8	-38,3	2,9	59,2	-56,3		Q4
24,0	19,2	4,8	21,2	40,2	-19,0	2,8	53,4	-50,6	2001	Q1
21,4	23,3	-1,9	24,3	38,7	-14,4	3,7	31,7	-28,0		Q2
24,3	29,5	-5,2	30,6	51,1	-20,5	3,3	26,9	-23,6		Q3
19,0	35,7	-16,7	25,3	54,0	-28,7	4,1	27,4	-23,3		Q4
26,7	24,6	2,1	19,2	46,0	-26,8	3,4	49,4	-46,0	2002	Q1
25,1	26,2	-1,1	27,6	49,4	-21,8	3,6	22,3	-18,7		Q2
21,2	29,4	-8,2	30,3	52,2	-21,9	3,5	13,3	-9,8		Q3
18,7	32,2	-13,5	35,6	56,3	-20,7	3,0	61,1	-58,1		Q4
26,9	21,6	5,3	35,1	98,4	-63,3	2,5	25,1	-22,6	2003	Q1
26,5	34,3	-7,8	52,1	76,4	-24,3	3,6	34,6	-31,0		Q2
21,6	29,3	-7,7	43,7	56,7	-13,0	3,4	53,5	-50,1		Q3
20,4	37,3	-16,9	48,9	68,7	-19,8	4,2	64,6	-60,4		Q4
24,5	26,3	-1,8	52,7	59,4	-6,7	3,9	63,1	-59,2	2004	Q1
29,1	45,4	-16,3	55,1	73,6	-18,5	4,7	47,9	-43,2		Q2
38,5	43,0	-4,5	54,6	69,9	-15,3	5,5	74,5	-69,0		Q3
42,3	48,9	-6,6	66,4	75,0	-8,6	5,6	79,9	-74,3		Q4
43,6	37,2	6,4	74,2	66,3	7,9	5,3	77,4	-72,1	2005	Q1
39,9	47,6	-7,7	80,8	79,2	1,6	5,1	99,9	-94,8		Q2
45,7	48,3	-2,6	81,1	72,2	8,9	5,3	113,0	-107,7		Q3
40,3	52,1	-11,8	76,8	79,1	-2,3	5,7	128,3	-122,6		Q4
52,6	41,1	11,5	60,1	62,5	-2,4	6,0	137,5	-131,5	2006	Q1
56,2	61,5	-5,3	98,6	90,4	8,2	6,4	98,6	-92,2		Q2
63,0	57,4	5,6	120,0	75,4	44,6	8,3	150,5	-142,2		Q3
65,0	66,8	-1,8	82,5	91,6	-9,1	4,8	182,9	-178,1		Q4
5,8	7,6	-1,8	12,5	17,7	-5,2	1,4	21,8	-20,4	2004	I
8,0	9,9	-1,9	17,8	21,0	-3,2	1,2	17,3	-16,1		II
10,7	8,8	1,9	22,4	20,7	1,7	1,3	24,0	-22,7		III
12,0	13,8	-1,8	19,9	23,0	-3,1	1,7	27,3	-25,6		IV
7,8	14,7	-6,9	17,1	24,8	-7,7	1,7	2,2	-0,5		V
9,3	16,9	-7,6	18,1	25,8	-7,7	1,3	18,4	-17,1		VI
13,3	19,5	-6,2	21,2	29,3	-8,1	1,8	22,7	-20,9		VII
13,1	11,0	2,1	13,7	17,5	-3,8	1,9	29,6	-27,7		VIII
12,1	12,5	-0,4	19,7	23,1	-3,4	1,8	22,2	-20,4		IX
12,4	14,7	-2,3	21,6	23,4	-1,8	1,8	26,4	-24,6		X
12,9	15,1	-2,2	23,7	25,0	-1,3	2,2	25,5	-23,3		XI
17,0	19,1	-2,1	21,1	26,6	-5,5	1,6	28,0	-26,4		XII
12,3	9,6	2,7	20,2	18,6	1,6	1,0	25,9	-24,9	2005	I
13,8	10,2	3,6	26,8	21,0	5,8	1,7	23,4	-21,7		II
17,5	17,4	0,1	27,2	26,7	0,5	2,6	28,1	-25,5		III
10,3	7,9	2,4	31,8	29,7	2,1	1,5	33,5	-32,0		IV
16,9	20,2	-3,3	23,9	25,3	-1,4	1,9	22,4	-20,5		V
12,7	19,5	-6,8	25,1	24,2	0,9	1,7	44,0	-42,3		VI
20,4	18,6	1,8	34,4	27,2	7,2	1,7	28,9	-27,2		VII
10,8	14,8	-4,0	19,9	19,8	0,1	1,9	37,4	-35,5		VIII
14,5	14,9	-0,4	26,8	25,2	1,6	1,7	46,7	-45,0		IX
14,8	16,8	-2,0	27,7	23,7	4,0	1,7	53,4	-51,7		X
12,8	15,0	-2,2	25,5	25,8	-0,3	1,6	40,3	-38,7		XI
12,7	20,3	-7,6	23,6	29,6	-6,0	2,4	34,6	-32,2		XII
14,7	10,7	4,0	16,1	17,3	-1,2	1,8	47,3	-45,5	2006	I
17,4	13,8	3,6	18,2	18,9	-0,7	2,2	39,6	-37,4		II
20,5	16,6	3,9	25,8	26,3	-0,5	2,0	50,6	-48,6		III
19,9	14,6	5,3	24,9	25,9	-1,0	1,8	33,4	-31,6		IV
19,0	21,9	-2,9	35,1	29,6	5,5	2,2	27,1	-24,9		V
17,3	25,0	-7,7	38,6	34,9	3,7	2,4	38,1	-35,7		VI
21,8	26,3	-4,5	38,3	29,0	9,3	3,3	48,1	-44,8		VII
13,7	15,4	-1,7	38,5	20,8	17,7	2,6	52,9	-50,3		VIII
27,5	15,7	11,8	43,2	25,6	17,6	2,4	49,5	-47,1		IX
22,5	22,7	-0,2	33,0	30,2	2,8	2,2	40,5	-38,3		X
18,2	18,6	-0,4	25,2	30,4	-5,2	1,5	63,2	-61,7		XI
24,3	25,5	-1,2	24,3	31,0	-6,7	1,1	79,2	-78,1		XII

НАДВОРЕШЕН ДОЛГ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Надворешниот долг на Р. Македонија со состојба на 31.12.2006 година изнесуваше 2.315 милиони долари и во споредба со крајот на 2005 година е зголемен за 134 милиони долари.

Гледано од аспект на должници, надворешниот долг на јавниот сектор на крајот на 2006 година изнесуваше 1.614,4 милиони долари, и во однос на 2005 година тој е намален за 92 милиони долари. Во рамките на долгот во јавниот сектор намалување во однос на 2005 година е забележано кај Централната Влада и НБРМ, а зголемување кај јавните фондови и јавните претпријатија.

Во структурата на надворешниот долг по кредитори, нема некои значајни поместувања во однос на минатата година, и понатаму мултилатералните кредитори опфаќаат повеќе од половина (50,2%), од кои најголем дел се (ИДА, ИБРД, ЕИБ, ЕУ и ЕБРД). Билатералните кредитори во структурата на долгот учествуваат со 9,5%, а приватните кредитори со 40,4%, од кои 21,1% се за еврообврзниците.

Во текот на декември 2006 година повлечени се средства во износ од 60,1 милиони долари. Кумулативно за 2006 година повлечени се средства во износ од 349,9 милиони долари, од кои 243 милиони долари од нефинансиски приватен сектор и приватни банки и финансиски институции. Од мултилатералните кредитори користени се 73,1 милиони долари (ЕБРД, ЕИБ, ИБРД, ЦЕДБ) и 33,3 милиони долари од билатерални кредитори.

Сервисирањето на обврските, продолжува да се извршува редовно, при што во месец декември отплатени се 36,4 милиони долари (21,5 милиони долари главница). Кумулативно, за 2006 година отплатено е 481,5 милиони долари обврски спрема странство, од кои 403,8 милиони долари главница. Најголем дел од вкупните отплати се спрема приватните кредитори (366,1 милиони долари), од кои 227,5 милиони долари се платени спрема Лондонскиот клуб. Спрема мултилатералните кредитори сервисирани се 76,1 милиони долари (ИБРД, ЕИБ, ЕБРД, ММФ, ИДА), а остатокот од 39,3 милиони долари се отплатени спрема билатералните кредитори.

Новосклучените кредити во декември 2006 година изнесуваа 125,5 милиони долари, и целиот износ претставува задолжување на приватниот сектор. За цела 2006 година склучени се нови кредити во износ од 481 милион долари, од кои најголем дел (312 милиони долари) се склучени со приватни кредитори, и се очекува да се повлечат во наредниот период.

Согласно Планот на отплата на Народна банка на Република Македонија, за 2007 година достасуваат обврски за плаќање кон странските кредитори во износ од 326,5 милиони долари, од кои 242,8 милиони долари главница.

Краткорочниот надворешен долг на крајот на 2006 година изнесуваше 118,8 милиони долари по основ на финансиски кредити. Во 2006 година користени се 70,8 милиони долари финансиски кредити, а отплатени се 59,6 милиони долари обврски спрема странство.

НАДВОРЕШЕН ДОЛГ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА¹

(милиони САД долари)

	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.03.2006	30.06.2006	30.09.06	31.12.2006
Официјални кредитори	1.052	973	1.034	1.193	1.314	1.257	1.264	1.313	1.326	1.380
Мултилатерала	720	689	757	922	1.062	1.052	1.068	1.102	1.119	1.161
IMF	82	71	67	68	63	62	63	60	60	56
IBRD	123	124	145	181	223	248	249	255	258	264
IFC	57	33	18	13	9	6	6	5	5	4
IDA	250	255	296	358	389	362	366	377	377	2384
EIB	69	75	102	116	148	140	146	148	154	165
EUROFIMA	17	14	12	8	8	7	7	8	8	6
CEDB	7	6	15	17	23	20	20	23	23	30
EBRD	74	62	32	40	65	87	89	98	104	116
EU	37	44	65	112	122	106	109	113	114	118
IFAD	3	4	5	7	11	13	13	14	15	16
EAR	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Билатерала	332	284	277	271,26	252	205	196	211	208	219
Приватни кредитори	443	456	543	605	694	924	754	827	857	935
Лондонски клуб	253	262	254	243,3	233	222	0	0	0	0
Еврообврзница	0	0	0	0	0	177	181	188	190	197
Останати	191	194	289	362	461	525	572	639	668	738
Банки и финан. инстит.	136	131	205	202,25	238	265	264	296	316	374
Претпријатија	55	63	85	159,68	223	260	308	343	351	363
ВКУПНО	1.495	1.429	1.577	1.799	2.008	2.181	2.018	2.141	2.184	2.315

Извор: Народна банка на Република Македонија

1) Долгорочен и среднорочен долг

ЈАВЕН ДОЛГ

I. Јавен долг - дефиниција и состојба

Јавниот долг на Република Македонија е составен од државниот долг и сите финансиски обврски создадени преку задолжување на општините и градот Скопје, како и на јавните претпријатија и трговските друштва кои се во целосна и доминантна сопственост на државата. Оттука, како носители на јавниот долг може да се јават Владата на Република Македонија, општините и градот Скопје, јавните претпријатија и трговски друштва кои се во целосна или во доминантна сопственост на државата.

нансиски институции и меѓународните финансиски пазари како и задолжувањето на домашните финансиски пазари.

II. Движење на јавниот долг во периодот ноември - декември 2006 година

Надворешниот јавен долг во декември 2005 година изнесува 1.441 милиони евра и бележи константно опаѓање, така што во периодот од декември 2005 до ноември 2006 година опаднал за 15% и изнесува

Основа	2005	30.11.2006	31.12.2006
во милиони ЕУР			
Надворешен јавен долг*	1.441,2	1.225,0	1.223,0
Долг на општа влада	1.245,4	1.024,1	1.025,2
Централна банка	52,7	43,6	42,4
Јавни претпријатија	143,2	157,3	155,4
Домашен јавен долг	750,4	801,8	804,9
Долг на општа влада	603,7	669,0	648,4
од кои Државни записи за монетарни цели	0,00	83,1	75,9
Централна банка	146,7	131,7	155,3
Јавни претпријатија**	N/A	1,2	1,2
Вкупен јавен долг - GFS	2.191,6	2.026,9	2.027,9
Вкупен јавен долг како % од просечен GDP	48,5	41,5	41,5
Долг на општа влада - GFS	1.849,0	1.693,1	1.673,6
Долг на општа влада како % од просечен GDP	40,9	34,7	34,3
Вкупен јавен долг пресметан врз основ на Законот за јавен долг	1.992,2	1.768,4	1.754,3

Извор: Министерство за финансии и НБРМ

* Во декември 2005 година се емитуваше првата Евробврзница во износ од 150.00мил ЕУР при што дојде до привремено зголемување на јавниот долг, бидејќи средствата во јануари 2006 година беа искористени за целосен предвремен откуп на долгот кон Лондонски клуб на кредитори.

** На крај на Април 2006 година јавните претпријатија почнаа да ги доставуваат до Министерството за финансии првите извештаи за состојбата на долгот (во согласност со Законот со јавен долг).

Оваа дефиниција за јавниот долг е содржана во Законот за јавен долг (Службен весник на РМ број 62/2005) и ја претставува т.н. Национална методологија за пресметка на јавниот долг. Другата методологија (ГФС методологија), која често се применува во практиката за пресметка на долгот на јавниот сектор, е содржана во Прирачникот на ММФ за статистика на владините финансии и истата се разликува од Националната методологија по тоа што покрај претходно наведените носители на јавен долг, во пресметката се вклучува и долгот на монетарните власти, односно долгот на Централната банка. За целите на оваа информација, податоците за јавниот долг содржани во табеларните прегледи ќе бидат пресметани според двете методологии (националната и на ММФ).

Портфолиото на јавниот долг на Република Македонија го сочинуваат долгови наследени од поранешна СФРЈ, задолжувања кај меѓународните фи-

1.225 милиони евра. На 31.12.2006 година надворешниот долг дополнително е намален на 1.223 милиони евра.

Истовремено, внатрешниот јавен долг во декември 2005 изнесува 750 милиони евра и до крајот на 2006 година тој порасна за 54 милиони евра, односно за 7,3%. На месечно ниво во ноември внатрешниот јавен долг изнесува 801 милиони евра, а во декември достигна 804 милиони евра. Зголемувањето на внатрешниот јавен долг се должи на воведувањето на државните записи за монетарни цели, како инструмент за монетарна политика без импликации врз фискалната политика.

Вкупниот јавен долг пресметан според ГФС методологијата во декември минатата година изнесува 2.191 милиони евра. Во ноември 2006 година истиот изнесува 2.026 милиони евра, а во декември изнесува 2.027 милиони евра.

Истовремено, долгот на општата Влада, пресметан според ГФС методологијата, во декември 2005 година достигна вредност од 1.849 милиони евра, во ноември 2006 година го задржа трендот на опаѓање и изнесува 1.693 милиони евра, а на крајот на декември е намален на 1.673.

Пресметано според ГФС методологијата, вкупниот јавен долг како процент од просечниот БДП, во декември 2005 година изнесува 48,5%, во ноември бележи опаѓање и изнесува 41,5% од просечниот БДП, на кое ниво останува и во декември.

Според ГФС методологијата, долгот на општата Влада како процент од БДП, во декември минатата година изнесува 40,9% и е во рамките на Мاستришкиот критериум за јавен долг, според кој долгот на општата Влада не смее да надмине 60% од БДП. Во наредниот период истиот опаѓа на 34,7% во ноември, а во декември дополнително се намалува на 34,3%. Во овој долг се вклучуваат и државните записи за монетарни цели, бидејќи нив сепак ги издава Министерството за финансии, иако во име на НБРМ.

Пресметано според Законот за јавен долг, вкупниот јавен долг во декември 2005 година изнесува 1.992 милиони евра, истиот во ноември се намалува на 1.768 милиони евра, а во декември опаѓа до 1.754 милиони евра.

Воедно, вкупниот јавен долг како процент од просечниот БДП, пресметан според Законот за јавен долг, во декември 2005 година изнесува 44,0%, во ноември 2006 година забележува намалување и изнесува 36,2%, а во декември изнесува 35,9%.

Со состојба декември, учеството на внатрешниот и надворешниот долг во вкупниот јавен долг изнесува 39,7% односно 60,3%. Постои тренд на промена кон зголемување на учеството на внатрешниот долг во вкупниот јавен долг за сметка на надворешниот. Овој тренд значи постепено намалување на ризикот од девизен курс на должничкото портфолио на Република Македонија, преку пораст на денарскиот долг, а опаѓање на долгот во странска валута.

III. Државни хартии од вредност

III.1. Движења на финансискиот пазар во Р. Македонија

На 23.11.2006 година Министерството за финансии за прв пат емитуваше 3-годишна државна обврзница. На аукцијата беше понуден износ од 300 милиони денари, а побарувачката за истата изнесуваше 290 милиони денари. На аукцијата беше постигнат пон-

дериран принос од 9,621% и спореден со пондерираниот принос на 2-годишната државна обврзница одржана кон крајот на октомври е поголем за 0,3 процентни поени. Во сопственичката структура доминантно учество имаат банките со 80%, додека останатиот дел им припадна на небанкарските субјекти, со значајно учеството на пензиските друштва во реализираниот дел од аукцијата.

Министерството за финансии на 29.12.2006 година изврши предвремен откуп на 5-годишната Континуирана државна обврзница бр.2 во 2005 година, со ISIN број MKMINF20N016. Откупот на обврзницата се изврши по номинален износ, при што беше исплатен и достасаниот купон за изминатата година. Министерството за финансии се одлучи на овој чекор врз основа на моментната поволна буџетска позиција, како и на фактот дека со предвремениот откуп во наредните четири години Министерството за финансии ќе има заштеди во каматниот трошок.

III.2. Примарен пазар на државни хартии од вредност

Каматните стапки на ДХВ во изминатиов период од два месеци после незначителниот пад на почетокот на ноември, во месец декември бележат пораст. Ова подеднакво се однесува како за 3-месечните ДХВ така и за 6-месечните ДХВ. Така кај 3-месечните ДХВ, каматната стапка после падот во ноември од 6,31% на 6,10%, на крајот на годината достигна вредност од 6,36%, што претставува зголемување за 0,26 процентни поени.

Слични движења на каматната стапка се забележаа и кај 6-месечните ДХВ, која после благиот пад во месец ноември, на последната аукција одржана во месец декември забележа пораст и го достигна нивото од 7,02%. Незначителен пораст има и кај каматната стапка на 12-месечните ДХВ, при што постигнатата каматната стапка од 8,86% е за 0,2 процентни поени поголема од каматната стапка постигнатата на аукцијата одржана во месец ноември.

Доколку се направи споредбена анализа на движењата на каматните стапки на ДХВ во 2005 и 2006 година истата ќе покаже тренд на намалување. Илустративно, пондерираната каматна стапка на 3-месечните државни записи постигната на аукциите во месец декември 2005 година изнесува 8,0%, додека истата каматна стапка постигната на аукциите во истиот месец во 2006 година се намали за повеќе од 1,5 процентни поени и изнесуваше 6,26%. Кај 6-месечните државни записи пондерираната каматна стапка во декември 2005 изнесува 8,81% и со

перманентно намалување на истата во текот на годината во декември 2006 е постигната каматна стапка од 7,02%. Трендот на движење на каматните стапки е идентичен и кај останатите ДХВ.

III.3. Секундарен пазар на државни хартии од вредност

IV. Новосклучен јавен долг во периодот ноември-декември 2006 година и повлекувања на веќе склучени кредити

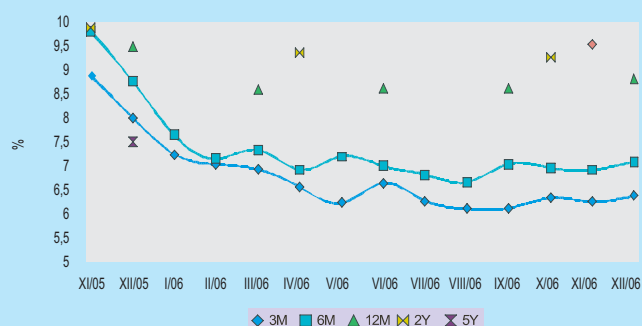
• Внатрешен долг

Во периодот ноември-декември 2006 нема нови внатрешни задолжувања.

• Надворешен долг

Во овој период нема ново склучени кредити во областа на надворешниот јавен долг.

Пондерирани каматни стапки постигнати на аукциите на ДХВ

Извор: Министерство за финансии

Повлекувања заклучно со 31.12.2006-та

	Реализирани повлекувања во квартал 1	Реализирани повлекувања во квартал 2	Реализирани повлекувања во квартал 3	Реализирани повлекувања во квартал 4	Вкупно 2006	Планирани повлекувања според Стратегијата за управување со јавен долг	Разлика
Јавен сектор	8,3	15,2	29,5	33,1	86,1	131,7	-45,6
Влада на Република Македонија	4,3	15,1	18,0	11,2	48,6	91,9	-43,4
Мултилатерални кредитори	2,7	11,9	14,6	7,961	37,2	68,5	-31,3
IBRD/IDA	1,2	4,9	3,6	2,23	12,0	30,3	-18,3
CEDB	0,0	1,7	0,0	0,0	1,7	3,5	-1,8
EIB	0,0	0,0	5,0	0,0	5,0	13,7	-8,7
EBRD	1,3	4,8	4,8	5,3	16,2	13,1	3,2
EU	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IFAD	0,2	0,5	1,1	0,5	2,3	2,0	0,3
Билатерални кредитори	1,6	3,2	3,4	3,3	11,4	23,5	-12,1
Приватни кредитори	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Јавни претпријатија	4,0	0,1	11,6	21,9	32,5	39,8	-7,3
Мултилатерални кредитори	4,0	0,1	2,8	9,578	11,5	29,5	-18,0
IBRD	0,0	0,1	1,0	0,12	1,3	3,2	-1,9
EIB	4,0	0,0	0,0	3,5	7,5	3,3	4,2
CEDB	0,0	0,0	0,0	5,0	5,0	3,5	1,5
EBRD	0,0	0,0	1,8	1,0	2,8	23,0	-20,2
Билатерални кредитори	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,7	-7,7
Приватни кредитори	0,0	0,0	8,7	12,3	21,0	2,6	18,4

Извор: Државен завод за статистика

Табела 9: БУЏЕТ - ЦЕНТРАЛНА ДРЖАВНА ВЛАСТ

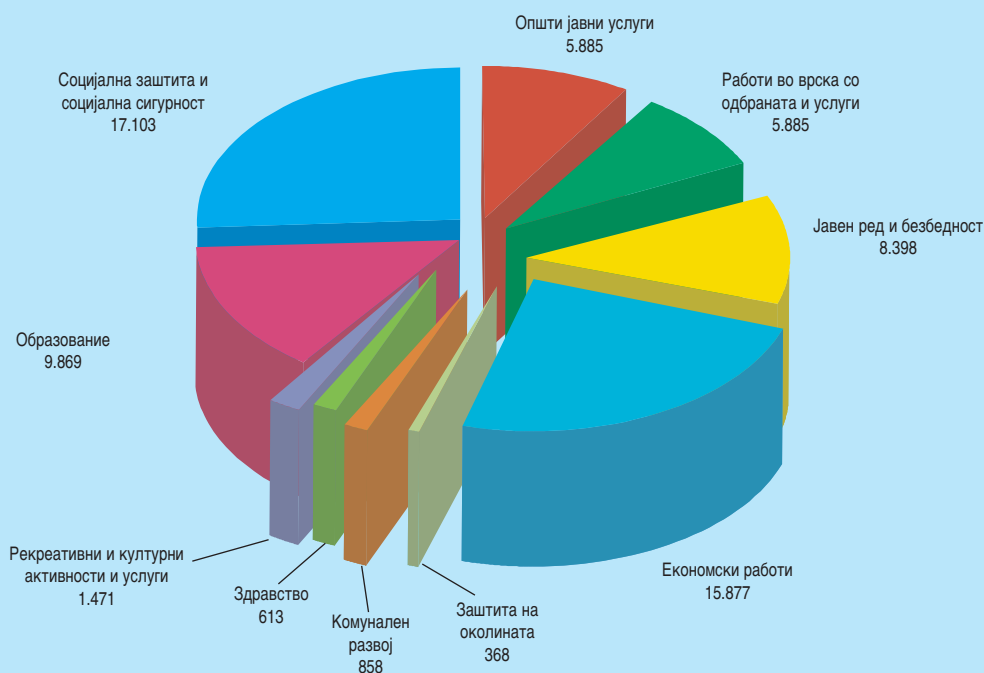
	2002	2003	2004	2005	2006
	Завршна сметка	Завршна сметка	Завршна сметка	Завршна сметка	Буџет
ВКУПНИ ПРИХОДИ	71.981.222.938	68.406.577.974	68.257.596.556	77.264.085.977	81.749.000.000
ИЗВОРНИ ПРИХОДИ	58.896.097.958	56.784.247.919	56.534.423.095	60.465.813.344	59.940.000.000
ДАНОЧНИ ПРИХОДИ	54.389.136.894	49.166.396.854	52.527.458.366	55.024.034.252	56.840.000.000
Данок од доход, од добивка и од капитални добивки	10.137.596.496	10.772.545.343	10.068.869.008	10.934.484.390	11.236.000.000
Персонален данок од доход	7.513.310.320	7.502.459.597	7.706.705.300	8.098.696.839	8.051.000.000
Данок од добивка	2.624.286.176	3.270.085.746	2.362.163.708	2.835.787.551	3.185.000.000
Домашни даноци на стоки и услуги	31.235.879.140	31.741.066.910	36.093.219.422	38.172.046.946	40.136.000.000
Данок на промет и ДДВ (од 1.04.2000)	20.521.036.109	21.175.919.119	25.756.854.524	27.081.128.583	28.334.000.000
Акцизи	10.714.843.031	10.565.147.791	10.336.364.898	11.090.918.363	11.802.000.000
Данок од меѓународна трговија и трансакции (царини и давачки)	6.336.011.440	6.141.579.944	5.814.503.205	5.265.767.731	4.848.000.000
Увозни давачки	5.230.636.743	4.909.408.470	4.597.751.176	4.251.685.006	3.817.121.000
Други увозни давачки и такси	1.105.374.697	1.232.171.474	1.216.752.029	1.014.082.725	1.030.879.000
Други даноци	0	51.094	0	0	0
Даноци од специфични услуги	3.359.937	3.894.080	5.216.895	0	0
Такси за користење или дозволи за вршење на дејност	340.562.742	475.513.109	545.887.314	651.735.186	620.000.000
Данок на финансиски трансакции	6.335.727.139	31.746.374	237.478	-	-
НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ	4.506.961.064	7.617.851.065	4.006.964.729	5.441.779.092	3.100.000.000
Претприемачки приход и приход од имот	931.379.088	1.963.471.700	1.752.484.628	3.441.892.427	1.100.000.000
Такси и надоместоци	1.091.976.541	1.366.943.949	1.465.138.734	1.656.889.743	1.500.000.000
Други владини услуги	205.764.069	370.052.922	257.196.740	246.001.080	300.000.000
Други неданочни приходи	2.277.841.366	3.917.382.494	532.144.627	96.995.843	200.000.000
КАПИТАЛНИ ПРИХОДИ	7.193.569.639	4.081.105.548	3.341.846.311	2.045.598.523	16.227.000.000
Продажба на капитални средства	6.244.440.021	4.002.729.305	3.158.721.234	1.455.155.987	16.027.000.000
Продажба на земјиште и нематеријални вложувања	949.129.619	78.376.243	183.125.077	590.442.536	200.000.000
ТРАНСФЕРИ И ДОНАЦИИ	3.808.557.430	3.651.554.878	4.932.545.381	894.339.868	540.000.000
Трансфери од други нивоа на власт	1.167.411.039	1.136.220.479	3.888.654.831	508.533.363	0
Донации од странство	2.641.146.391	2.515.334.399	1.043.890.550	385.806.506	540.000.000
ДОМАШНО ЗАДОЛЖУВАЊЕ	480.521.896		1.908.760.868	1.538.911.272	3.000.000.000
ЗАДОЛЖУВАЊЕ ВО СТРАНСТВО	1.584.121.754	3.766.572.092	1.529.500.321	12.319.422.970	2.042.000.000
Меѓународни развојни агенции	1.584.121.754	3.766.572.092	1.529.500.321	12.319.422.970	2.042.000.000
ПРИХОДИ ОД ОТПЛАТА (наплата) НА ЗАЕМИ	18.354.261	123.097.537	10.520.580	0	0
ВКУПНИ РАСХОДИ	71.700.272.895	64.462.761.283	63.743.917.129	67.090.435.530	81.749.000.000
ТЕКОВНИ ТРОШОЦИ	56.314.747.304	51.104.920.817	51.667.851.725	45.930.102.078	49.295.088.000
Плати, наемнини и надоместоци	18.337.661.335	20.233.542.216	20.943.062.394	21.655.526.155	22.668.904.000
Стоки и останати услуги	13.991.420.289	7.325.808.770	6.833.422.972	7.261.122.028	7.326.925.000
Тековни трансфери	20.586.832.339	21.101.506.628	21.838.665.402	13.950.459.394	14.602.763.000
Тековни трансфери до единиците на локална самоуправа	-	-	-	812.346.952	1.819.000.000
Каматни плаќања	3.398.833.341	2.444.063.205	2.052.700.957	2.250.647.550	2.877.496.000
СУБВЕНЦИИ И ТРАНСФЕРИ	-	-	-	2.675.836.361	2.111.209.000
СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ	-	-	-	4.171.063.594	3.633.264.000
КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	8.366.132.516	4.687.684.918	4.867.347.044	7.198.053.448	12.543.385.000
ДАВАЊЕ НА ЗАЕМИ, УЧЕСТВО ВО ДЕЛ ОД					
ХАРТИТЕ ОД ВРЕДНОСТ И ОТПЛАТА НА ГЛАВНИНА	7.019.393.075	8.670.155.548	7.208.718.360	7.115.380.049	14.166.054.000
Давање на заеми и учество во дел од хартиите од вредност	931.369.212	637.002.773	76.445.946	0	0
Амортизација (отплата на главнина)	6.088.023.863	8.033.152.776	7.132.272.414	7.115.380.049	14.166.054.000

Табела 10: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИОТ БУЏЕТ

	Буџет 2005	Буџет 2006	2005	2006	2005	2006
	во милиони денари		структура		% од БДП	
ВКУПНО	66.327	91.868	100,0	100,0	23,9	31,3
Општи јавни услуги	5.885	13.609	8,9	14,8	2,1	4,6
Работи во врска со одбраната и услуги	5.885	6.130	8,9	6,7	2,1	2,1
Јавен ред и безбедност	8.398	9.902	12,7	10,8	3,0	3,4
Економски работи	15.877	23.846	23,9	26,0	5,7	8,1
Заштита на околината	368	615	0,6	0,7	0,1	0,2
Комунален развој	858	3.555	1,3	3,9	0,3	1,2
Здравство	613	1.165	0,9	1,3	0,2	0,4
Рекреативни и културни активности и услуги	1.471	1.968	2,2	2,1	0,5	0,7
Образование	9.869	13.363	14,9	14,5	3,6	4,6
Социјална заштита и социјална сигурност	17.103	17.716	25,8	19,3	6,2	6,0

Забелешка: Функционалната класификација на расходите на Централниот буџет е подготвена според меѓународните стандарди

График 5: ФУНКЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА НА РАСХОДИТЕ 2005 ГОДИНА

Табела 11: БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (централен буџет и буџети на фондови)

	Q - 1	Q - 2	Q - 3	Q - 4	Вкупно 2005	Буџет 2006	Реб. Буџ. 2006	I	II	III
ВКУПНИ ПРИХОДИ	21.732	24.627	27.928	26.641	100.928	103.198	109.029	7.337	6.756	8.976
Даночни приходи и придонеси	18.972	21.172	21.285	23.152	84.581	88.198	89.507	5.957	5.933	7.958
Даночни приходи (Сметка за сопствени приходи)	68	75	70	91	304	177	240	19	21	39
Даноци	12.314	13.944	14.107	15.316	55.681	57.581	58.688	4.014	3.382	5.262
Персонален данок на доход	1.834	2.052	1.951	2.260	8.097	8.051	8.256	511	662	760
Данок на добивка	1.080	600	623	534	2.837	3.185	4.423	180	383	1.162
ДДВ	5.745	6.767	6.652	7.918	27.082	28.334	27.374	1.760	1.284	2.184
Акцизи	2.461	2.937	3.385	2.965	11.748	12.543	11.652	1.191	653	698
Увозни давачки	1.026	1.441	1.335	1.464	5.266	4.848	5.483	280	327	386
Други даноци	168	147	161	175	651	620	1.500	92	73	72
Придонеси	6.590	7.153	7.108	7.745	28.596	30.440	30.579	1.924	2.530	2.657
Фонд за ПИОМ	4.230	4.569	4.553	4.948	18.300	19.810	19.933	1.250	1.651	1.718
Завод за вработување	312	325	322	353	1.312	1.370	1.370	85	120	117
Фонд за здравство	2.048	2.259	2.233	2.442	8.982	9.260	9.276	589	759	822
Неданочни приходи	2.495	3.088	5.284	2.951	13.818	12.943	15.992	684	704	918
Неданочни приходи (Сметка за сопствени приходи)	1.414	1.673	1.549	1.676	6.312	7.377	8.377	303	372	559
Профит од јавни финансиски институции	83	260	2.837	139	3.319	1.031	3.084	83	13	7
Административни такси	387	459	358	453	1.657	1.500	1.500	107	131	157
Партиципација за здравствени услуги	127	122	70	115	434	573	573	28	27	25
Други административни такси	58	69	55	64	246	300	300	20	20	25
Други неданочни приходи	87	52	53	72	264	382	508	47	38	24
Надоместоци за Фондот за патишта	340	441	462	432	1.675	1.780	1.650	97	103	121
Капитални приходи	112	107	587	127	933	502	700	52	49	42
Странски донации	152	259	672	411	1.494	1.555	2.430	613	69	45
Приход од отплата на заеми	1	1	0	0	2	0	400	31	1	13
ВКУПНИ РАСХОДИ	22.766	23.875	24.482	29.096	100.219	104.905	111.365	6.903	8.206	8.429
Тековни трошоци	21.657	22.180	21.707	24.482	90.026	93.420	98.542	6.687	7.679	8.109
Плати и надоместоци	5.640	5.736	5.566	5.894	22.836	23.997	23.922	1.869	1.933	1.948
Стоки и услуги	3.197	3.140	2.620	4.028	12.985	12.579	14.868	702	933	1.221
Трансфери	12.252	12.639	12.795	13.911	51.597	53.585	56.389	3.624	4.740	4.716
Трансфери (сметка за сопствени приходи)	160	220	192	341	913	613	1.047	46	52	69
Социјални трансфери	11.582	11.670	11.533	12.085	46.870	48.906	49.406	3.419	3.977	4.170
Фонд за ПИОМ	6.294	6.241	6.151	6.285	24.971	26.999	29.884	2.020	2.143	2.233
Завод за вработување	783	767	715	675	2.940	2.500	2.152	267	203	189
Социјална помош	965	1.026	1.113	1.034	4.138	3.954	4.279	53	548	347
Структурни реформи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Реформи на јавната администрација	0	0	0	0	0	3	4	0	0	0
Здравствена заштита	3.539	3.637	3.557	4.092	14.825	15.450	16.087	1.079	1.082	1.400
Други трансфери	487	704	1.037	1.453	3.681	3.975	5.850	159	704	463
Трошоци за бегалци	24	45	33	33	135	91	86	0	7	14
Каматни плаќања	569	666	727	648	2.610	3.259	3.363	492	73	225
Камати по домашен долг	116	433	163	362	1.074	1.259	1.259	41	30	69
Камати по надворешен долг	453	233	564	286	1.536	2.000	2.104	451	43	156
Гаранции	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	1.108	1.695	2.775	4.613	10.191	11.486	12.823	216	527	320
Буџетско салдо	-1.034	752	3.446	-2.455	709	-1.708	-2.336	434	-1.450	547
Финансирање	1.034	-752	-3.446	2.455	-709	1.708	2.336	-434	1.450	-547
Прилив	2.458	2.015	-1.964	4.554	7.063	16.556	21.154	8.516	1.493	-250
Приходи од приватизација	265	231	147	740	1.383	15.821	20.831	28	1	13.899
Странски донации	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Странски заеми	139	1.219	838	11.717	13.913	4.309	2.147	45	54	61
Депозити	1.532	-343	-3.398	-7.588	-9.797	-6.594	-6.585	8.305	1.247	-14.387
Државни записи	521	905	427	-315	1.538	3.000	3.000	138	171	175
Продажба на акции	1	3	24	1	29	20	1.761	0	21	3
Одлив	1.425	2.765	1.483	2.099	7.772	14.848	18.818	8.950	43	297
Отплата на главница	1.425	2.765	1.483	2.099	7.772	14.848	18.818	8.950	43	297
Надворешен долг	1.255	331	1.305	404	3.295	10.119	14.089	8.950	43	166
Домашен долг	170	2.435	178	1.695	4.478	4.729	4.729	0	0	131

Q - 1 2006	IV	V	VI	Q - 2 2006	VII	VIII	IX	Q - 3 2006	X	XI	XII	Q - 4 2006	Вкупно 2006
23.069	9.255	8.666	8.345	26.306	9.202	8.483	8.537	26.222	8.846	8.706	10.952	28.504	104.101
19.848	7.907	7.532	7.343	22.782	8.284	7.366	7.430	23.080	7.624	7.811	9.453	24.888	90.598
79	14	8	28	50	6	10	19	35	9	15	11	35	199
12.658	5.317	5.061	4.719	15.097	5.730	4.844	4.886	15.460	4.999	5.117	6.244	16.360	59.575
1.933	703	666	729	2.098	666	676	683	2.025	693	684	981	2.358	8.414
1.725	311	244	359	914	313	347	290	950	442	281	396	1.119	4.708
5.228	2.812	2.555	1.975	7.342	2.931	2.009	2.215	7.155	2.145	2.304	3.085	7.534	27.259
2.542	868	965	1.006	2.839	1.138	1.179	1.057	3.374	1.063	1.212	1.144	3.419	12.174
993	456	540	498	1.494	512	475	995	1.982	1.010	1.150	1.083	3.243	7.712
237	167	91	152	410	170	158	62	390	53	62	61	176	1.213
7.111	2.576	2.463	2.596	7.635	2.547	2.512	2.526	7.586	2.616	2.679	3.198	8.493	30.825
4.619	1.690	1.588	1.691	4.969	1.658	1.616	1.619	4.893	1.697	1.724	2.046	5.467	19.948
322	113	109	114	336	112	112	113	337	115	117	143	375	1.370
2.170	773	766	791	2.330	778	784	794	2.356	804	838	1.009	2.651	9.507
2.306	1.133	870	718	2.721	743	942	942	2.627	976	713	1.137	2.826	10.480
1.234	413	469	235	1.117	295	592	609	1.496	654	435	567	1.656	5.503
103	359	19	28	406	20	16	20	56	15	16	227	258	823
395	114	176	136	426	86	103	119	308	118	117	129	364	1.493
80	23	26	27	76	19	25	21	65	22	0	0	22	243
65	27	22	21	70	20	20	19	59	10	8	8	26	220
109	51	4	121	176	139	32	38	209	9	19	97	125	619
321	146	155	151	452	163	153	117	434	147	118	109	374	1.581
143	57	161	172	390	72	34	37	143	43	46	183	272	948
727	126	88	85	299	30	105	31	166	105	40	86	231	1.423
45	33	15	26	74	21	36	96	153	98	96	94	288	560
23.538	8.340	7.977	9.948	26.265	9.425	8.123	7.536	25.085	7.670	9.272	13.929	30.871	105.759
22.475	7.945	7.307	8.893	24.145	8.275	7.002	7.058	22.335	7.115	8.343	12.111	27.569	96.524
5.750	1.938	1.927	2.013	5.878	1.968	1.767	1.972	5.707	2.001	2.016	2.069	6.086	23.421
2.856	1.078	1.096	1.090	3.264	1.141	912	602	2.655	735	968	2.425	4.128	12.903
13.080	4.617	4.188	5.460	14.265	4.556	4.237	4.374	13.167	4.036	5.224	6.903	16.163	56.675
167	66	61	82	209	57	73	35	165	66	84	90	240	781
11.566	4.001	3.834	4.891	12.726	3.961	3.939	4.173	12.072	3.615	4.372	4.479	12.466	48.830
6.396	2.190	2.214	2.236	6.640	2.227	2.209	2.315	6.751	2.273	2.264	2.410	6.947	26.734
659	186	170	165	521	169	161	157	487	155	149	146	450	2.117
948	338	165	442	945	452	340	322	1.114	320	368	402	1.090	4.097
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.561	1.287	1.285	2.049	4.621	1.112	1.228	1.378	3.718	867	1.591	1.521	3.979	15.879
1.326	544	287	477	1.308	528	219	164	911	351	766	2.334	3.451	6.996
21	6	6	10	22	10	7	3	20	5	2	0	7	70
790	313	94	329	736	223	86	109	418	344	135	714	1.193	3.137
140	221	25	198	444	30	27	22	79	234	37	148	419	1.082
650	92	69	131	292	193	59	87	339	110	98	566	774	2.055
0	0	0	0	0	387	0	0	387	0	0	0	0	387
1.063	394	670	1.056	2.120	1.151	1.121	479	2.751	554	929	1.818	3.301	9.235
-469	916	690	-1.604	2	-276	359	1.000	1.083	1.177	-565	-2.977	-2.365	-1.749
469	-916	-690	1.604	-2	276	-359	-1.000	-1.083	-1.187	565	2.977	2.355	1.739
9.759	1.173	-690	2.614	3.097	937	-280	-823	-166	727	625	4.038	5.390	18.080
13.928	0	0	3.846	3.846	0	0	0	0	0	0	0	0	17.774
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
159	125	137	234	496	99	273	112	484	80	207	247	534	1.673
-4.835	1.330	-2.017	-3.414	-4.101	1.131	-380	-1.446	-695	-86	116	3.711	3.741	-5.890
484	-283	509	196	422	-295	-173	511	43	720	286	64	1.070	2.019
24	0	682	1.751	2.433	2	0	0	2	0	0	0	0	2.459
9.290	2.089	0	1.010	3.099	661	79	177	917	1.904	60	1.061	3.025	16.331
9.290	2.089	0	1.010	3.099	661	79	177	917	1.904	60	1.061	3.025	16.331
9.159	201	0	180	381	661	79	177	917	213	60	214	487	10.944
131	1.888	0	830	2.718	0	0	0	0	1.691	0	847	2.538	5.387

Фонд за пензиско и инвалидско осигурување

Приходите што ги оствари Фондот за пензиско и инвалидско осигурување во 2006 година се за 9% поголеми од тие во 2005 година и изнесуваат 31.467 милиони денари. Најголем дел од приходите, односно 61,5% претставуваат приходи по основ на придонеси од плати, каде е остварен пораст од 10,8%. Приходите од Буџетот на Републиката учествуваат со 29,8% во вкупните приходи и се зголемени за 13,2%, додека пак приходите од Агенцијата за вработување за осигурување на невработени лица – корисници на паричен надоместок се намалени за 20,6% и нивното учество во вкупните приходи изнесува 3,9%.

Расходите на Фондот во анализираната година изнесуваат 31.204 милиони денари и се поголеми за 7,5% од претходната година. Најголем дел од вкупните расходи, односно 81,4% е потрошен за исплата на пензии на корисниците. Притоа, 95,5% од пензиите се исплатени за редовни пензии, а нивниот пораст изнесува 4%. Расходите за придонес за здравствена заштита учествуваат со 11,5% во вкупните расходи на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување.

Суфицитот на Фондот за Пензиско и инвалидско осигурување во 2006 година изнесува 263 милиони денари.

ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено
ПРИХОДИ	21.229	22.883	24.289	25.811	28.191	28.983	28.878	31.467
Придонес од плати	14.316	15.722	15.671	15.784	16.882	17.204	17.484	19.369
Придонес од доходот	311	311	331	283	307	383	388	303
Приходи од Буџетот на Републиката	3.266	4.174	5.744	6.961	7.741	8.486	8.291	9.385
Приходи од приватен сектор	439	404	377	409	394	412	390	244
Приходи од индивидуални земјоделци	65	58	41	61	71	41	39	33
Приходи од акцизи	632	804	716	688	677	661	659	661
Придонес од Агенцијата за вработување за невработени лица	868	1.101	1.126	1.404	1.536	1.719	1.550	1.230
Други приходи	45	74	73	29	65	57	59	219
Приходи од дивиденди и од продажба на хартии од вредност	245	68	209	192	42	21	18	23
Приходи по основ на нови вработувања	841	167	0	0	0	0	0	0
Пренесени приходи од претходна година	201	0	0	0	476	0	0	0
РАСХОДИ	20.669	22.940	24.697	25.889	27.740	29.132	29.015	31.204
Пензии	17.756	19.774	21.278	22.255	24.008	25.121	24.969	25.410
Редовни пензии	16.977	18.948	19.041	19.982	21.667	22.824	23.335	24.272
Воени пензии	458	505	514	518	499	509	479	455
Земјоделски пензии	321	321	297	262	234	217	178	154
Ретроактивна исплата на 8%	0	0	1.167	1.136	1.131	1.027	455	0
Предвременно пензионирање според Законот од 2000 година	0	0	112	103	121	88	90	70
Предвременно пензионирање според Законот од 2001 година	0	0	148	254	262	247	240	178
Предвременно пензионирање според Законот од 2004 година							91	115
Разлика за Министерство за внатрешни работи								166
Транзициони трошоци								1.325
Надоместок за телесно оштетување	69	72	72	83	80	82	82	82
Надоместоци од инвалидско осигурување	95	94	91	76	98	97	110	138
Вработување и интернатско сместување на деца инвалиди	13	12	7	9	6	6	6	4
Придонес за здравствена заштита	2.450	2.672	2.805	2.934	3.184	3.349	3.416	3.582
Надоместок на стручната служба	132	141	153	165	172	170	172	208
Други расходи	154	175	254	222	192	257	190	258
Капитални средства	–	–	37	145	0	50	70	196
Дефицит / Суфицит	560	-57	-408	-78	451	-149	-137	263

Фонд за здравствено осигурување

Во 2006 година приходите на Фондот за здравствено осигурување изнесуваа 15.698 милиони денари, што е за 4,1% повеќе во однос на претходната година. Во структурата на приходите, најголемо учество (60,6%) имаат придонесите за здравствено осигурување, каде е реализиран пораст од 5,8%. Придонесите од Пензискиот фонд учествуваат со 22,8% во вкупните приходи и се зголемени за 4,9%, додека придонесите кои ги плаќа Агенцијата за вработување за невработените лица учествуваат со 13,7% во приходите и истите се зголемени за 4%.

Расходите на Фондот за здравствено осигурување во 2006 година изнесуваа 16.308 милиони денари, односно се за 7,2% поголеми од претходната година. Амбулантните трошоци, кои имаат најголемо учество во расходите (88,2%), пораснаа за нешто повеќе од два пати.

Во 2006 година Фондот за здравствено осигурување реализираше **дефицит** од 610 милиони денари.

ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ								
(во милиони денари)								
Вид на приходите / расходите	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено
ПРИХОДИ	12.068	12.790	12.295	13.656	14.698	14.886	15.083	15.698
Придонеси	7.363	7.745	7.528	7.823	8.418	8.762	8.982	9.506
Придонеси од Пензискиот Фонд	2.417	2.649	2.616	3.075	3.184	3.349	3.417	3.584
Придонеси од Агенцијата за вработување	1.350	1.941	1.554	1.763	1.849	1.998	2.062	2.145
Придонеси од Министерството за труд	0	0	48	54	64	41	64	56
Други приходи	938	455	70	734	1.064	676	79	124
Приходи по договори за сини картони	0	0	0	0	0	0	0	0
Средства од Буџетот на РМ за задолжително здравствено осигурување	-	-	166	111	29	60	479	283
Пренесен вишок од претходната година	0	0	313	96	91	1	0	0
РАСХОДИ	11.692	12.463	12.205	13.611	14.678	14.722	15.206	16.308
Амбулантни трошоци	2.491	2.486	2.505	4.430	5.132	5.959	7.129	14.387
Болничко лекување	5.482	5.737	5.919	4.929	5.038	5.098	6.311	0
Трошоци по програми	125	105	306	123	21	0	0	0
Лекови	1.249	1.681	1.555	1.305	1.868	2.006	0	0
Забна заштита	667	687	522	521	630	0	0	0
Ортопедски трошоци	154	143	111	134	150	280	171	182
Лекување во странство	161	70	90	144	221	117	151	164
Друг вид лекување (надоместоци)	801	694	769	832	968	941	1.062	1.145
Администрација	288	250	268	360	309	254	276	373
Опрема и одржување	39	90	44	656	219	23	106	57
Други трошоци	234	200	48	23	32	27	0	0
Кредити и камати	0	321	71	154	90	17	0	0
РАЗЛИКА								
Дефицит/суфицит	376	326	90	45	21	164	-123	-610

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

Агенција за вработување

Агенцијата за вработување во 2006 година оствари вкупни **приходи** од 5.685 милиони денари, што претставува намалување од околу 18% во однос на 2005. Ова пред се како резултат на намалените дотации од Буџетот за 23,4% и покрај тоа што истите имаат најголемо учество во структурата на приходите од 75,7%. Во самата структура на дотациите од Буџетот, 89,8% се по основ на покривање на дефицитот на Агенцијата. Истовремено, приходите од придонеси се зголемени за 4,4%.

Во 2006 година **расходите** на Агенцијата за вработување изнесуваат 5.933 милиони денари, што е за 14,5%

помалку во однос на претходната година. Расходите за функција изнесуваат 5.699 милиони денари, или 96% од вкупните расходи и се намалени за 15%. Од овие расходи 35% се наменети за исплата на паричен надоместок на невработените лица, а само 1,9% се трошоци за активни мерки (за поттикнување на вработеноста и надоместок за преквалификација). На расходите за стручна служба отпаѓаат 4% од вкупните расходи и се за 2,6% поголеми од 2005 година.

Агенцијата за вработување во 2006 година, оствари **дефицит** од 248 милиони денари.

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

(во милиони денари)

Вид на приходите / расходите	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено
ПРИХОДИ	4.129	5.119	4.827	5.918	6.241	7.456	6.940	5.685
Приходи од придонеси	1.058	1.121	1.136	1.180	1.224	1.270	1.313	1.371
Придонес од плати	1.037	1.098	1.113	1.178	1.223	1.155	1.192	1.264
Придонес од работни луѓе кои самостојно вршат дејност	21	22	23	2	0	24	23	18
Придонес што го уплатуваат работниците на привремена работа во странство	0	0	0	0	1	4	5	3
Придонес од претходната година	0	0	0	0	0	88	93	86
Дотации од Буџетот на Републиката	3.066	3.990	3.677	4.726	5.002	6.163	5.616	4.302
За покривање на дефицитот на Агенцијата за вработување	2.575	3.470	3.170	3.742	3.958	4.522	4.612	3.865
За исплата на паричен надомест на вработените од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуба (загубари)	490	516	481	944	980	988	418	288
Реформа на јавната администрација	–	–	26	19	3	61	22	9
По други основи	0	3	26	21	61	592	564	140
Други приходи	6	8	13	12	16	23	11	12
РАСХОДИ	4.135	5.110	4.749	5.868	6.214	7.325	6.938	5.933
Расходи за функцијата	3.970	4.913	4.571	5.658	6.005	7.102	6.710	5.699
Средства за обезбедување паричен надоместок на невработени лица	1.755	1.875	1.879	2.273	2.377	2.697	2.425	1.991
Придонеси за здравствено осигурување	1.347	1.936	1.555	1.763	1.849	1.998	2.063	2.144
Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување	868	1.102	1.138	1.453	1.557	1.729	1.552	1.236
Средства за вработување на инвалидни лица	–	–	–	128	121	58	114	219
Исплата според Закон за поттикнување на вработеноста	–	–	–	–	61	592	526	65
Надоместок за преквалификација	–	–	–	41	40	29	30	44
Проекти за вработување								0
Расходи за стручната служба	165	198	178	210	209	223	228	234
Основни плати и наемнини	105	118	116	124	134	132	133	135
Надоместоци	17	19	18	22	20	20	22	21
Стоки и останати услуги	34	54	43	42	51	68	69	73
Тековни трансфери	0	0	0	0	0	0	0	0
Каматни плаќања	0	1	0	0	0	0	0	0
Капитални трошоци	8	6	2	22	4	3	4	5
РАЗЛИКА								
Дефицит / Суфицит	-6	9	78	50	27	132	2	-248

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

Фонд за магистрални и регионални патишта

Фондот за магистрални и регионални патишта во 2006 година наплати **приходи** во износ од 2.975 милиони денари, што претставува 1,9% помал износ од претходната година. Најголемо учество од 45,4% во вкупните приходи имаат приходите од Буџетот, кои се зголемени во однос на 2005 за 2,3%, додека износот на средства од годишен надоместок за патни моторни возила е помал за 6,2% и претставува 26,6% од вкупните приходи.

Расходите на Фондот за патишта во 2006 година изнесуваат 3.525 милиони денари. Најголем дел од

трошоците (46,2%) се направени во делот на инвестициите. За одржување на патиштата потрошени се 1.032 милиони денари, што претставува зголемување од 1,9% во однос на претходната година. За студии, проектирање, надзор, провизии и материјални трошоци потрошени се од 4,2% од вкупните расходи.

Фондот за патишта во 2006 година оствари **дефицит** од 550 милиони денари.

ФОНД ЗА МАГИСТРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПАТИШТА								
(во милиони денари)								
Вид на приходите / расходите	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено	Извршено
ПРИХОДИ	3.793	3.506	4.012	3.434	3.668	3.299	3.031	2.975
Приходи од Буџет	924	1.590	1.655	1.305	1.603	1.610	1.320	1.350
Надоместок за употреба на патишта што ги користат странските моторни возила	54	82	73	87	82	77	90	102
Годишен надоместок за патни моторни возила што подлежат на регистрација	518	746	704	761	797	853	842	790
Надоместок за употреба на автопат	492	537	375	381	728	741	743	687
Странски кредит	1.793	538	1.098	862	418	9	0	0
Други приходи	13	14	21	2	39	9	36	46
Грант	–	–	87	36	1	0	0	0
РАСХОДИ	3.793	3.506	4.013	3.420	3.661	3.889	3.389	3.525
Инвестиции	1.985	1.662	1.756	1.250	1.107	1.753	1.405	1.630
Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии и материјални трошоци	0	179	286	289	205	156	164	148
Одржување на патиштата	790	952	926	900	1.063	1.081	1.013	1.032
Отплата на кредити	148	212	299	304	424	242	254	274
Средства за локални патишта	386	502	596	528	666	611	508	441
Останати трошоци	142	0	0	0	46	45	45	0
Обврски од претходната година	342	0	0	0	0	0	0	0
Обврски спрема Агенцијата за санација на банки	0	0	150	149	150	0	0	0
РАЗЛИКА								
Дефицит / суфицит	0	0	-1	14	7	-590	-358	-550

Извор: Интерни податоци на Министерството за финансии

Македонска берза на долгорочни хартии од вредност

Новини кои го одбележаа тргувањето на Македонската берза во 2006 година се продажбата на АД Електро-стопанство на Република Македонија, објавувањето на продажбата на Комерцијална банка, воведувањето на тргување пет пати во неделата, воведувањето на СЕИ-НЕТ – интернет апликација за објавување на информации од страна на котираните друштва, воведување на прекинувачките аукции во тргувањето, како и јавните берзански аукции преку кои се реализира продажбата на неколку пакети банкарски акции.

Остварените резултати во 2006 година, статистички гледано, се најдобри во историјата на македонскиот пазар на хартии од вредност, а само вкупниот промет претставува 248 процентен пораст по сите основи во тргување во споредба со 2005 година. Гледано структурно по оделни сегменти резултатите се исто така позитивни. Огромен пораст е постигнат и кај блок трансакциите во класичното тргување на кои отпаѓа дури 45% од прометот.

За разлика од претходните години кога во летните месеци јули и август обемот на тргувањето на Македонската берза имаше надолан тренд, во 2006 година МБИ-10 во август порасна за 24,5%, како резултат на влезот на странски правни и физички лица од регионот на Македонската берза, поточно инвеститори од Хрватска, Словенија и Бугарија, како и поголемиот интерес и на домашните правни и физички лица кои во вложувањето на слободните парични средства на Берзата гледаат можност за поголема заработувачка.

Меѓу причините за порастот на прометот и цените во 2006 година се потенцира значајното зголемување на транспарентноста во работењето на котираните компании, приливот на странски портфолио инвеститори, реформи во пензискиот систем, раздвижување на банкарскиот систем, стабилен девизен курс, развиена и сигурна пазарна инфраструктура, како и поповолното економско опкружување.

Од аспект на движењата на МБИ-10 во 2006 година, индексот има позитивни месечни поместувања во сите месеци освен во последните два. Најголем пораст е забележан во јуни со 14,07% и во јули 27,09%, но, ако овој индекс се спореди со берзите од регионот се гледа дека индексот на македонскиот берзански пазар се наоѓа во зоната на порастот на индексите.

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ, 2006/2005 ГОДИНА

Прометот остварен на Македонската Берза за хартии од вредност по пат на класично тргување во периодот јануари–декември 2006 година изнесува 10.794,8 милиони денари и во однос на јануари–декември 2005 бележи пораст за 61,08%. Остварениот промет преку блок трансакции на Берзата во анализираниот период изнесува 13.970,9 милиони денари, што претставува пораст од 700,96% во однос на 2005. Во 2006 година тргувањето со акции и удели од државениот сегмент изнесуваше 6.237,2 милиони денари. Вкупниот промет остварен на Македонската Берза во 2006 година како резултат на класичното тргување и блок трансакциите изнесува 31 милион денари и истиот во однос на 2005 бележи пораст за 248,92%.

Просечниот дневен промет во 2006 година изнесува 42,8 милиони денари, што во однос на 2005 година претставува пораст од 28,48%. Во анализираниот период просечниот дневен број на трансакции изнесува 208 и истиот во однос на 2005 е поголем за 30,59%.

Доколку се анализира вкупниот промет на државните обврзници на Република Македонија во 2006 година може да се констатира дека прометот на државните обврзници за старо девизно штедење изнесува 358,2 милиони денари, а просечната цена на овие обврзници изнесува 85,87% од нивната номинална вредност. Обврзниците за денационализација од првата емисија во 2006 година се продаваа по просечна цена од 85% од нивната номинална вредност, а остварениот промет со овие обврзници изнесува 3,4 илјади денари. Во анализираниот период обврзниците за денационализација од втората емисија се продаваа по просечна цена од 82% од нивната номинална вредност, а остварениот промет со овие обврзници изнесува 124,5 милиони денари.

Обврзниците за денационализација од третата емисија во текот на 2006 година се продаваа по просечна цена од 80,20% од нивната номинална вредност, а нивниот вкупен промет изнесува 237 милиони денари. Вкупниот промет на обврзниците за денационализација од четвртата емисија изнесува 564,8 милиони денари, а просечната цена на овие обврзници е 79,52% од нивната номинална вредност. Во анализираниот период при тргувањето со државните обврзници за денационализација од петтата емисија е остварен промет од 906,8 милиони денари, а нивната просечна цена е 79% од нивната номинална вредност.

Македонскиот официјален берзански индекс (МБИ-10) како индикатор на движењето на цените на акциите во 2006 година изнесува 3.702,54 денари и во однос на 2005 бележи пораст за 61,54%.

На официјалниот пазар на Македонската Берза за хартии од вредност во 2006 година остварен е промет во вредност од 9.176 милиони денари, што претставува 29,58% од вкупниот промет на Берзата. На неофицијалниот пазар на Берзата во анализираниот период реализиран е вкупен промет од 1.618,2 милиони денари, што претставува 5,22% од вкупниот промет на Берзата. Во 2006 година прометот остварен преку блок трансакциите на Македонската берза изнесуваше 13.970,9 милиони денари, што претставува 45,04% од вкупниот промет на Берзата.

Вкупниот промет на 10-те најликвидни акционерски друштва на официјалниот пазар на Македонската Берза за хартии од вредност во 2006 година изнесува 9.388 милиони денари, при што најзабележително беше тргувањето со акциите на: Комерцијална Банка-Скопје, со застапеност од 26,96% во прометот, Европа-Скопје со застапеност од 11,72% и Стопанска банка-Битола со застапеност од 9,15% во прометот.

Во 2006 година најголем пораст на просечната цена на акциите бележат цените на акциите на АД ОХИС-Скопје, АД Оteks-Охрид и на АД Европа-Скопје.

Просечната пазарна капитализација на акциите на Македонската Берза за хартии од вредност во 2006 година изнесува 86,4 милијарди денари и во однос на 2005 истата бележи зголемување од 71,50%.

Просечната пазарна капитализација на обврзниците на Македонската Берза за хартии од вредност во анализираниот период изнесува 22,4 милијарди денари и истата во однос на јануари-декември 2005 бележи пад за 6,41%.

Доколку се анализира дивидендниот принос на 10-те акционерски друштва со најголемо учество во прометот на официјалниот пазар на Македонската Берза во 2006 година може да се констатира дека акциите на Стопанска Банка-Битола имаат највисок дивиденден принос по акција во износ од 4,95%, потоа акциите на Охридска банка-Охрид, кои имаат дивиденден принос од 3,99% и акциите на Топлификација Скопје кои имаат дивиденден принос од 3,85%.

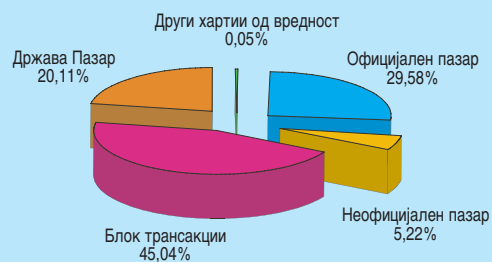
Во 2006 година странските инвеститори најмногу инвестирале во следните акционерски друштва кои котираат на Македонската Берза: АД Гранит-Скопје 19,49%, АД Стопанска банка-Битола 18,81% и Комерцијална банка АД-Скопје 12,25% странски капитал во вкупната главнина на друштвото.

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

	јануари-декември 2005	јануари-декември 2006	% ПРОМЕНА
ПРОМЕТ (денари)			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	6.701.682.415	10.794.815.753	61,08
АКЦИИ	4.625.430.914	8.564.838.251	85,17
ОБВРЗНИЦИ	2.076.251.501	2.229.977.502	7,40
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН ПРОМЕТ (денари)	33.341.704	42.836.570	28,48
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	159	208	30,59
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	1.744.277.253	13.970.939.088	700,96
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ	443.607.845	6.237.256.707	-
АКЦИИ	35.672.350	5.442.215.152	-
УДЕЛИ	407.935.495	795.041.555	94,89
ДРУГИ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	0	14.921.940	-
ВКУПНО	8.889.567.513	31.017.933.488	248,92
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ			
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	31.985	52.326	63,60
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	85	204	140,00
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ	41	399	873,17
ДРУГИ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	0	1	-
ВКУПНО	32.111	52.930	64,83
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА (денари)			
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА АКЦИИ	50.425.546.869	86.482.150.528	71,50
БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА-АКЦИИ	33.171.013.757	51.021.283.559	53,81
ПАЗАР НА ЈАВНО ПОСЕДУВАНИ ДРУШТВА	17.254.533.112	35.460.866.969	105,52
ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ	23.972.382.237	22.436.317.815	-6,41
ВКУПНО ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	74.397.929.106	108.918.468.343	46,40
МБИ-10	2.292,04	3.702,54	61,54
ОМБ	-	99,06	-
БРОЈ НА КОТИРАНИ ДРУШТВА	57	43	-24,56
БРОЈ НА ДЕНОВИ НА ТРГУВАЊЕ	201	252	25,37

Структура на прометот во 2006 година

Пазарен сегмент	Промет (денари)	Промет (Еур)	%	Број на транс.
ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	9.176.566.913	149.978.626	29,58	44.502
НЕОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР	1.618.248.840	26.444.429	5,22	7.824
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	13.970.939.088	228.342.488	45,04	204
ДРЖАВЕН СЕГМЕНТ	6.237.256.707	101.980.731	20,11	399
ДР. ХАРТИИ ОД ВРЕД.	14.921.940	243.903	0,05	1
ВКУПНО	31.017.933.488	506.990.177	100,00	52.930

ПРОМЕТ ПО МЕСЕЦИ

Месец	Класично тргување (денари)		Блок трансакции (денари)		Државен сегмент (денари)		Вкупно (денари)	
	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%	Вредност	%
1	707.760.345	6,55	22.061.390	0,16	0	0,00	729.821.735	2,35
2	469.372.955	4,34	87.101.811	0,62	21.078.973	0,34	577.553.739	1,86
3	846.685.463	7,83	10.837.183.845	77,57	3.044.858	0,05	11.686.914.166	37,68
4	619.939.835	5,74	55.839.760	0,40	0	0,00	675.779.595	2,18
5	687.751.649	6,36	73.707.794	0,53	683.340.550	10,96	1.444.799.993	4,66
6	1.196.321.927	11,07	247.815.846	1,77	5.529.460.826	88,65	6.973.598.599	22,48
7	673.712.985	6,23	131.656.561	0,94	0	0,00	805.369.546	2,60
8	1.401.175.725	12,96	232.459.086	1,66	0	0,00	1.633.634.811	5,27
9	867.611.153	8,03	213.198.896	1,53	0	0,00	1.080.810.049	3,48
10	1.556.796.123	14,40	690.849.331	4,94	0	0,00	2.247.645.454	7,25
11	1.049.812.620	9,71	141.195.917	1,01	0	0,00	1.191.008.537	3,84
12	732.796.913	6,78	1.237.868.851	8,86	331.500	0,01	1.970.997.264	6,35
Вкупно	10.809.737.693	100,00	13.970.939.088	100,00	6.237.256.707	100,00	31.017.933.488	100,00

Преглед на тргување со обврзници

	МАХ (%)	МИН (%)	Последна просечна дневна цена	Последен датум на тргување	Обем (НВ во Евра)	Промет (денари)	Промет (Евра)	Принос до достасување на обврзницата*
Обврзници на РМ – „старо девизно штедење“ (РМ01)	88,00	80,00	85,87	29.12.2006	6.768.703	358.279.629	5.855.454	8,76%
Обврзници на РМ за денационализација I емисија (РМДЕН01)	85,00	83,20	85,00	22.11.2006	67.615	3.483.180	56.903	8,00%
Обврзници на РМ за денационализација I емисија (РМДЕН02)	85,00	80,10	82,00	27.12.2006	2.462.413	124.562.185	2.034.685	8,55%
Обврзници на РМ за денационализација I емисија (РМДЕН03)	85,60	79,00	80,20	29.12.2006	4.762.898	237.047.537	3.872.887	8,42%
Обврзници на РМ за денационализација I емисија (РМДЕН04)	83,20	76,10	79,52	29.12.2006	11.558.254	564.893.100	9.229.293	7,95%
Обврзници на РМ за денационализација I емисија (РМДЕН05)	83,00	73,50	79,00	29.12.2006	19.090.773	906.837.911	14.824.041	7,40%
Континуирана државна обврзница бр. 1 во 2005 година	101,60	100,30	101,60	14.06.2006	3.466	34.873.960	569.834	8,67%

*) Моделот на калкулација на приносот до достасување е прилагоден на карактеристиките на обврзниците. Пресметката е извршена со користење на последната просечна цена на тргување на обврзниците.

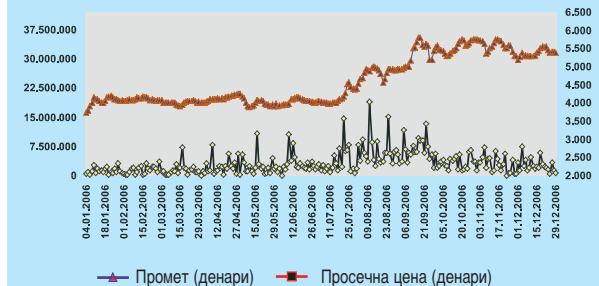
ТРГУВАЊЕ СО АКЦИИ ОД КОТИРАНИТЕ ДРУШТВА НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА

Издавач	Номинална вредност	Број на издадени акции	Број на истргувани акции	Максимална цена	Минимална цена	Просечна цена	Промет во денари	% на учество во прометот	Пазар. капитал. (000 денари)
Комерцијална банка Скопје	1000 ДЕН	1.985.041	501.194	7.499	3.649	5.171,74	2.531.510.827	28,50	11.273.007.900,00
Европа Скопје	100 ДЕМ	255.583	230.075	8.896	1.100	2.258,99	1.100.483.221	12,39	2.012.716.125,00
Стопанска банка Битола	3000 ДЕН	389.779	83.370	12.200	7.700	10.245,72	859.084.162	9,67	4.025.031.292,00
Алкалоид Скопје	25,56 ЕМУ	1.431.353	166.647	5.890	3.700	4.605,78	785.011.852	8,84	7.694.323.932,68
Земјод. комб. Пелагонија Битола	51,13 ЕМУ	278.620	158.382	4.000	979	2.186,23	484.209.762	5,45	807.440.760,00
Макпетрол Скопје	511,29 ЕМУ	112.382	12.078	63.000	18.004	36.235,36	433.325.096	4,88	5.394.336.000,00
Гранит Скопје	5 ЕМУ	3.071.377	935.033	601	259	419,92	405.378.725	4,56	1.714.565.496,48
Охридска банка Охрид	2650 ДЕН	288.549	36.938	10.999	5.798	8.440,75	306.579.220	3,45	2.683.505.700,00
Инвестбанка Скопје	2670 ДЕН	242.208	62.633	7.600	2.851	5.014,45	290.665.701	3,27	1.479.358.824,00
Топлификација Скопје	100 ДЕМ	450.000	72.279	4.850	3.291	3.829,86	287.932.851	3,24	1.840.500.000,00
РЖ Макстил Скопје	5,11 ЕМУ	14.622.944	4.067.137	97	16	44,41	249.419.991	2,81	873.135.986,24
ЕМО Охрид	30,68 ЕМУ	367.641	109.911	1.751	300	1.185,91	169.675.509	1,91	583.659.498,78
Реплекс Скопје	562,42 ЕМУ	25.920	5.150	41.899	20.170	32.675,06	160.698.333	1,81	984.985.920,00
ТТК Банка АД Скопје	1000 ДЕН	680.916	65.373	3.799	1.400	2.530,74	151.712.174	1,71	1.462.287.537,48
Македонија Турист Скопје	25,56 ЕМУ	452.247	46.552	3.100	2.015	2.636,43	122.451.908	1,38	1.243.227.003,00
Бетон Скопје	500 ДЕМ	43.684	16.793	11.581	3.100	5.790,39	118.292.745	1,33	371.657.356,24
Фершпед Скопје	37400 ДЕН	18.113	1.285	149.000	59.000	87.289,78	99.412.134	1,12	1.919.978.000,00
РЖ Услуги Скопје	5,11 ЕМУ	1.571.667	451.863	199	30	69,02	47.711.765	0,54	209.848.977,84
Скопски Пазар Скопје	51,13 ЕМУ	74.320	7.008	7.908	6.000	6.886,39	47.051.860	0,53	613.865.600,00
Факом Скопје	51,13 ЕМУ	67.000	16.095	2.450	1.800	2.329,86	39.356.200	0,44	125.811.260,00
Карпош Скопје	200 ДЕМ	49.852	17.304	4.800	1.061	2.109,05	38.334.673	0,43	73.531.700,00
Лотарија на Македонија Скопје	51,03 ЕМУ	161.540	22.411	4.000	600	1.632,67	25.326.786	0,29	215.171.280,00
КМБ Куманово	2741,56 ДЕН	128.655	25.520	1.400	657	1.121,84	25.221.454	0,28	102.924.000,00
Винарска визба Тиквеш Скопје	100 ДЕМ	206.500	2.432	10.000	1.600	4.691,00	20.073.297	0,23	335.149.500,00
Хотели Метропол Охрид	5 ЕМУ	1.035.000	48.183	355	60	299,59	15.752.375	0,18	310.500.000,00
ОХИС Скопје	51,12 ЕМУ	927.974	19.544	1.271	120	550,62	13.808.284	0,16	491.826.220,00
Жито Вардар Велес	51,13 ЕМУ	73.037	12.132	900	690	761,71	10.264.160	0,12	65.733.300,00
Отекс Охрид	1941 ДЕН	488.736	143.037	500	50	140,00	7.196.850	0,08	244.368.000,00
Комуна Скопје	50 ДЕМ	279.000	11.631	798	205	524,94	6.693.975	0,08	132.525.000,00
Тетекс Тетово	100 ДЕМ	456.787	19.353	600	310	342,34	6.460.869	0,07	274.072.200,00
ГП Маврово Скопје	51,13 ЕМУ	248.249	9.951	1.035	410	562,97	5.594.606	0,06	102.372.922,62
РЖ Институт Скопје	10 ДЕМ	113.392	11.543	657	226	362,18	4.530.690	0,05	25.739.984,00
Технометал Вардар Скопје	51,13 ЕМУ	80.186	2.912	2.446	851	1.252,28	4.038.927	0,05	72.327.772,00
Интернешенал Хотелс АД Скопје	1 ЕМУ	530.554	8.930	301	301	301,00	2.687.930	0,03	159.696.754,00
РЖ Економика Скопје	10 ДЕМ	535.245	30.492	108	35	60,10	2.060.104	0,02	34.790.925,00
Макотекс Скопје	35,9 ЕМУ	94.063	7.899	231	50	209,35	1.717.179	0,02	14.109.450,00
Макошпед Скопје	1000 ДЕН	788.424	2.406	517	361	453,17	1.119.932	0,01	284.621.064,00
Тутунски комбинат Прилеп	100 ДЕМ	509.050	1.421	950	310	542,93	763.885	0,01	279.977.500,00
Жито Лукс Скопје	35,79 ЕМУ	819.234	2.626	595	91	255,70	679.003	0,01	250.182.300,00
РЖ Интер-Транспед Скопје	5,11 ЕМУ	585.399	654	30	20	21,53	13.900	0,00	12.878.778,00
Витаминка Прилеп	50 ЕМУ	80.980	0	0	0	1.900	0	0,00	153.862.000,00
Димко Митрев Велес	51,13 ЕМУ	40.000	0	0	0	1.000	0	0,00	40.000.000,00
Киро Кучук Велес	153,38 ЕМУ	25.967	0	0	0	1.220	0	0,00	31.679.740,00
ВКУПНО		34.687.168	7.446.177				8.882.302.915	100,00	52.664.954.399,36

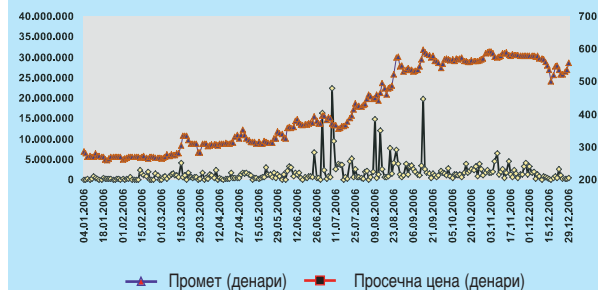
Промет по членки

Членка	Шифра	Класично тргување	Класично тргување %	Блокови	Блокови %	Држава	Држава %	Вкупно
Комерцијална банка АД Скопје	КБ	5.733.675.529	26,52	1.810.642.556	27,87	1.027.291.298	16,47	8.571.609.383
Универз. Инвест. Банка АД Скопје	БЛ	593.458.451	2,75	115.049.140	1,77	3.743.943.864	60,03	4.452.451.455
НЛБ Тутунска брокер АД Скопје	ТН	2.921.875.205	13,52	441.093.258	6,79	30.551.328	0,49	3.393.519.791
Инвестброкер АД Скопје	МИ	1.410.505.606	6,52	973.329.128	14,98	234.054.115	3,75	2.617.888.850
Фершпед Брокер АД Скопје	ФР	879.436.401	4,07	1.414.205.076	21,77	24.806.600	0,40	2.318.448.077
МАК Брокер АД Скопје	МК	1.595.137.165	7,38	565.873.849	8,71	0	0,00	2.161.011.014
ТТК Банка Скопје	ТК	1.838.377.983	8,50	161.755.668	2,49	9.914.433	0,16	2.010.048.084
Стопанска Банка АД Скопје	СБ	1.320.233.913	6,11	314.212.750	4,84	136.339.410	2,19	1.770.786.073
ЕУРОБрокер АД Скопје	ЕУ	420.544.496	1,95	90.198.800	1,39	795.070.750	12,75	1.305.814.046
Иново брокер АД Скопје	ИН	1.026.978.819	4,75	99.454.886	1,53	125.845.670	2,02	1.252.279.375
Илирика Инвестментс АД Скопје	ИЛ	880.965.759	4,07	98.587.064	1,52	70.427.011	1,13	1.049.979.834
Битола брокер АД Битола	ББ	941.600.749	4,36	22.527.820	0,35	312.000	0,01	964.440.569
Бро-Дил АД Скопје	БД	720.368.043	3,33	146.214.988	2,25	1.511.640	0,02	868.094.671
Охридска Банка АД Охрид	ОХ	403.316.837	1,87	159.120.850	2,45	30.614.358	0,49	593.052.045
Поштел Брокер АД Скопје	ПТ	338.552.815	1,57	84.064.320	1,29	3.097.380	0,05	425.714.515
Алта Виста брокер АД Скопје	АВ	408.914.059	1,89	0	0,00	3.355.950	0,05	412.270.009
Силекс Банка АД Скопје	СЛ	185.533.557	0,86	0	0,00	120.900	0,00	185.654.457
Вкупно		21.619.475.387	100,00	6.496.330.153	100,00	6.237.256.707	100,00	34.353.062.248

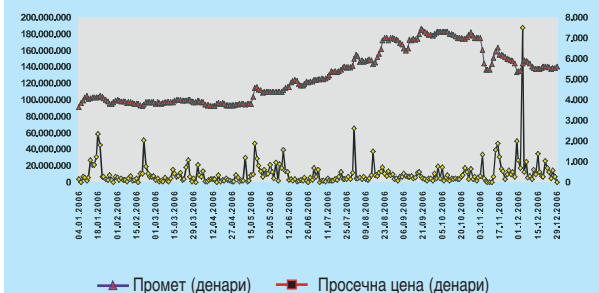
АЛКАЛОИД АД СКОПЈЕ

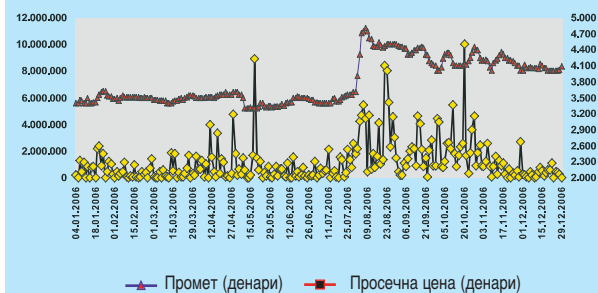
ГРАНИТ АД СКОПЈЕ

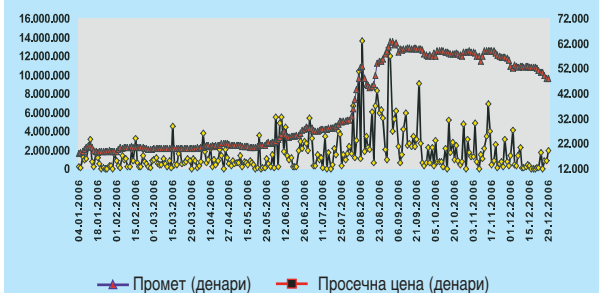
КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

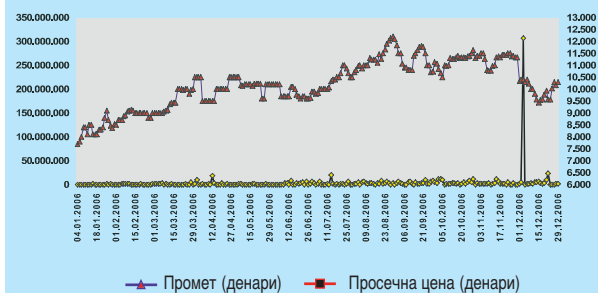
ТОПЛИФИКАЦИЈА АД СКОПЈЕ

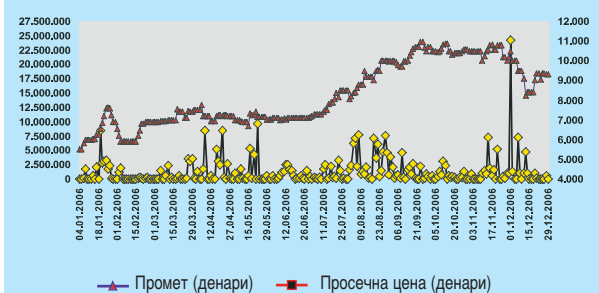
МАКПЕТРОЛ АД СКОПЈЕ

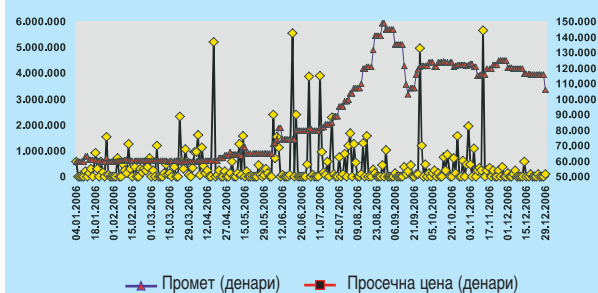
СТОПАНСКА БАНКА АД БИТОЛА

ОХРИДСКА БАНКА АД ОХРИД

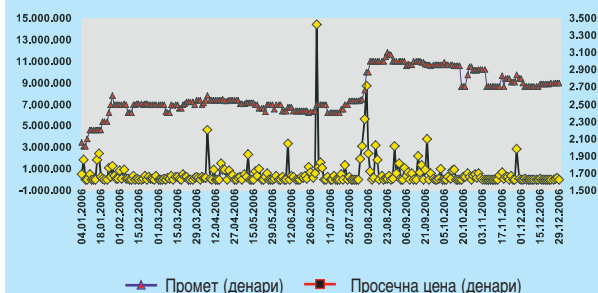
ФЕРШПЕД АД СКОПЈЕ

ЕВРОПА АД СКОПЈЕ

МАКЕДОНИЈА ТУРИСТ АД СКОПЈЕ

Депозити на населението и на претпријатијата кај банките

Депозити на правни и физички лица

Во текот на 2006 година депозитите на населението континуирано се зголемуваа. Во ноември 2006 година депозитите на населението изнесуваа 69.854 милиони денари, што претставува зголемување за 1,1% во однос на претходниот месец, односно, значителен пораст од 25,4% на годишна основа. Зголемувањето главно се должи на порастот на денарски депозити за 1,8%. Депозитите по видување на населението остварија намалување од 2,2%, додека орочените депозити се зголемија за 3,9%.

Во декември 2006 година депозитите на населението изнесуваа 71.446 милиони денари, што во однос на претходниот месец претставува зголемување од 2,3%, односно, позначајно зголемување од скоро 24% на годишна основа. Доколку ги анализираме депозитите според рочност, ќе констатираме дека кај депозитите по видување имаме зголемување од 1,3%, односно на годишна основа зголемување за 15,6%, додека орочените депозити се зголемени за 3,1%, а на годишна основа за 40,2%. Гледано по валути, денарските депозити изнесуваат

26.263 милиони денари, со годишно зголемување од 55%.

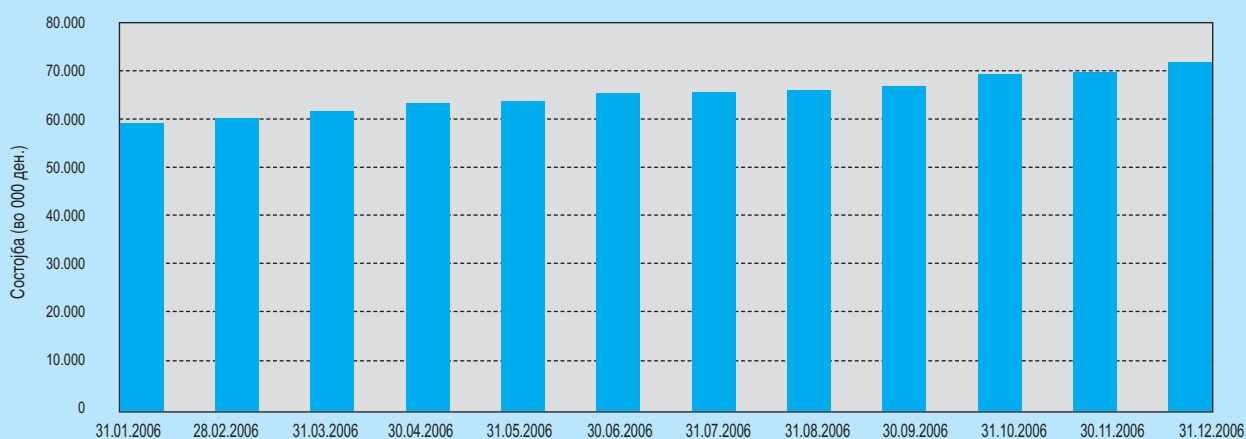
Депозити на претпријатијата

Депозитите на претпријатијата бележат месечен пораст од 3,4%. Годишниот пораст на вкупните пласмани на банките кај приватниот сектор во ноември 2006 година изнесува 28,8%.

Фондот за Осигурување на депозитите врши обесштетување само на депозитите на физичките лица кај банките и штедилниците

Од вкупно пресметаната обврска за обесштетување (3 банки и 2 штедилници) во износ од 185.287 милиони денари, до 31.12.2006 година Фондот за осигурување на депозити исплатил обесштетување во износ 174.847 милиони денари. Заклучно со декември 2006 година, Фондот исплатил 94,4% од вкупно пресметаната обврска за обесштетување. Односот на вкупните средства со кои располага Фондот и вкупните депозити на физичките лица во банките изнесува 3,3%.

Состојба на депозитите на физички лица кај банките и штедилниците

Табела 12: КАМАТНИ СТАПКИ НА ДЕНАРСКИ И ДЕВИЗНИ ШТЕДНИ ВЛОГОВИ ВО КОМЕРЦИЈАЛНИТЕ БАНКИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(по рочност и валута)

Денарски штедни влогови									Девизни штедни влогови								
Банка	По видување	1 мес.	2 мес.	3 мес.	6 мес.	12 мес.	24 мес.	36 мес.	Валута	По видување	1 мес.	3 мес.	6 мес.	12 мес.	24 мес.	36 мес.	
Комерцијална банка АД Скопје каматни стапки од јануари, 2007	1,0%	5,25%	5,5%	6,05–6,25%	6,6–6,8%	7,3–7,5%	8,0%	8,25%	EUR	0,80%	1,55%	1,65;1,75%	1,9;2%	2,4;2,5%	2,65%	2,70%	
									USD	0,60%	1,50%	1,9;2%	2,15;2,25%	2,4;2,5%	2,75%	3,00%	
									CHF	0,10%	0,15%	0,15;0,17%	0,18;2%	0,3;0,4%	0,60%	0,75%	
									GBP	1,25%	2,15%	2,25;2,35%	2,45;2,55%	3,15;3,25%	3,35%	3,50%	
				Депозити на правни лица						Девизни штедни влогови на правни лица							
		0,5–5,3%	5,4–5,5%	5,8–6%	6,3–6,5%	6,7–7%	7–7,15%	7,1–7,25%	EUR	0,50%	1,00%						
									USD	0,50%	1,00%						
									CHF	0,50%	1,00%						
									GBP	0,5	1,00%						
Прокредит банка АД Скопје каматни стапки од јануари, 2007		5,64%	6,16%	6,70%	7,5%	7,76%	8,03%	8,30%	EUR		1,50%	2,00%	2,50%	2,75%	3,75%	4,50%	
									USD		1,20%	1,30%	1,40%	1,80%	2,00%	2,25%	
									CHF								
									GBP								
				Депозити на правни лица						Девизни штедни влогови на правни лица							
									EUR								
									USD								
									CHF								
									GBP								
Поштенска банка АД Скопје каматни стапки од јануари, 2007	0,8%	5,50%		6,50%	7,0%	7,50%	8,00%	8,50%	EUR		101,50%	102,00%	102,50%	102,75%	103,75%	104,50%	
									USD		101,20%	101,30%	101,40%	101,80%	102,00%	102,25%	
									CHF								
									GBP								
				Депозити на правни лица						Девизни штедни влогови на правни лица							
									EUR								
									USD								
									CHF								
									GBP								
До 5.000.000,– ден Над 5.000.000,– ден		4,00%		5,00%	5,50%	6,00%	6,50%	7,00%	EUR								
		5,00%		6,00%	6,50%	7,00%	7,50%	8,00%	USD								
									CHF								
									GBP								
				Депозити на правни лица						Девизни штедни влогови на правни лица							
									EUR								
									USD								
									CHF								
									GBP								
Охридска Банка Ад Охрид каматни стапки од јануари, 2007	1,0%	5,00%		6,00%	6,5%	7,00%	7,50%	8,00%	EUR	0,50%	1,50%	2,00%	2,30%	2,50%	2,60%	2,80%	
									USD	0,20%	1,50%	2,00%	2,30%	2,50%	2,60%	2,80%	
									CHF	0,10%	0,50%	0,80%	1,00%	1,10%	1,20%	1,20%	
									GBP	0,50%				3,00%	3,20%	3,40%	
									CAD	0,50%				3,00%	3,20%	3,40%	
									AUD	0,50%	3,00%	3,50%	4,00%	4,50%	5,00%	5,50%	
				Депозити на правни лица						Девизни штедни влогови на правни лица							
		1,00%	5,00%		6,00%	6,50%	7,00%	7,50%	8,00%	EUR							
										USD							
										CHF							
ИК БАНКА АД СКОПЈЕ каматни стапки од јануари, 2007	1,0%			7,00%	7,5%	8,00%	8,50%	9,00%	EUR	0,80%		2,00%	2,50%	3,50%	4,00%	4,10%	
									USD	0,60%		1,00%	1,10%	1,20%	1,50%	2,00%	
									CHF	0,10%		0,30%	0,40%	0,60%	0,80%	1,00%	
									др. валути	0,50%		1,00%	1,20%	1,50%	1,70%	2,00%	
		4,50%		Депозити на правни лица													
				5,00%	5,50%	6,00%											

ЗИРАТ БАНКАСИ АД СКОПЈЕ каматни стапки од јануари, 2007		5,00%		5,50%	6,0%	7-8%			EUR	0,00%	1,00%	1,50%	2,00%	2,50%	3,00%	
									USD	0,00%	1,25%	1,50%	1,75%	2,00%	2,50%	
	0,00%	5,00%	Депозити на правни лица							Девизни штедни влогови на правни лица						
			5,50%	6,00%	6,50%	7-8%			EUR	0,00%	1,00%	1,50%	2,00%	2,50%	3,00%	
МАКЕДОНСКА БАНКА АД каматни стапки од јануари, 2007	0,9%	5,50%		6,50%	7,0%	7,30%	7,50%		EUR	0,80%	1,50%	1,50%	1,70%	1,90%	2,10%	
									USD	0,50%	0,80%	1,00%	1,20%	1,30%	1,50%	
	0,70%	1,30%	Депозити на правни лица							Девизни штедни влогови на правни лица						
				4,50%	5,00%	5,50%	6,20%		EUR	0,50%	0,90%	1,00%	1,10%			
АЛФА БАНКА АД СКОПЈЕ Каматни стапки од февруари, 2007	1,0%	4,50%		5,75%	6,25%	7,00%	7,50%	8,00%	EUR	0,70%	2,53%	2,65%	2,75%	2,87%		
									USD	0,50%	2,66%	2,68%	2,70%	2,72%		
	0,70%	4,00%	Депозити на правни лица						CHF	0,10%	1,04%	1,10%	1,15%	1,26%		
									др. валути	0,20%						
	1,0%	5,50%	6,00%	6,50%	7,50%	8,00%	9,00%	10,00%	EUR	1,00%	2,00%	2,30%	2,50%	3,00%	4,00%	5,00%
									USD	1,00%	2,00%	2,30%	2,50%	2,80%	3,50%	
ЕУРОСТАНДАРД БАНКА Каматни стапки од февруари, 2007	0,80%	4,00%	Депозити на правни лица						CHF	0,50%	0,70%	1,00%	1,20%	1,50%	1,70%	2,00%
				5,00%	5,50%	6,50%			GBP	1,00%	2,00%	2,30%	2,50%	2,80%	3,50%	
УНИ БАНКА АД СКОПЈЕ Каматни стапки од февруари, 2007	2-4%	6,00%		7,50%	8,00%	9,00%	10,00%	11,00%	др. валути	0,50%	0,80%	0,90%	1,00%	1,10%	1,50%	
										Девизни штедни влогови на правни лица						
	1,0%	4,50%		5,00%	5,50%	6,50%	7,00%	7,50%	EUR	2,00%	2,20%	2,40%	2,60%	2,80%	3,10%	3,50%
									USD	2,00%	2,50%	2,80%	3,00%	3,20%	3,50%	4,00%
ИНВЕСТ БАНКА АД СКОПЈЕ Каматни стапки од јануари, 2007	0,6-2%	4,50%	Депозити на правни лица						CHF	0,50%	0,70%	1,00%	1,20%	1,40%	1,70%	2,00%
				5,00%	5,50%	6,50%	7,00%	7,50%	AUD	1,70%	2,50%	3,00%	3,40%	4,00%	4,20%	4,60%
									др. валути	1,00%	1,50%	1,70%	2,00%	2,30%	2,80%	3,20%
										Девизни штедни влогови на правни лица						
ТУТУНСКА БАНКА АД Скопје Каматни стапки од јануари, 2007	1,0%	5,50%	6,00%	6,50%	7,20%	7,50%	8,00%	8,50%	EUR	0,80%	1,50%	1,75%	1,80%	2,20%		
									USD	0,60%	1,50%	2,00%	2,10%	2,20%		
									CHF	0,10%	0,40%	0,50%	0,60%	0,80%		
									др. валути	0,70%	1,00%	1,20%	1,40%	1,80%		
	1,2-2%	4,00%	Депозити на правни лица							Девизни штедни влогови на правни лица						
			4,25%	4,50%	5,25%	6,25%	6,75%		EUR	0,53%	1,06%	1,06%	1,08%	1,09%		
									USD	0,96%	1,92%	2,00%	2,09%	2,18%		
									CHF	0,18%	0,36%	0,38%	0,40%	0,45%		
									др. валути	0,96%	1,92%	2,00%	2,09%	2,18%		

* Податоците се обезбедени од банките во Република Македонија и истите подлежат на промени согласно деловната политика на банките

* Само за податоците на Поштенска банка АД Скопје и Стопанска банка АД Битола немаме добиено официјална потврда од овие банки

Табела 13: КРЕДИТНИ ЛИНИИ ЗА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА обезбедени од Владата на Република Македонија, состојба во февруари 2007 година
(податоците се од информативен карактер, деталните услови за сите кредитни линии се достапни во деловните банки, освен информациите за репласирањето на средствата од Компензационите фондови од странска помош и од друга странска помош кои се достапни во Министерството за финансии)

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Програма за кредитирање на развојот на (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 2.000.000 €	50.000 €	до 400.000 €
Рок на враќање	7 години	До 4 години	До 7 години со вклучен грејс период
Грејс период	до 1,5 год.	до 1 год.	до 2 год.
Годишна каматна стапка	7%	11% до 18% на годишно ниво	Променлива каматна стапка, (моментално околу 7% годишно)
Обезбедување	1. Хипотека на недвижен имот; 2. Рачна залога на опрема; 3. Меници и др.	Бланко меница со изјава заверена кај нотар, со најмалку 2 жиранти; Бариран чек со изјава заверена кај нотар, меница и/или бариран чек од други бонитетни правни лица – гаранции; Хипотека; Рачна залога на подвижни предмети и права; Депо на вредносни предмети и хартии од вредност; Граѓански чекови; по потреба и друго, прифатливо за Банката. При проценување на кредитите се применува посебна кредитна технологија која е фокусирана на социо-економската состојба на претприемачот и неговиот бизнис, во однос на колатералот.	Стандардно обезбедување прифатливо за банките учеснички (хипотека, рачна залога и сл.).
Намена на кредитот	Стоков кредит наменет за набавка на машини и опрема со италијанско потекло	1. Финансирање на основни средства (набавка на опрема, машини, алати, инсталации, градежно земјиште, реновирање и модернизација); 2. Финансирање на обртни средства (суровини, репроматеријали, трговска стока)	Создавање на нови работни места преку инвестиции во сите сектори освен примарно земјоделско производство, од страна на мали и средни трговски друштва.
Целни групи	Профитабилни инвестициони проекти на приватни инвеститори од дејности предвидени во Националната класификација на дејности, освен: Е –Трговија; Ј – Јавна управа, задолжителна социјална заштита; М – Приватни домаќинства со вработени лица; и Н – Екстериторијални организации и тела.	3. Приватни трговски друштва, поединци, индивидуални претприемачи, занаетии, продавачи на пазар и самостојни вршители на дејност.	Мали и средни трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	Владата на Република Италија обезбеди 12.704.840 милиони ЕУР, од кои за користење остануваат 1.700.000 ЕУР. Степен на искористеност 86,62%	4. Првиот и вториот кредит од KfW од Германија во износ од 13 мил. ЕУР е 100% искористен. Од наплатените анuitети се креира револвинг фонд. На 29.01.2007 година доделени се нови 7,7 мил. ЕУР.	Вкупен износ на кредитната линија е 10.000.000 ЕУР, а досега се искористени 5.000.000 ЕУР.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуро стандард Скопје, ИК Скопје, Инвест Скопје, Комерцијална Скопје, Македонска Скопје, Охридска Охрид, Силекс Скопје, Стопанска Скопје, Стопанска Битола, ТТК Скопје, Тутунска Скопје, УНИ Скопје	Извозна и кредитна банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје и Можности ДОО Скопје	Комерцијална банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, и Стопанска банка АД Битола
Забелешка	Еднократна провизија од 1,2% се плаќа за услугите на прокураторот, доколку се користат негови услуги. Од наплатените анuitети ќе се креира револвинг фонд за одобрување кредити под следните услови: износ: од 50.000 – 500.000 ЕУР; рок на враќање: од 1– 3 години; каматна стапка од 7% за фирми кои веќе користеле кредит од Стоковата кредитна линија и 8% за останатите заинтересирани фирми; намена: за трајни обртни средства.	Програмата „Кредитирање мали бизниси, наменета е за поддршка на микро, мали и средни претпријатија кои се 100% во приватна сопственост, се цел да се овозможи пристап на истите до финансиски средства, трансформирање во законски форми и интегрирање на истите во финансискиот пазар.	Средствата од оваа кредитна линија се за парцијално финансирање (до 50%) на издржани инвестициони проекти во корист на МСТД, со што ќе се зајакне нивната оперативна состојба и можност за создавање и задржување на околу 950 работни места по искористување на сите средства кои се на располагање од заемот.

Кредитна линија	Кредитна линија за набавка на опрема од италијанско производство МБПР	Програма за кредитирање на развојот на (микро, мали и средни претпријатија) од страна на KfW од Германија МБПР	Кредитната линија за создавање и одржување на работни места во МСТД од Банката за развој при Советот на Европа МБПР
Износ	до 50.000 – 400.000 €	до 2.000.000 €	До 300.000 €
Рок на враќање	До 4 години со вклучен грејс период	15 месеци (за извозни аранжманман)	3 години
Грејс период	до 6 месеци	нема (враќањето на кредитот е еднократно)	нема
Годишна каматна стапка	10%	8%	8%
Обезбедување	1. Хипотека; 2. Меници; 3. Залог на подвижни предмети, права и хартии од вредност или залог на недвижен имот	1. Хипотека; 2. Рачна залога на подвижни предмети и права; 3. Бонитетни хартии од вредност; 4. Други вообичаени форми на обезбедување	Хипотека, залог, меници и други инструменти прифатливи за деловните банки
Намена на кредитот	Модернизација и проширување на постоечки приватни МСП, и основање на нови. Минимум 40% од кредитот се користи за основни средства; Максимум 60% од кредитот може да се користи за обртни средства.	Финансирање на извозни аранжмани за сировини и репроматеријали врз основа на склучени договори за извоз.	Финансирање на трајни обртни средства
Целни групи	МСП кои се над 51% во приватна сопственост.	Приватни трговски друштва кои имаат производство наменето за извоз.	Извозно-ориентирани трговски друштва
Степен на искористеност на средствата	KfW од Германија обезбеди 15 милиони ЕУР, кои се 100% искористени. Од наплатените ануитети креиран е револвинг фонд.	Македонска банка за поддршка на развојот обезбеди средства за оваа кредитна линија. Почнувајќи од 1999 досега се пласирани 49,9 милиони ЕУР.	
Деловни банки кои го нудат кредитот	Еуростандард АД Скопје, Извозна и Кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Силекс банка АД Скопје, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје	Балканска банка АД Скопје, Еуростандард банка АД Скопје, Извозна и кредитна банка АД Скопје, Инвест банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Македонска банка АД Скопје, Охридска банка АД Охрид, Стопанска банка АД Скопје, Стопанска банка АД Битола, ТТК банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, Силекс Банка АД Скопје	Еуростандард банка, Извозна и Кредитна банка, Инвестбанка, Комерцијална банка, Македонска банка, Охридска банка, Силекс банка, Стопанска банка Битола, Стопанска банка Скопје, Тетекс-Кредитна банка, Тетовска банка, Тутунска банка и УНИ банка
Забелешка	Сопствено учество 15%. Провизија на ангажирани средства 0,50% годишно на одобриениот, а неискористен кредит.		

Кредитна линија	Кредити од кредитната линија од Меѓународен фонд за развој на земјоделството ИФАД 1, ИФАД 2 и револвинг фонд	Проектот за развој на приватниот сектор на Фондот за меѓународна соработка и развој од Тајван револвинг фонд НБРМ	Кредити за развој на приватниот сектор од Меѓународна банка за обнова и развој (МБОР) Револвинг фонд -НБРМ
Износ	1. 2.000 ЕУР микро кредити; 2. 50.000 ЕУР за примарно земјоделско производство; 3. 150.000 ЕУР за преработка 4. 150.000 ЕУР за трговија со земјоделски производи	1. до 400.000 \$ за мали и средни претпријатија 2. до 200.000 \$ за земјоделство	нема лимит
Рок на враќање	до 7 години зависно од видот и намената на кредитот	1. до 7 години за МСП, 2. до 5 години за земјоделство	1. до 3 години за обртни средства; 2. до 5 години за инвестициони проекти, во кои се работи на модернизација на технолошки процес
Грејс период	до 3 години, зависно од видот и намената	до 2 години	Согласно кредитната политика на деловните банки
Годишна каматна стапка	– од 6% до 18% годишно за микро кредити, – од 6% до 16% годишно за примарно производство (зависно од финансиската институција преку која се одобрува кредитот), – 7% годишно за преработка и трговија со земјоделски производи	Охридска банка а.д. Охрид – од 7,23% до 8,23% ; Стопанска банка а.д. Скопје – од 7,2388% до 12%; Комерцијална банка а.д. Скопје – 7,23%; Тутунска банка а.д. Скопје – 8,0075%; Инвест банка а.д. Скопје – 6,34%; Македонска банка а.д. Скопје – 7,75%	Охридска банка а.д. Охрид – од 6,75% до 10,00% Тутунска банка а.д. Скопје – од 6,77% до 12,56% Инвест банка а.д. Скопје – од 8% до 10,00% Стопанска банка а.д. Битола – од 8,50% до 9,00%
Обезбедување	1. залог на подвижен имот (опрема, трактори, возила, механизација и друго); 2. хипотека на недвижен имот; 3. кредитно-способни жиранти (физички или правни лица); 4. други инструменти на обезбедување кои ќе ги утврди банката или штедилницата.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.	Согласно кредитната политика на банките учеснички во реализацијата на средствата од Револвинг Фондот.
Намена на кредитот	1. Сточарско производство; 2. растително производство; 3. земјоделска механизација; 4. опрема и обртни средства за откуп на земјоделски производи кои ќе се преработуваат; 5. трговија со земјоделски производи и нивна преработка.	1. кредити за мали и средни претпријатија – за основни средства (машини и опрема, од било која природа, освен стекнување на земја), и – за обртни средства (суровини и резервни делови). 2. кредити во областа на земјоделството – набавка на земјоделска механизација, основно стадо, оранжерии, подигање на насади, опрема, набавка на суровини, репро-материјали.	1. Финансирање на обртни средства (набавка на суровини, репроматеријали, дополнителна опрема и резервни делови за зголемување на обемот на производството за поддршка на извозни активности или супституција на увоз); 2. Финансирање на инвестициони проекти кога се работи за модернизација на технолошки процес.
Целни групи	1. Примарни земјоделски производители; 2. преработувачи на храна; и 3. трговци со земјоделски производи.	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производството или маркетингот на земјоделски производи.	Претпријатија во приватна сопственост, како и индивидуални земјоделски производители.
Степен на искористеност на средствата	Меѓународен фонд за развој на земјоделството ИФАД додели два кредити: 6.2 мил.\$ (ИФАД 1) и 8 мил.\$ (ИФАД 2). Повлечени се сите средства, а искористени 92 %. Од вратените анuitети е формиран револвинг фонд.	Средствата од Заемот од Фондот за меѓународна соработка и развој (ИЦДФ) – Тајван се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.	Кредитната линија за развој на приватниот сектор одобрена од Светска Банка (Заеми 4015МК и 4240МК) е целосно искористена. За понатамошно користење на располагање се средствата од Револвинг Фондот.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Инвестбанка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје, Тутунска банка АД Скопје, КИБ Куманово, Стопанска Банка АД Битола, Штедилница Можности и Штедилница ФУЛМ	Охридска банка а.д. Охрид, Стопанска банка а.д. Скопје, Комерцијална банка а.д. Скопје, Тутунска банка а.д. Скопје, Инвест банка а.д. Скопје и Македонска банка а.д. Скопје.	Охридска банка а.д. Охрид, Тутунска банка а.д. Скопје, Инвест банка а.д. Скопје, Стопанска банка а.д. Битола.
Забелешка	Заклучно со 31.12.2006 година, преку Земјоделскиот кредитен дисконтен фонд се рефинансирани 2327 кредити во вкупен износ од 14 милиони евра (ИФАД 1, ИФАД 2 и револвинг фонд)	Со средствата од под-заемот може да се финансираат најмногу 85% од вкупната вредност на под-проектот. Банката и крајниот корисник на под-заемот ќе го финансираат остатокот од најмалку 15%.	Со средствата од под-заемот може да се финансираат до 70% од вкупната вредност на под-проектот. Крајниот корисник ќе го финансира остатокот од најмалку 30%.

Кредитна линија	Поддршка на развојот на мали и средни претпријатија од Владата на Холандија -Македонската развојна фондација за претпријатијата	Кредитна линија за креирање нови работни места во мали и средни претпријатија од Банката за развој при Советот на Европа револвинг фонд НБРМ
Износ	1. Заем тип 1 до 10.000 € 2. Заем тип 2 од 15.000 до 75.000 € 3. Заем тип 3 до 15.000 €	нема лимит
Рок на враќање	до 5 години, (Рокот н враќање може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	од 5 до 10 години
Грејс период	до 1 година (Грејс периодот може да биде и подолг, во зависност од циклусот на производство).	Грејс периодот го одредува банката во зависност од вредноста на под-заемот и можниот обрт на средствата во однос на времето за враќање на истиот.
Годишна каматна стапка	Ја одредува индивидуално секоја финансиска институција.	Стопанска банка а.д. Скопје – 9,643% до 9,730%; Комерцијална банка а.д. Скопје – од 6,89% до 6,90%; Охридска банка а.д. Охрид – од 6,93%.
Обезбедување	Согласно кредитната политика на финансиската институција вклучена во спроведување на кредитната линија.	Согласно кредитната политика на банките учеснички.
Намена на кредитот	За инвестиции во основни средства и работен капитал	Изградба/набавка на имот, набавка на машини и опрема, набавка на сировини и резервни делови, како и активност на едукативни тренинг програми.
Целни групи	Заем тип 1: индивидуални земјоделци, самостојно вработени лица и претприемачи на микро претпријатија; Заем тип 2: мали претпријатија со најмногу 50 вработени; Заем тип 3: мали претпријатија со најмногу 10 вработени.	Мали и средни претпријатија и индивидуални земјоделски производители како и претпријатија ангажирани во производството или маркетингот на земјоделски производи.
Степен на искористеност на средствата	Владата на Холандија обезбеди 7,2 мил. ЕУР. Искористени се 100%. Од наплатената главнина се формира револвинг фонд, кој се пласира под истите услови.	Средствата од Заемот одобрен од Банката за развој при Советот на Европа (ЦЕБ) во износ од ЕУР 5,113 милиони се целосно искористени. Средствата од Револвинг Фондот од овој Заем се кај банките учеснички кои ги пласираат на крајните корисници под истите услови.
Деловни банки кои го нудат кредитот	Тутунска банка АД Скопје, ИК банка АД Скопје, Можности ДОО Скопје	Стопанска банка АД Скопје, Комерцијална банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид.
Забелешка	Средствата не може да се користат за проекти од земјоделството, освен за преработка и доработка на земјоделски производи. Се исклучува од финансирање обртниот капитал и услугите поврзани со операциите на проектот (трошоците за одржување, плати и друго). Со средствата од под-заемот може да се финансира најмногу 50% од вкупната вредност на под-проектот. Останатите 50% се финансираат од сопствени средства на крајниот корисник или од средства на банката учесничка.	

Кредитна линија/ Извор на средства	Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од странска помош (Одлука од Сл. в. 60/2004)		Одлука за условите и критериумите за репласирање на средства од компензациони фондови од друга странска помош (Одлука од Сл. в. 28/2005)	
Износ	Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.		Максималниот износ не е дефиниран во Одлуката, се финансира согласно проектот по вообичаени банкарски услови за МСП.	
Рок на враќање	9 месеци	5 години	9 месеци	5 години
Грејс период	3 месеци	1 година	3 месеци	1 година
Годишна каматна стапка	3%	3%	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М.	3,5% под есконтната стапка на Народна банка на Р.М.
Обезбедување	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција	Банкарска гаранција	Хипотека во висина 2:1 или банкарска гаранција
Намена на кредитот	суровини, репроматеријали,	инвестициони проекти	суровини, репроматеријали,	инвестициони проекти
Целни групи	МСП од областа на стопанството		МСП од областа на стопанството	
Степен на искористеност на средствата	Отплатени средства од странски помошти кои генерираат компензациони фондови. Со состојба 31.01.2007 година нераспределени се 21.600.000 милиони денари.		Отплатени средства од странски помошти кои генерираат компензациони фондови. Со состојба 31.01.2007 година нераспределени се 77.400.000 милиони денари.	
Деловни банки кои го нудат кредитот / Министерство за финансии	Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош		Министерство за финансии, Сектор за управување со капитал, Одделение за странска помош	
Забелешка	Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.		Селекција на пријавените проекти и нивно одобрување врши Комисијата за менаџмент со Компензациони фондови, формирана од Владата на Република Македонија.	

Табела 14: ДРУГИ ПРОЕКТИ ЗА ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА, состојба февруари 2007 г.
(податоците се од информативен карактер, деталните услови се достапни кај имплементаторите)

Гаранции	Гарантен Фонд на Македонска Банка за Поддршка на Развој - Проект на Владата на РМ	Гарантен фонд - проект на Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (СИДА)	Кредитен фонд	Фонд за кредитирање МСП - проект на Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД)
Услови под кои се одобрува гаранција	Гаранции се доделуваат за сите долгорочни кредити за инвестиции од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички на договори за соработка со МБПР	Гаранции за кредит: се издаваат за сите кредити од кредитните линии дистрибуирани преку банките потписнички за соработка со ГФ Гаранции за добавувачи: се издаваат на добавувачите со кои Гарантни Фонд има договор за соработка, а кои продаваат опрема и репроматеријали на одложено плаќање	Видови кредити	Краткорочни иновативни кредити за обртни средства за МСП: кредити за финансирање на нарачки за познат купувач, производство наменето за извоз, факторинг и др.
Видови гаранции	Гаранции за кредит обезбедени со инструменти за обезбедување кои банките не ги прифаќаат.	1. Гаранции за кредит 2. Гаранции за добавувачи 3. Гаранции за добавувачи со кредит (комбинација од претходните два вида)	Намена на кредитот	Финансирање на подготовка на производство и испорака на производи на домашни и странски пазари, набавка на сировини и репроматеријали, трошоци за пакување, работна сила, тестирање, транспорт, царина, даноци, и др.
Максимален износ	максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 35.000 ЕВРА во денарска противвредност; максималниот износ на кредит за која може да биде издадена гаранција е 150.000 ЕВРА во денарска противвредност; гаранцијата не може да надмине износ од 33 % од главницата на бараниот кредит.	максималниот износ на поединечната гаранција за кредит која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 60.000 евра во денарска противвредност; максималниот износ на поединечната гаранција за добавувачи за набавка на основни средства која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 60.000 евра во денарска противвредност; максималниот износ на поединечната гаранција за набавка на сировини и репроматеријали која може да биде издадена од Гарантниот Фонд е 30.000 евра во денарска противвредност; гаранцијата не може да надмине износ од 60 % од главницата на бараниот кредит/основното средство/репроматеријалите и сировините	Износ	од 10.000 УСД до 120.000 УСД
Рок на враќање на кредит	Гаранција може да се издава на кредити/ набавки со максимален рок на отплата од 10 години.	Гаранција може да се издава на кредити/набавки со максимален рок на отплата од 5 години со вклучен грејс период	Рок на враќање	од 30 до 179 дена
Надомест за гаранција	2,2 % годишно на салдото на гаранцијата	Гаранции за кредит: – 2% од висината на гаранцијата на годишно ниво Гаранции за добавувачи: – 3% од висината на гаранцијата на годишно ниво;	Годишна каматна стапка	од 8% до 12%
Манипулативен трошок		– 1,5% еднократно, за гаранции за кредит; – 1% еднократно, за гаранции за добавувачи.	Провизии	1. 100 УСД за поднесување барање за кредит; 2. 0,5% за обработка на барање; и 3. 2% за управување со кредитот.
Обезбедување	1. Хипотека во однос 1:1,2 дадена кај деловната банка (за целиот износ на кредитот) . 2. Доколку не се располага со таков имот, се обезбедува колатерал кај МБПР (кој што не го прима деловната банка) во однос 1:1,2, само на гарантираниот дел од кредитот.	Движен (опрема, механизација, возила) и недвижен имот (објекти, земјиште), барирани чекови, меници, др.	Обезбедување	Неотповикливи акредитиви, банкарски гаранции, полиса за осигурување извоз, барирани чекови, залог, меници, др.
Целни групи	Занаемци, трговци поединци, микро, мали и средни трговски друштва (регистрации во РМ и со најмалку 51% приватен капитал)	– потенцијални основачи на МСП – постоечки МСП со доминантен приватен капитал и најмногу 50 вработени – вршители на земјоделска дејност	Целни групи	Претпријатија од наведените индустриски гранки можат да поднесат барања за кредит: 1. производство на прехранбени производи и пијалаци; 2. производство на текстил и текстилни производи; 3. производство на кожа, предмети од кожа и кожна галантерија; 4. производство на основни метали и стандардни метални производи; 5. производство на градежни материјали; 6. препработка на дрво о производи од дрва, 1. производство на машини и електрични уреди.

Имплементатор	Комерцијална банка ад Скопје, Стопанска банка ад Битола, Инвестбанка ад Скопје, Еуростандард банка ад Скопје, ТТК Банка ад Скопје, Силекс банка ад Скопје, Штедилница Можности Скопје	Центар за поттикнување на развојот на мали и средни друштва Скопје	Имплементатор	МСП Фонд Скопје
Намена на гаранцијата	За кредити во инвестиции во постоечки или нови технологии со кои се зголемува извозот од РМ	Започнување или проширување на бизнис (гаранцијата не се издава за потрошувачки и станбени кредити)	Основач на фондот	МСП фондот е основан и управуван од Crimson Capital Corp. САД со 1,5 мил УСД кредитен фонд.
Забелешка	Владата на РМ во декември 2005 година формираше Гарантен фонд, со трансфер на 231 милиони МКД од буџетот на РМ. Целта за формирање на ГФ е на целните групи да им се олесни пристапот до банкарските кредити за инвестиции, во поглед на колатералот по кредитите.	Гаранти Фонд е институција која е основана во 2002 година. Капиталот за издавање на гаранции изнесува 2.500.000 Евра, средтават се обезбедени од СИДА (Swedish international development cooperation agency). Гаранти Фонд заклучно со 31.01.2007 има издадено гаранции во висина на нешто повеќе од 2.500.000 евра, користејќи го и револвингот на средствата. За тековната година Гаранти Фонд располага со околу 800.000 Евра (дел од нив се обезбедени со новите средства доделени во јануари 2007 од СИДА (Swedish international development cooperation agency), а дел се средства од револвингот)	Забелешка	МСП фондот кредитира приватни правни субјекти: 1. кои вршат дејности во производството, трговија и услуги; 2. кои покажуваат позитивни финансиски резултати во досегашното работење; 3. чиј број на вработени се движи од 5 до 200 лица; 4. кредитобарателите треба да ја вршат истата дејност најмалку 3 години, или пак менаџерите на тие претпријатија да имаат искуство во вршењето на таа дејност како физички лица доколку претпријатието е формирано пред помалку од 3 години; 5. приоритет имаат претпријатијата кои се извозно ориентирани, обезбедуваат поголем број на нови вработувања, остваруваат нето девизни приливи, користат домашни сировини и се грижат за заштита на човековата околина.

БИЛТЕН

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

II. АКТУЕЛНИ ВЕСТИ, СТАТИИ

Актуелни вести

„ИНВЕСТИРАЈТЕ ВО МАКЕДОНИЈА-НОВ БИЗНИС РАЈ ВО ЕВРОПА“, КАМПАЊА ЗА ПРОМОЦИЈА НА МАКЕДОНСКИТЕ БИЗНИС ПОТЕНЦИЈАЛИ

„Инвестирајте во Македонија–нов бизнис рај во Европа“ е мотото на кампањата што ја започна Владата на 19 јануари за промоција на македонските бизнис потенцијали.

– Кампањата за промоција на Македонија како инвестициска дестинација ќе се спроведува до 1 март преку 50 водечки весници во 35 земји, од кои 21 од ЕУ, на 24 јазици. Вкупниот тираж на овие печатени медиуми е над 9 милиони, а нивната читаност надминува 30 милиони – информира премиерот Никола Груевски на прес-конференција во Владата. Моженостите што Македонија им ги нуди на странските инвеститори ќе се презентираат и на интернет страниците на 20 од вкупно 50-те весници.

Меѓу весниците во кои ќе се рекламира Македонија се Фајненшел Тајмс, Њујорк Тајмс, Економист, Волстрит журнал, Хералд трибјун, Бенкер, Фигаро, Монд, Ди Пресе, Кориере де ла Сера, Аустралиен, Сандеј Телеграф, 24 часа, Ајриш Тајмс...

– Македонија, нагласи премиерот Груевски, на инвеститорите ќе им ги посочи следните предности: најнизок данок на добивка од 10%, најнизок данок на доход од 10%, 0% данок на реинвестирана добивка, брза регистрација на компании за само три дена, 370 евра бруто просечна плата, слободен пристап до голем пазар од 650 милиони потрошувачи, макроекономска стабилност со 3,1% инфлација, одлична инфраструктура и кандидат за членство во ЕУ и НАТО. Ова е практично преткампања што треба да ги поттикне инвеститорите да размислуваат за вложување

во Македонија, но ќе има и одличен ефект врз целокупниот имиџ на државата. Владата нема нереални очекувања во однос на кампањата и верува дека ќе придонесе да се зголеми интересот на странските инвеститори. Не веруваме дека веднаш ќе има инвестициски бум, бидејќи реално првите резултати треба да дојдат по одреден временски период. Ова е само почеток на една перманентна кампања што досега и не достигаше на Македонија, подвлече премиерот Груевски.

Владата веќе објави и тендер за склучување договори со 20 странски консултантски куќи чија задача, како што рече Груевски, ќе биде да ја промовираат Македонија во фирми од нивните земји.

– Консултантските куќи ќе склучат договор со Владата, согласно кој секои три месеци ќе треба да изготвуваат програма за својата работа. Тие се фактички иструрени играчи, специјализирани за привлекување странски инвеститори и ако покажат конкретни резултати ќе бидат наградени, рече Премиерот.

Во Агенцијата за странски инвестиции е отворен и телефон на кој од осум до 22 часот секој работен ден на располагање се пет линии кои ќе ги запознаваат потенцијалните инвеститори со детални информации.

За кампањата е изготвена и интернет страница www.investinmacedonia.com на осум светски јазици, англиски, германски, француски, руски, италијански, шпански, јапонски и кинески.

Премиерот информира дека се во тек реформите на Катастарот.

– До 2008 година очекуваме состојбата во Катастарот да биде значително подобрена. За предвидените реформи имаме конкретна програма со точно утврдени рокови за реализација. Ако директорот не успее да ги испочитува ќе биде сменет, истакна претседателот на Владата.

ЦЕФТА 2006 - МОДЕРЕН ДОГОВОР ШТО ЌЕ ЈА ИНТЕНЗИВИРА СОРАБОТКАТА МЕЃУ ЗЕМЈИТЕ ОД РЕГИОНОТ И ЌЕ ИМ ОВОЗМОЖИ ПРОГРЕС КОН ЕУ

Значајно проширување на пазарот, укинување на извозните субвенции, можност за интензивна економска соработка, привлекување странски инвестиции и приближување кон Европската унија, се само дел од придобивките од новиот ЦЕФТА 2006 Договор, што го потпишаа Македонија, Хрватска, БиХ, Србија,

Црна Гора, Молдавија, Албанија, Романија, Бугарија и УНМИК, изјави вицепремиерот Зоран Ставрески по завршувањето на самитот во Букурешт.

– Со ЦЕФТА, додаде Ставрески, земјите ќе имаат можност преку слободни политики, слободна трговија и меѓусебна соработка да пласираат поголем дел од своите производи во странство и истовремено да остварат други форми на соработка. Реалната политика подразбира компромис и тоа е она што практично се направи со конечното решение, односно со потпишувањето на ЦЕФТА 2006. Станува збор за модерен договор што ќе овозможи земјите од регионот да одат натаму во подготовките за членство во ЕУ. Истовремено, тие ќе можат практично да почувствуваат што значи единствен пазар и како со конкурентност да се борат на тој пазар, бидејќи ќе применуваат отворени и транспарентни трговски политики, рече Ставрески.

Според него, ЦЕФТА 2006 ги заменува комплексните билатерални договори за слободна трговија, вкупно 23 во регионот, и им праќа силен сигнал на инвеститорите дека земјите се погодни за инвестирање.

НАМАЛУВАЊЕТО НА ДАНОЦИТЕ ОСТАВА ПРОСТОР ЗА ИНВЕСТИЦИИ И НОВИ ВРАБОТУВАЊА

Отворање нови работни места и поедноставно пресметување на платите на вработените, се дел од предностите што ги претстави министерот за финансии Трајко Славески од воведувањето на рамниот данок на работната средба со претставници на 130-те најголеми даночни обврзници во Македонија.

– Добар дел од вас средствата добиени по основ на намалување на даноците ќе ги насочите кон инвестиции и нови вработувања, им порача министерот Славески на присутните – при што истакна дека пресметките на Владата се оти ќе се отворат нови 20.000 работни места.

Тој додаде дека од разговорите со нив бил информиран дека намалувањето на персоналниот данок ќе

им даде можност да ги зголемат платите на вработените.

Покрај предностите од воведувањето на рамниот данок, министерот Славески им најави дека и бенефицијата од нула проценти данок на реинвестирана добивка ќе може да ја користат со пресметаната добивка за 2006 година, а во насока на растоварување на платите, најави и пренесување на здравственото осигурување од платите на општото оданочување, за што ќе се разговара во втората половина од 2007 година.

ЗА МАКЕДОНИЈА ДВОЈНО ПОВЕЌЕ ПАРИ ОД ИПА

Македонија котира се повисоко на инвестициската мапа на Европската унија. Ова индиректно го потврди постојаниот претставник на Кралството Шведска во седиштето на ЕУ во Брисел, Тереза Норден, која пред 50-тина шведски и македонски инвеститори во хотелот „Холидеј Ин“ ја изложи тригодишната стратегија на финансиска поддршка на Унијата преку ИПА фондовите. Според неа, Македонија во периодот од 2007 до 2010 година наместо досегашните 45 милиони евра (кои досега доаѓаа преку пет компензациони фондови) ќе добива речиси двојно, односно по 76 милиони евра годишно.

ПАРИСКИОТ КЛУБ НА ДОНАТОРИ ЈА ПРИФАТИ ПОНУДАТА НА МАКЕДОНИЈА ЗА ОТКУП НА ДОЛГОТ

Парискиот клуб на кредитори ја прифати понудата на Република Македонија за откуп на долгот што пред кредиторите во Париз ја образложи министерот за финансии Трајко Славески.

На состанокот на Парискиот клуб министерот Славески пред присутните претставници на владите на Австрија, Данска, Франција, Германија, Италија, Јапонија, Кувајт, Холандија, Шпанија, Шведска, В. Британија и САД, ја презентираше понудата за откуп на долгот во износ од 104 милиони долари, по номинална вредност.

Парискиот клуб им препорача на земјите кредитори да ја реализираат понудата во периодот меѓу 31.01.2007 и 30.04.2007 година. Во тој период ќе следи потпишување на билатерални договори со 13-те земји членки и откуп на долгот.

Со операцијата на предвремен откуп на наследениот долг на Република Македонија кон Парискиот клуб (од поранешната СФРЈ), кој беше репрограмиран во 1995 година, се придонесува за подобрување на кредитниот рејтинг на земјата и заштеда во Буџетот за 2007 година, од околу 2,7 милиони евра, заради намалените обврски по основ на камати.

Министерот Славески во Париз се сретна и со гувернерот на Банката за развој при Советот на Европа (ЦЕБ) Рафаел Аломар. Славески и Аломар разговараа за реализацијата на проектите финансирани од ЦЕБ во претходниот период и постигнаа начелна согласност за идно финансирање на два проекти – првиот од областа на образованието (изградба на спортски сали во училиштата), а вториот за подобрување на условите во казнено-поправните домови во Република Македонија.

МАТ И SEMAR GROUP ПОТПИШАА ДОГОВОР ЗА УЧЕСТВО ВО ПРОЕКТ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ

Македонски авиотранспорт – МАТ и англиската компанија Семар Гроуп, која професионално го менаџира „Метропол“ хотелскиот комплекс во Охрид, го

потпишаа и официјализираа Договорот за долгорочна деловна соработка и заеднички настап во Мега-проектот за реален, одржлив развој на современиот туризам во Република Македонија. Со планираното докомплетирање на целосната понуда на услуги со инвестициските зафати кои се во тек, англискиот партнер, како што е наведено во соопштението од МАТ, очекува со својата меѓународна агентска мрежа да обезбеди, за прв пат, константен интерес и покриени туристички аранжмани за 12 месеци во годината, посебно за атрактивниот Охрид. За таа цел, националниот авиопревозник МАТ, се додава во соопштението, веќе се подготвува да отвори три нови редовни линии поврзувајќи го директно Охрид со Париз, Лондон и Амстердам. Овој проект, и во својата почетна фаза, како што истакнуваат од МАТ, е од посебен интерес за охридскиот регион и за охридскиот аеродром, кој објективно се очекува на годишно ниво, со пласираниот ред на летање на овие досега дефинирани почетни дестинации, да опслужи повеќе од 35.000 патници – комбинирано, туристички аранжмани и редовни патници.

ВЛАДАТА ПРВО ВРАБОТУВАЊЕ ЌЕ СТИМУЛИРА СО 500 МИЛИОНИ ДЕНАРИ

Владата предвиде преку 500 милиони денари во Буџетот за 2007 година во функција на вработување на младите за прво вработување, самохраните родители, хендикепираните и долгорочно невработените лица, нагласи Министерот за труд и социјална политика, Љупчо Мешков, на конференцијата за политиката за вработување, на која ја презентира Националната стратегија за вработување во периодот од 2006 до 2010 година, како и Националниот акционен план за вработување во 2006 до 2008 година. Во Националната стратегија за вработување утврдени се целите и конкретните политики за вработување согласно реалните состојби, услови и можности во Македонија.

Како што истакна министерот за труд и социјална политика, Љупчо Мешков, Националната стратегија и Акциониот план се подготвени во рамките на пошироко партнерство со повеќе органи и организации, социјални партнери и ЗЕЛС. Министерството за труд и социјална политика за 2006 година одвои 10 милиони евра во рамките на кредитната линија одобрена од Банката за развој при Советот на Европа, наменети за креирање на нови работни места. Министерството воедно за 2007 година ќе даде финансиска поддршка за самовработување, каде целна група се лицата кои живеат во неразвиени подрачја и се долгорочно невработени. Проектот Политика за вработување е проект финансиран од Европската унија и раководен од Европската Агенција за реконструкција. Целта на проектот е стапката на вработеност во Македонија до 2010 година да се зголеми на 48%, од регистрираните во минатата година 37,9% од населението.

АКВАПУРА, ИНВЕСТИТОРОТ ВО ПРЕСПА ПРЕД МИНИСТРИТЕ ГО ПРЕЗЕНТИРА ХОТЕЛСКИОТ КОМПЛЕКС

Аквапура, португалска компанија која гради луксузни хотелски комплекси и го презентира на Владата проектот за изградба на уште еден хотелски комплекс од синџирот Аквапура брендови, во Преспа, за што во јуни 2006 откупи 50 хектари земјиште по должината на Преспанско Езеро. Изградбата на комплексот во Преспа ќе чини од 35 до 40 милиони евра. Ќе се гради во некогашните туристички места Отешево и Царина на површина од 50 хектари, а ќе вклучува ексклузивен хотел со 70 соби и апартмани, 50 вили, спа центар на површина од 2.000 квадратни метри, бизнис центар со сали за состаноци кои ќе имаат најсовремени аудио-визуелни комуникациски системи, скијачки центар на планината Галичица и ловен резерват на површина од 6.000 хектари во селото Брајчино.

Проектот предвидува елитната туристичка населба да биде опкружена со заштитената област на националниот парк Галичица во радиус од еден километар.

За изградбата ќе се ангажираат градежни претпријатија од Македонија, а хотелскиот комплекс ќе отвори 350 до 400 нови вработувања. Планирано е комплексот да биде готов до крајот на 2010 година.

Земјиштето во Преспа португалската компанија го купи по цена од едно евро за еден квадратен метар, со цел да заживее замрениот регион на Преспанското Езеро. Овој проект е уште еден од ланецот луксузни хотелски објекти кои го носат името на португалската компанија Аквапура. Автор на архитектонското решение на хотелскиот комплекс кој ќе се гради во Преспа е водечкиот португалски архитект Мануел Ариес Матеуш.

СВЕДМИЛК ЌЕ ИМ ПОНУДИ ДОЛГОРОЧНИ ДОГОВОРИ НА ФАРМЕРИТЕ

Во скопско Белимбегово почна да се гради млекарницата „Сведмилк Македонија“, шведско-македонска инвестиција вредна 15 милиони евра. Во првата фаза ќе се гради фабрика на површина од 6.600 квадратни метри со најсовремена технологија за преработка на млеко. Во млекарницата, која ќе биде со капацитет за дневна преработка на 250 тони откупено млеко, планирано е да се вработат 100 лица. Од компанијата најавуваат дека за почеток ќе откупуваат дневно по 50 тони млеко. Директорот на Сведмилк Македонија, Роџер Оскарсон рече дека тие инвестираат во земјава затоа што тука пронашле деловни можности за развој на млечна индустрија. – На фармерите ќе им понудиме долгорочни договори за соработка. Наша

цел е да го замениме увозното млеко со домашно – вели Оскарсон. Со поставувањето на камен – темелник изградбата свечено ја означи премиерот Никола Груевски. Тој рече дека оваа инвестиција е „добре-дојдена за ублажување на млечната криза која секоја година се случува во земјава“.

– Можни се и други инвестиции во оваа област за да станеме големи производители на млеко – рече Груевски.

Амбасадорот на Шведска во Македонија Улрика Кроненберг-Мосберг рече дека ова е најголема шведска инвестиција во земјава со која се реализира идејата македонските потрошувачи да купуваат квалитетно домашно млеко и млечни производи. Производите од млекарницата ќе бидат извезувани и во Косово и Албанија. Сведмилк Македонија е директна странска инвестиција со мнозински шведски капитал. Еден од акционерите со речиси 30 проценти учество во сопственоста е Сведфаунд – комерцијален инвестициски фонд на шведската Влада. Изведувач на објектот е скопското претпријатие ЕЛСА-Д, а рокот на изградба на млекарницата е 31 мај 2007 година.

ТВНИНГ ПРОЕКТИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО ДЕГРАДАЦИЈАТА И ОПУСТИНУВАЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО

Македонија ќе добие техничка и експертска помош од ОБСЕ за лоцирање на проблемот со деградирање на земјиштето, опустинувањето и за начинот како да се спречи загадувањето и деградацијата од индустријата, рударството, концесионерите кои ги користат минералните сировини и од другите начини.

Како што соопшти Министерството за животна средина и просторно планирање, тоа е договорено на средбата на маргините од 15-от Форум за економија во Виена меѓу македонската делегација предводена од заменик министерот за животна средина и просторно планирање Соња Лепиткова и Проект офицерот на мисијата на ОБСЕ Алис Акерман.

Македонската делегација воспоставила контакти и со делегациите од Хрватска, Албанија и Србија за регионално учество во решавањето на овој проблем, како и со експертскиот тим од Германија, кои понудиле помош во решавање на слични проблеми со кои и тие биле соочени во минатите години, а успешно ги решиле.

Договорено е во иднина Република Македонија да учествува на повеќе тренинг програми, со цел воспоставување на соработка, размена на искуства и имплементирање на најновите сознанија од оваа област.

Централна тема на дводневниот 15-ти Форум за економија во Виена беше „Деградацијата на земјиш-

тето и опустинувањето – предизвик за јавната сигурност и одржливиот развој“, а беше во организација на ОБСЕ.

Се смета дека деградацијата на земјиштето и опустинувањето се глобални проблеми, а Форумот има суштинско значење за планирање на активностите за спречување на овие појави. Проценките се дека опустинувањето има влијание врз милијарда луѓе во 110 земји, најголем дел од нив сиромашни.

ОХРИД ЌЕ ДОБИЕ АКВА ПАРК

Во близина на охридскиот хотел Метропол ќе се гради Аква парк. Инвестицијата чини 30 милиони евра. Зад изградбата на Аква паркот стои англискиот менаџерски тим, кој од неодамна стопанисува со хотелите Метропол и Белви.

Изградбата на Аква паркот ќе стартува годинава и ќе опслужува до 2.000 посетители дневно.

Со изградбата на Аква паркот, како и со реализацијата на планираните проекти за изградба на голф-игришта и зимски центар на Галичица, се очекува Охрид да ја збогати понудата и да стане атрактивна туристичка дестинација.

НОВО ПРОИЗВОДСТВО НА БИОДИЗЕЛ

Благој Ѓорев–Велес, фабриката за производство на масло за јадење, маргарин и други кондиторски производи, во мај ќе отвори нови погони за производство на биодизел. Инвестицијата ќе чини еден милион евра, а ќе се произведуваат 100 тони биодизел дневно, информираат од менаџментот на компанијата.

– Одлуката за производство на биодизел помина на нашиот борд на директори. Останува уште да го подготвиме инвестицискиот план и да најдеме сировина по поволни цени – вели Никола Варадинов, генералниот директор на Благој Ѓорев.

Производството на биодизел ќе биде сместено во постоечките погони на велешката фабрика за масло. Варадинов вели дека машините за производство на масло за јадење треба само да се прилагодат за со нив да може да се произведува биодизел.

– Ние веќе имаме 80% од потребниот степен на рафинирање на маслото за добивање на биодизел. Треба да вградиме уште 20% дополнителна опрема и Благој Ѓорев ќе биде подготвен за производство на биодизел – објаснува Варадинов. Во погоните за биодизел ќе работат дваесетина работници. Нема да има нови вработувања, туку дел од сегашните 418 вработени во Благој Ѓорев ќе прејдат во новите погони.

Како што рече директорот Варадинов, можно е биодизелот да се продава на фабриката за биодизел што Макпетрол моментално ја гради. Доколку не ус-

пеат преговорите со Макпетрол, биодизелот ќе се извезува во Словенија и Германија. Велешката фабрика за масло за јадење Благој Ѓорев беше рестартирана лани во август и моментално работи со 30% искористеност на капацитетите. Четворицата доминантни сопственици во рестартот на фабриката инвестираа два милиони евра. Минатата есен Благој Ѓорев откупи 3.790 тони сончоглед и сега преработува 500 тони масло месечно.

ХИПОБАНКА ПОЧНУВА СО ЛИЗИНГ ВО МАКЕДОНИЈА

Австриската Хипо Албе Адриа банката, која доби лиценца за работа како лизинг компанија во Македонија, конечно почнува со работа. Според информациите на „Вечер“, стартот е планиран за февруари.

За почеток, работата на компанијата ќе биде насочена само кон лизинг на автомобили, а подоцна ќе се прошири и со давање на лизинг услуги за недвижности во Македонија. Целта на Хипо Албе Адриа е да покрие дури 90 проценти од лизинг пазарот во земјата, кој се уште е недоволно развиен.

Лиценцата на лизинг-компанијата е издадена пред Нова година со сите потребни дозволи. Компанијата е сместена во просториите во ТЦ „Плаза“.

Хипо Албе Адриа е меѓународен финансиски концерн кој има свои канцеларии во 12 земји во светот. Македонија е последна од поранешните ЈУ републики во кои влегува австриската „Хипобанка“. Искуството покажало раздвижување во банкарскиот сектор секаде каде што тие се присутни.

Во моментот во земјата на лизинг пазарот доминантни се две компании – Еуро лизинг на Еуро стандард банка и НЛБ лизинг на НЛБ Тутунска банка, иако уште шест имаат добиено лиценци за работа.

КАСПИСКАТА НАФТА ЌЕ ПРОТЕЧЕ ВО 2010 ГОДИНА

По 13 години од промовирањето на идејата за нафтоводот АМБО низ кој треба да се транспортира касписка нафта, а кој ќе поминува низ Бугарија, Македонија и Албанија, во Скопје беше потпишана конвенцијата за изградба на овој трансбалкански нафтовод. Во присуство на претседателот на Конзорциумот АМБО, Тед Фергусон, Конвенцијата ја потпишаа министрите за економија на Македонија и Бугарија, Вера Рафајловска и Генц Рули и министерот за регионален развој и урбанизам на Бугарија, Асен Гагаузов. Изградбата на нафтоводот ќе трае три години и Фергусон очекува од албанското пристаниште Валона првите танкери со нафта да тргнат кон европските земји и пошироко во 2010 или на почетокот на 2011 година.

– Ова потпишување е многу важен дел од успешната реализација на проектот. Ова е договор кој е потпишан меѓу трите земји. На ова потпишување му претходеа многу преговори на експертите, но иако АМБО беше цело време вклучен во преговорите, сепак најголемиот дел од работата го завршија претставниците на трите земји – истакна Фергусон.

Тој најави дека во наредните шест месеци треба да заврши еколошката студија на експертите кои ќе бидат донесени во земјите, а по тој период ќе почнат инженерските работи и првите нарачки на материјалите. Тој очекува дека до крајот на 2008 година ќе започне изградбата на нафтоводот.

Министерката за економија, Вера Рафајловска рече дека овој проект е од големо значење не само за трите земји, туку и за другите европски и останати земји.

Нафтоводот е со вкупна должина од 894,5 километри, од кои низ Македонија ќе поминуваат околу 273 километри. Трасата во земјава поминува кај Деве-Баир и ќе оди преку Крива Паланка, Свети Николе, Велес, Богомила, Крушево, Сопотница, Ботун, Лакавица и границата со Албанија.

ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛ ГРАДИ ХОТЕЛ - КАЗИНО НА ГРАНИЧНИОТ ПРЕМИН БОГОРОДИЦА ВРЕДЕН 50 МИЛИОНИ ЕВРА

Светскиот хотелски бренд Интерконтинентал ќе гради хотел на граничниот премин Богородица на македонско-грчката граница. Хотелот ќе се гради веднаш наспроти хотел-казиното Фламинго. Изградбата на новиот хотел ќе чини 50 милиони евра, а изградбата ќе почне напролет.

Хотелот ќе се гради на локација од 26.000 квадратни метри, а ќе биде на 4 ката. Од општината Гевгелија потврдуваат дека оваа локација е купена и за неа се платени сите комуналии. Хотелот ќе биде суперлуксузен со 6 ѕвезди. Изградбата е оставена за напролет заради тоа што во моментот се гради хотел во Киев, а според правилата на компанијата не се граделе два објекти во исто време.

МАКЕДОНИЈА ВО ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ

Македонија е една од 15 земји што на Холандија и се приоритет за инвестирање. Бизнисмените од оваа земја покажуваат најголем интерес за туризмот, земјоделството, информатичката технологија, текстилната, металната, млечната и графичката индустрија. Според претседателот на Холандската стопанска комора, Питер Џон Босе, годинава е предвидено да се реализираат шест до седум проекти со поддршка на холандската Влада, или 20 проценти повеќе од лани.

Холандија е еден од главните донатори на нашата земја.

„ВИТАМИНКА“ ОБЕЗБЕДИ 4 МИЛИОНИ ЕВРА ОД ЕБРД ЗА НАБАВКА НА ОПРЕМА

Прилепската „Витаминка“ е прва фирма во земјите од Западен Балкан која е корисник на заем од 4 милиони евра од Европската банка за обнова и развој. Оваа кредитна линија ќе биде инвестирана во набавка на опрема за новиот погон за производство на кекси и бисквити.

– Со оваа инвестиција „Витаминка“ го започнува среднорочниот развој за период од пет до десет години. За новиот асортиман на кој ќе бидеме фокусирани, пласманот е веќе обезбеден. Годишно ќе се произведуваат 2.200 тони кекси и бисквити, од кои 70% ќе бидат за домашниот пазар, а 30% за извоз – изјави Симон Наумоски, директор на „Витаминка“.

Реализацијата на инвестицијата треба да finiшира до средината на годинава, а ќе се вработат 50 работници. Претставниците на ЕБРД истакнаа дека оваа кредитна линија е наменета за локални претпријатија во земјите од Западен Балкан.

– Вкупниот фонд изнесува 30 милиони евра. Од нив 20 се од ЕБРД, а 10 милиони ги обезбедува италијанската влада. ЕБРД на овој начин ја поддржува и стимулира новата влада во напорите за побрз економски развој на земјата, – истакна Кенџи Наказава.

„Витаминка“ е една од трите најуспешни прилепски компании со приближно триста вработени.

СЛОВЕНЦИТЕ ЈА СМЕААТ МАКЕДОНИЈА ЗА ОДЛИЧНА ИНВЕСТИЦИСКА ДЕСТИНАЦИЈА

– Македонија нуди извонредни услови за инвестирање, а Словенија има многу капитал и е членка на Европската унија. Нема ограничување во однос на нашата заинтересираност за инвестирање. Како атрактивни посебно би ги посочил туризмот, информатичката технологија, енергетиката и земјоделското производство – изјави претседателот на словенечка-

та Приватна комора Хрибар Милиќ по отворањето на Словенечко-македонскиот бизнис форум.

Милиќ рече дека Словенија може значително да придонесе за развој на македонската економија.

– Можеме значително да го забрзае економскиот развој на Македонија, да придонесеме за отворање нови работни места и да го поттикнеме извозот на македонските производи. Македонија располага со земјиште и едуцирани кадри ориентирани кон развој и подготвени за нови задачи – рече Милиќ.

Милиќ рече дека на форумот во Скопје се присутни претставници на повеќе од 100 словенечки компании.

– Тука е повеќе од 25% од словенечкото стопанство, многу влијателна група луѓе во делот на енергетиката, земјоделството, информатичката технологија и фармацевтската индустрија. Сите се заинтересирани да инвестираат во Македонија. Има многу најави за конкретни зделки. Очекувам да се потпишат многу договори – истакна првиот човек на Приватната комора на Словенија.

Борис Лозеи од Мебло од Нова Горица најави конкретна инвестиција во Македонија за најмногу две години.

– Планираме да почнеме со производство на дел од програмата што се однесува на јоги душеци, тапетарство и мебел. Најдоцна за две години планираме да почнеме производство со фирма од Винаца – рече Лозеи, кој додаде дека годишната продажба на Мебло во Македонија изнесува 300.000 евра.

Според Марјан Кремер од Нова љубљанска банка, во Македонија може да се работи успешно и да се остваруваат деловните интереси и како пример за тоа ја посочи Тутунска банка.

Премиерите на Македонија и на Словенија, Никола Груевски и Јанез Јанша, кои имаа кратки обраќања пред учесниците на Форумот, нагласија дека иако економските односи меѓу двете земји се одлични, се уште има простор за интензивирање на соработката.

– Енергетиката, транспортот, информатичката технологија, туризмот и трговијата се сферите во кои Македонија и Словенија можат да ја продлабочат до-

сегашната соработка. Македонија во последниов период многу напредуваше – стана дел од ЦЕФТА и енергетскиот систем и ги намали даноците. Тоа ќе го зголеми интересот кај странските инвеститори и ќе доведе до отворање нови работни места. Македонската Влада нуди интересни предлози за словенечките бизнисмени – рече Јанша.

Јанша потенцираше дека до декември 2006 година словенечките инвестиции во Македонија достигнале 111 милиони евра, што е 4% од сите словенечки вложувања во странство.

Груевски оцени дека Словенија е многу значаен партнер на Македонија, не само од политички, туку и од економски аспект.

– Трговската размена лани изнесуваше околу 150 милиони евра, а приливот на директни инвестиции е 40 милиони евра – рече Груевски.

ВО СТРУМИЦА ЌЕ СЕ ГРАДАТ ЧЕТИРИ НОВИ ФАБРИКИ ВРЕДНИ 30 МИЛИОНИ ЕВРА

Во околината на Струмица во наредните неколку години ќе се градат четири нови преработувачки капацитети во кои ќе бидат вработени 3.000 работници. Фабриците за производство на текстил, текстилни сировини, конзервирање и за електроматеријали ќе ги гради мултинационалната компанија со грчки, холандски и шпански капитал „Стефилко“ која во нив ќе вложи повеќе од 30 милиони евра.

Погонот за текстилни сировини и конзервната фабрика ќе почнат да се градат во текот на летото, а ќе бидат дадени во употреба во почетокот на наредната година. Во двете фабрики ќе бидат вработени 1.500 лица.

За овој крупен инвестициски зафат, на „Стефилко“ ќе му бидат доделени под закуп на рок од 99 години околу 40 хектари државно земјиште.

– Општина Струмица наскоро ќе поведе постапка за пренамена на земјиштето кое сега е под концесија на Институтот за јужни земјоделски култури и најдоцна до половината на април ќе донесе урбанистички план за изградба на индустриски објекти. Потоа, Министерството за транспорт и врски ќе распише оглас за закуп на парцелата, која досега и онака не се обработуваше поради нејзината ниска аграрна вредност, а веднаш по добивањето на концесијата, „Стефилко“ ќе го најави отворањето на четвртата индустриска зона и практично ќе го означи стартот на интензивниот стопански развој во Струмица – изјави градоначалникот Зоран Заев.

„Стефилко“ веќе изработи комплетна физибилити студија со посебни проектни решенија за секоја фабрика, а во Струмица веќе пристигна и дел од опремата што ќе биде вградена во првите два погони.

СИМЕНС ЌЕ ОТВОРИ ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА СОФТВЕР ВО СКОПЈЕ

Германската компанија Сименс ќе отвори центар за развој на софтвер во Скопје. Ова го најави Василис Кастанис, регионален менаџер за развој на Сименс, по средбата во Владата со вицепремиерот за економски прашања Зоран Ставрски.

Во првата година Сименс планира со отворањето на центарот за развој на софтвер да вработи 10 до 20 лица, кои треба да поминат обука во други земји каде што е присутна компанијата. За таа цел ќе биде распишан оглас за вработување на нови софтверски инженери, изјави Кастанис, додавајќи дека е планирано тимот со кој ќе работат да биде составен за еден месец.

Ставрски оцени дека најавената инвестиција од Сименс ќе претставува добар сигнал за инвестиции во Македонија и од други компании.

АВСТРИСКА ФИРМА ЌЕ ГРАДИ ФАБРИКА ЗА РЕЦИКЛИРАЊЕ НА ОТПАД ВО СТРУМИЧКО

Претставници на австриската фирма „Заубермахер“, кои престојуваа во работна посета на Струмица, изразија оптимизам дека по освојувањето на словенечкиот ќе влезат и во македонскиот комунален бизнис.

На средбите со градоначалниците на општините Струмица, Ново Село, Босилово и Василево, кои неодамна покренала заедничка иницијатива оваа фирма да го собира, транспортира и преработува сметот во Струмичкиот регион, Австријците изразија целосна подготвеност да го преземат стопанисувањето во оваа област и да инвестираат во изградба на фабрика за рециклирање на комуналниот отпад.

– Досегашните позитивни искуства на повеќе општини од Република Словенија во соработката со „Заубермахер“ се надеваме дека успешно ќе ги примениме и кај нас и дека конечно и во Струмичко целосно ќе го решиме прашањето со комуналниот отпад, што ќе значи голем исчекор во напорите за надминување на натрупаните еколошки проблеми, а за доброто на сите граѓани, изјави градоначалникот на Општина Струмица, Зоран Заев.

Во врска со иницијативата за регионален пристап кон прашањето за стопанисување со комуналниот отпад засега постои заедничка согласност на сите политички партии, а до крајот на март се очекува за понудата на Австријците позитивно да се изјаснат и советите на четирите општини од регионот.

– Сега сме во фаза на изнаоѓање модел како фирмата „Заубермахер“ најрационално да го опфати собирањето и транспортот на комуналниот отпад во целиот регион и колку тоа ќе ги чини граѓаните. Извесни тешкотии очекуваме во населените места каде што сметот не се собира организирано и граѓаните досега не издвојувале средства за таа намена. Но, се надеваме дека еколошката свест на повеќето наши сограѓани е на задоволително ниво и дека на крајот ќе надвлее разумот за почиста и поздрава животна средина, – вели градоначалникот на Општина Босилово Ѓорѓи Манушев.

ХРВАТСКИ GS HOTELS СО ПАРИ ОД ЕБРД ЌЕ ГО РАЗВИВА МАКЕДОНСКИОТ ТУРИЗАМ

Хрватската компанија GS Hotels&risort ќе го развива туризмот во земјава. Компанијата доби 52,6 милиони евра од Европската банка за обнова и развој (ЕБОР). Парите се наменети за развој на високо-квалитетен туризам. Освен развој на туризмот на хрватското приморје, компанијата како што е предвидено во проектот ќе треба да го развива туризмот во Македонија, Босна и Херцеговина и Црна Гора. GS Hotels&risort ќе треба да ги пренесе своите искуства за развој на туристички капацитети и нивно менаџирање во овие три земји од регионот. Оваа одлука на ЕБРД ќе се ревидира на Управниот одбор на банката на 20 февруари.

GS Hotels&risort е водечка хотелиерска компанија во Хрватска. Во нејзина сопственост се хотелите Белви, Дубровник палас, Ексцелзиор и Компас во Дубровник и хотел Бонавија во Риека.

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ЦЕНИТЕ НА АКЦИИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА ЗА ДОЛГОРОЧНИ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ¹

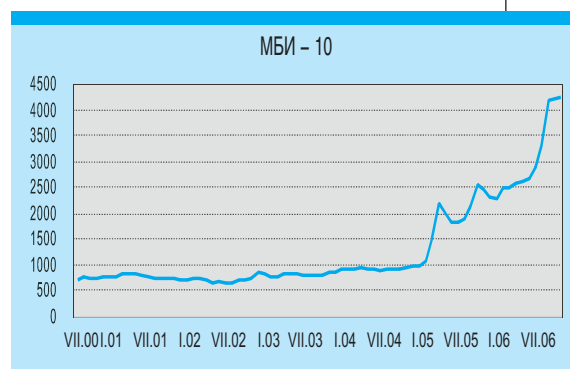
Студијата се обидува да оствари две цели: првата, да ги идентификува факторите кои предизвикаа големо нагорно поместување на индексот на почетокот на 2005 година; и втората, да ја тестира врската помеѓу приносот на пазарот на акции и макроекономските движења во земјата

М-р Димитар Богов

Димитар Богов има 14 годишно работно искуство. Завземал раководни места во Државниот завод за статистика и Министерството за финансии, работејќи на производство на макроекономска статистика, економски анализи, макроекономски проекции, економска политика и учествувал на преговори со ММФ. Краток период работел во Македонскиот деловен центар, занимавајќи се со подготовка на финансиски анализи, инвестициони проекти и деловни планови за мали приватни претпријатија. Последните четири години работел како главен економист во Стопанска банка АД Скопје-водечката банка во земјата. Од февруари 2007 година тој е вицегувернер на НБРМ.

Овој труд е прв обид да се истражат движењата на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност (МБ) во периодот 2000–2006 година. Кратката историја на Македонскиот берзански индекс (МБИ 10) и недоволната статистика за котираните компании, беа сериозни предизвици во текот на работата на ова пионерско истражување. Затоа, пред започнувањето на емпириските анализи, беше неопходно да се приберат, проценат и реконструираат потребните податоци. Оттука, еден од најзначајните нуспроизводи на оваа студија е обемната статистика составена и произведена за примерокот од 10 компании, чии акции се вклучени во МБИ 10.

Во оваа студија се обработува периодот од јули 2000 до октомври 2006 година. Изборот е направен врз основа на расположивоста на податоците. Поради структурниот прекин во серијата на почетокот на 2005 година, разграничени се два потпериоди: првиот од јули 2000 до декември 2004 и вториот од јануари 2005 до октомври 2006 година. Затоа, сите анализи се направени за три временски периоди.

Студијата се обидува да оствари две цели: првата, да ги идентификува факторите кои предизвикаа големо нагорно поместување на индексот на почетокот на 2005 година; и втората, да ја тестира врската помеѓу приносот на пазарот на акции и макроекономските движења во земјата.

За да се оствари тоа користени се неколку методи и инструменти за анали-

"Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

¹) Овој текст ги презентира заклучните согледувања од дисертацијата на авторот изработена како магистерски труд на МБА студиите на Шефилд Универзитетот.

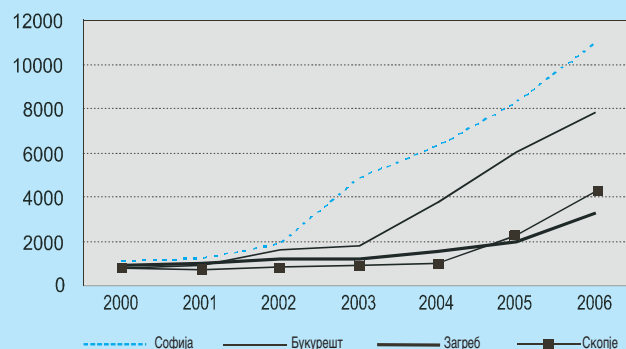
за. На почетокот направен е компаративен преглед на движењата на МБ со слични берзи во регионот. Иако мала по обем, МБ е сосема споредлива со берзите од регионот, како Бугарската берза, Берзата во Букурешт, Загребската берза, Белградската берза и Сараевската берза. Во 2006 година, според остварената ликвидност таа дури и ги надмина повеќето од овие берзи. Оваа споредба откри дека МБ е типична берза за една транзициона економија од југоисточна Европа. Сите овие берзи имаат сличен развојен пат и страдаат од истите недостатоци.

Следен чекор во споредбата на МБ со сличните институции во регионот е анализата на трендот на берзанските индекси. Тука споредбата беше стеснета на берзите на трите земји кои се најнапредни во транзицијата и во процесот на ЕУ интеграција: Бугарија, Романија и Хрватска. Откриена е голема сличност во движењето на берзанските индекси на сите четири берзи. Сите тие поминале низ процес на брз ценовен пораст. Единствената разлика е временскиот период. Бугарската берза и Берзата во Букурешт беа првите кои беа погодени од оптимизмот на инвеститорите во 2002 година, следени од Загребската берза во 2004

позиција да ги антиципираат идните настани, на тој начин вршејќи порано вградување на ефектите од ЕУ интеграцијата во цените на акциите на МБ.

Втор чекор во студијата е да се анализираат дви-

Споредбен преглед на берзанските индекси на четири земји од југоисточна Европа

жењата на цените на акциите на МБ со помош на дескриптивна статистика. За таа цел, извршена е реконструкција на МБИ 10³ за периодот од јули 2000 до декември 2004 година, со користење на истата методологија која се користи од МБ. Во анализата се опфатени вкупно 1.201 дневна опсервација. Во графичката презентација на податоците јасно се истакнуваат два потпериоди. Првиот е од јули 2000 до декември 2004 година со вкупно 792 дневни опсервации, а вториот од јануари 2005 до октомври 2006 година со вкупно 409 дневни опсервации. Дескриптивната статистика на двата потпериоди е сосема различна. Првиот потпериод се карактеризира со мала волатилност во двата правци, додека вториот потпериод покажа висока волатилност, но само во една насока. Дескриптивната статистика е презентирана за 10 акции вклучени во МБИ 10.

Таквите карактеристики на двата потпериоди произлегуваат од остро поместување на нивото на ликвидност. Пред 2005 година, просечното годишно тргување со акции изнесуваше 30 милиони евра, додека во 2005 и 2006 година тоа се зголеми на скоро 200 милиони евра годишно. Земјаки го предвид бројот на денови за тргување, во првиот потпериод дневниот износ на тргувани акции изнесуваше 200 илјади евра, додека во вториот потпериод тој достигна близу 900 илјади евра.

Во третиот чекор, во студијата се анализираат движењата на цените на акциите преку информациите содржани во сметководствените податоци. Врз основа на емпириски докази од литературата, како и популарноста помеѓу инвеститорите, анализата се фо-

Сметководствените информации можат да бидат сосема корисни инструменти во објаснувањето на ценовните движења на МБ. Меѓутоа, присутни се и други фактори кои имаат значително влијание и мора да се земат во предвид при оценката на можностите за инвестирање на МБ

година и МБ во 2005 година. Очигледно е дека ценовната експлозија на сите четири берзи беше иницирана од ист двигател. Волшебниот збор е ЕУ интеграцијата. Сепак, може да се забележат разлики во фазата од процесот на ЕУ интеграцијата во која се појави оптимизмот на инвеститорите. Во случајот на Бугарската берза и Берзата во Букурешт тоа беше стартот на преговорите. Во случајот на Загребската берза иницијалната каписла за пораст на берзанските цени беше поместена во порана фаза на ЕУ интеграцијата, односно по давањето на статусот на земја кандидат за членство во ЕУ. Во случајот на МБ реакцијата на инвеститорите дојде уште во фазата на предавањето на одговорите на прашалникот на Европската Комисија. Се чини дека искуството на инвеститорите стекнато од интеграцијата во ЕУ на останатите земји ја поместува нивната реакција кон раните фази на процесот на пристапување кон ЕУ. Инвеститорите се во

2) Индексот на Бугарската берза има основна вредност од 100, додека останатите три берзански индекси базираат на вредност од 1000. За да се направат нивните вредности споредливи, индексот на Бугарската берза беше помножен со 10.

3) Поради нецелосни податоци за обемот на тргување за сите акции на Берзата во периодот пред 2005 година, претпоставена е стабилност на примерокот од 10 акции вклучени во МБИ 10, при што е земен неговиот состав од првата половина на 2006 година (Алкалоид, Гранит, Европа, Комерцијална банка, Македонија турист, Макпетрол, Охридска банка, Стопанска банка Битола, Топлификација и Фершлед).

кусира на коефициентите пазарна цена/книговодствена цена (П/Б) и пазарна цена/заработувачка (П/Е). Оттука, основната анализа базира на Fairfield (1994) кој потенцира дека П/Е е рефлексција на антиципирањите промени во идната профитабилност, додека П/Б го рефлектира антиципираното ниво на идната профитабилност. Доколку пазарната вредност на акцијата е еднаква на книговодствената вредност, тоа значи дека пазарот не очекува зголемување на профитабилноста во иднина. Во случај пазарната вредност да е повисока од книговодствената вредност, тогаш инвеститорите плаќаат премија за таа акција, антиципирајќи во иднина повисок профит од сегашниот.

П/Е и особено П/Б покажуваат значително потцену-

П/Б на акциите од МБИ 10

	ALK	KB	EVR	FER	GRA	MPT	MTU	OB	SBB	TPF
2001	0,42	0,24	0,47	0,19	0,15	0,31	0,21	0,66	0,22	0,44
2002	0,50	0,20	0,49	0,17	0,16	0,33	0,29	0,36	0,61	0,46
2003	0,51	0,28	0,36	0,16	0,17	0,37	0,30	0,69	0,55	0,41
2004	0,52	0,43	0,27	0,11	0,15	0,39	0,30	0,52	0,56	0,44
2005	1,09	1,68	0,39	0,42	0,47	0,52	0,55	1,55	1,47	0,85
2006	1,66	3,26	2,22	0,85	0,97	1,70	0,77	2,97	2,18	1,12

вање на цените на акциите на МБ до 2004 година. Тоа ги направи многу атрактивни за инвеститорите. Колку беше потценета нивната вредност би можело да се илустрира со фактот што и покрај ниското ниво на поврат на капиталот на компаниите, инвеститорите можеа да си ги вратат инвестициите во некои акции од МБИ 10 за само две до три години, единствено со исплатената дивиденда за истите акции. Тоа не можеше да остане незабележано од инвеститорите во моментот кога европската иднина на земјата стана произвесна. Со намалувањето на политичкиот ризик галопирањето на цените на акциите нагоре беше неизбежно.

П/Е на акциите од МБИ 10

	ALK	KB	EVR	FER	GRA	MPT	MTU	OB	SBB	TPF
2001	9,1	8,1	46,9	1,3	1,7	-2,5	2,3	5,9	1,7	7,8
2002	9,9	3,9	387,8	1,6	2,2	8,2	3,9	2,7	4,1	7,8
2003	9,7	4,1	57,4	1,5	2,0	3,3	4,7	5,7	4,0	6,9
2004	9,3	2,3	28,3	1,1	1,9	10,8	4,7	4,2	4,0	7,0
2005	16,8	17,2	70,9	7,0	3,8	13,7	8,5	12,8	9,4	17,8
2006	25,5	33,3	403,9	14,2	7,9	44,6	11,9	24,5	13,9	23,7

И покрај ценовниот пораст во последните две години, кој за некои акции изнесуваше дури осум пати, на крајот на 2006 година коефициентот П/Б беше сеуште умерен за повеќето акции, додека за три од нив беше под 1. Од друга страна, коефициентот П/Е отиде ре-

лативно високо индицирајќи дека новото ценовно ниво е премногу високо гледано преку призмата на тековната профитабилност на компаниите од МБИ 10. Меѓутоа, тоа е повеќе резултат на ниската профитабилност отколку на високата цена. Затоа, логично е да се претпостави дека инвеститорите антиципираа повисока профитабилност на компаниите по нивното евентуално преземање и подобрување на управувањето со нив.

Оваа претпоставка беше тестирана со корекција на добивката на компаниите од МБИ 10 со стапка на поврат на капиталот карактеристична за компании од истите сектори од пазарите во развој. По корекцијата коефициентите П/Е се многу поумерени, имплицирајќи годишен поврат на акциите од најмалку 7%. Единствен исклучок се две банки кои јавно ги најавија своите стратешки цели во блиска иднина да бидат преземени од силни банкарски групации од ЕУ, што предизвика шпекулативен притисок врз цените на нивните акции.

Оттука, оваа анализа покажува дека сметководствените информации можат да бидат сосема корисни инструменти во објаснувањето на ценовните движења на МБ. Меѓутоа, присутни се и други фактори кои имаат значително влијание и мора да се земат во предвид при оценката на можностите за инвестирање на МБ.

Проценката на цената на капиталот е метод кој дава дополнителни сознанија во анализата на цената на акциите. Затоа, како четврти чекор во оваа студија применет е моделот за проценка на капиталот⁴ на акциите од МБИ 10. За да може да се примени оваа алатка неопходно беше прво да се проценат бета факторите на ризик за сите 10 акции од МБИ 10. За ради конзистентност со поставените цели, бета факторите на ризик беа пресметани за двата потпериоди. Тоа беше направено со регресиона анализа на неделните приноси на десетте индивидуални акции со неделните приноси на МБИ 10. Регресионата статистика значително се подобрува во вториот потпериод. Сепак, со исклучок на две акции коефициентот на детерминација⁵ е релативно низок.

Нискиот коефициент на детерминација за осум од вкупно десет акции покажува слаба поврзаност помеѓу индивидуалните акции и пазарот. Тоа значи дека акциите се под влијание на многу други непазарни фактори и затоа имаат автономни двигатели. Проценката на бета факторите на акциите, исто така, открива дека зголемувањето на обемот на тргување на индивидуалните акции значително ја зголемува нивната респонзивност кон пазарот, што се случи во вториот потпериод. Исто така, акциите со повисок

4) Capital Assets Pricing Model (CAPM)

5) R2

обем на тргување имаат поголема поврзаност со движењата на пазарот.

Имајќи го тоа предвид, анализата на цената на кап-

Регресиона статистика на бета

2000-2006	ALK	KB	EVR	FER	GRA	MPT	MTU	OB	SBB	TPF
Beta	1,34	1,27	0,45	-0,03	0,92	0,91	0,35	0,61	0,65	0,49
R Square	0,59	0,37	0,03	0,00	0,22	0,27	0,06	0,13	0,09	0,13
t Stat	22,41	14,24	3,25	-0,40	9,95	11,41	4,86	7,15	5,94	7,03
2000-2004	ALK	KB	EVR	FER	GRA	MPT	MTU	OB	SBB	TPF
Beta	1,90	1,05	0,46	0,09	0,12	0,90	0,03	0,35	0,59	0,50
R Square	0,60	0,14	0,03	0,01	0,00	0,23	0,00	0,03	0,03	0,07
t Stat	18,67	6,06	2,66	1,36	1,05	8,25	0,26	2,53	2,58	4,21
2005-2006	ALK	KB	EVR	FER	GRA	MPT	MTU	OB	SBB	TPF
Beta	1,10	1,38	0,39	-0,17	1,26	0,91	0,48	0,70	0,68	0,48
R Square	0,70	0,67	0,02	0,01	0,38	0,29	0,18	0,22	0,36	0,18
t Stat	16,07	14,89	1,56	-0,97	8,34	6,71	4,99	5,63	7,92	4,95

италот беше продолжена за осум акции со прифатлива статистика на бета факторите. Споредбата на бараната стапка на поврат со очекуваната стапка на поврат на акциите од МБИ 10 откри дека во 2004 година инвеститорите можеа да очекуваат многу повисок поврат на инвестираниот капитал од бараниот за најголем број од акциите. Оттука, ценовната експлозија во 2005 година беше сосема логичен развој на настаните. По ценовниот пораст во 2005 и 2006 година ситуацијата драстично се промени, односно очекуваната стапка на поврат падна под бараната стапка

Проценката на бета факторите на акциите открива дека зголемувањето на обемот на тргување на индивидуалните акции значително ја зголемува нивната респонзивност кон пазарот

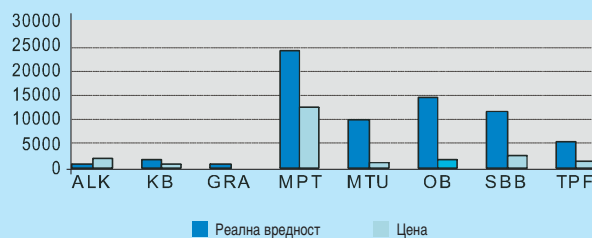
на поврат, но оптимизмот на инвеститорите не исчезна. Затоа, направена е дополнителна пресметка, при што наместо да се користат тековните заработувачки за пресметка на очекуваниот поврат, употребени се заработувачките карактеристични за компаниите од истите сектори од пазарите во подем. Ситуацијата се промени за само три компании. Тоа значи дека интересот на инвеститорите за овие акции е воден од други фактори, а не од очекуваната стапка на поврат. Овој заклучок е конзистентен со резултатите од П/Е и П/Б анализите кои веќе се елаборирани погоре и може да се објасни со очекуваното преземање на банките.

Петтиот чекор во оваа студија е проценката на реалната вредност на акциите од МБИ 10 со помош на Моделот на дисконтирана вредност на дивидендата⁶. За таа цел користена е верзијата на Гордоновиот модел на стабилен раст, иако може да се деба-

тира дека двостепен модел би можел да биде посоодветен. Претпоставката е дека стапката на раст на дивидендата е еднаква на стапката на раст на номиналниот БДП кој е проектиран на 7% (вклучувајќи 4% реален раст и 3% инфлација). Бараната стапка на поврат беше претходно проценета преку моделот за проценка на цената на капиталот.

Моделот на дисконтирана вредност на дивиденда-

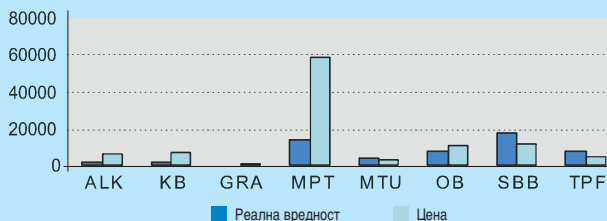
Реална вредност наспроти пазарна цена 2004

та применет на индивидуалните акции од МБИ 10 ги потврдува емпириските наоди дека тој дава најдобри резултати за компаниите со стабилен раст и стабилен коефициент на исплата на дивиденда. Оттука, не изненадува фактот што најдобри резултати се добија за вредноста на акциите на двете компании со најстабилна политика на исплата на дивиденда. Реалната вредност на акциите проценета со Моделот на дисконтирана вредност на дивидендата покажа дека седум од вкупно осум акции беа потценети во 2004 година, но пет од нив веќе станаа преценети во 2006 година. Ситуацијата не се промени многу и по корекцијата на очекуваната дивиденда со дивидендата својствена за компаниите од исти сектори од економиите во подем. Овие резултати само ги потврдуваат наодите од П/Е и анализата на цената на капиталот.

На крајот направено е тестирање на поврзаноста на

Реална вредност наспроти пазарна цена 2006

фундаменталните фактори на ризик и МБИ 10. За оваа цел селектирани се шест макроекономски варијабли кои се веродостојни, значајни индикатори на економската активност, имаат доволно долга и конзистентна временска серија, расположиви се најмал-

6) Dividend Discount Model (DDM)

ку со месечна фреквенција и се користени во слични анализи во други економии. Три од варијаблите се реални, а три се номинални. Поради структурниот прекин во серијата на МБИ 10 во 2005 година, во регресијата е внесена дами варијабла. Регресијата направена за периодот јули 2001–септември 2006 година покажа разочарувачки резултати. Единствено дами варијаблата е статистички значајна и ја објаснува скоро сета волатилност на приносот на МБИ 10, додека сите шест макро варијабли се отфрлени при интервал на доверба од 5%. Второто пуштање на регресијата без двете варијабли со најслаба т–статистика го потврдува истиот заклучок.

Очигледно, поради структурниот прекин во серијата на МБИ 10 не е можно да се најде некаква поврзаност помеѓу макроекономските индикатори и приносот на Берзата. Затоа, одлучено е да се спроведе регресијата за пократок период, односно од јули 2001 година до декември 2004 година. Тој период покрива 42 месечни опсервации. Се користат истите шест независни макроекономски варијабли, а дами варијаблата веќе не е потребна. Првото пуштање на регресијата покажа дека само понудата на пари е поврзана со МБИ 10, додека референтната каматна стапка (каматна стапка на благајнички записи) е на работ на прифаќање. Затоа, направено е второ пуштање на регресијата без две реални варијабли и една номинална кои имаа најслаби т–статистики. Овојпат сите варијабли се значајни. Оттука, се чини дека МБИ 10 покажува поврзаност со паричната маса M2, референтната каматна стапка и извозот. Паричната маса и референтната каматна стапка имаат инверзна поврзаност, додека извозот има позитивна поврзаност. Овие наоди се конзистентни со повеќето емпириски наоди во литературата и во исто време логични од аспект на трансмисиониот механизам во домашната економија.

Првите пет чекори во оваа студија даваат конзистентни објаснувања на трендот на МБИ 10 во периодот јули 2000–октомври 2006 година, што всушност беше првата цел на студијата. Зголемениот обем на тргување и ценовниот скок на акциите на МБ во 2005 година, дојде како резултат на комбинираниот ефект од повеќе фактори. Тие може да бидат сумирани низ следново:

- Законски и институционални промени воведени во периодот 2000–2002 година;
- Политичка стабилизација на земјата потврдена со започнувањето на процесот на ЕУ интеграцијата;
- Намалување на ризикот на земја и издавање на првиот суверен кредитен рејтинг (ББ) од Standard & Poor во 2004 година;

- Приливот на странски портфолио инвестиции од регионални инвестициони фондови донесе пореално вреднување на цените на акциите и имаше позитивно влијание врз домашните инвеститори кои открија нови инвестициони можности;
- Очекувањата и шпекулациите за преземање на некои котираните компании од страна на странски стратешки инвеститори;
- Даночните погодности за котираните компании и за инвеститорите на Берзата;
- Пензиската реформа и активирањето на вториот столб на почетокот на 2005 година;
- Зголемената финансиска транспарентност и задолжителното објавување на ценовно чувствителни информации воведено во 2004 година;
- Атрактивни приноси во услови на потценети акции на МБ.

Моделот на дисконтирана вредност на дивидендата применет на индивидуалните акции од МБИ 10 ги потврдува емпириските наоди дека тој дава најдобри резултати за компаниите со стабилен раст и стабилен коефициент на исплата на дивиденда

Втората цел на оваа студија беше да се се тестира дали приносот на МБИ 10 може да се објасни од фундаменталните фактори на ризик. Регресионата анализа спроведена за оваа цел покажа дека некои релации карактеристични за другите берзи може да се забележат и на МБ. Движењата на МБ не може да бидат изолирани од влијанието на макроекономските политики и движења. Сепак, во овој турбулентен детски период на Берзата, влијанието на макроекономските варијабли е потиснато од структурните еднократни фактори.

Ова е пионерска студија за МБ. Таа покажа дека и покрај малиот обем и ниската ликвидност, МБ е споредлива со секоја друга берза од економиите во поддем од Југоисточна Европа. За првпат беа проценети бета фактори и реална вредност на акциите од МБИ 10 со употреба на Моделот за дисконтирана вредност на дивидендата.

Идните истражувања на движењата на МБ би можеле да се фокусираат на подлабока анализа на премијата за ризик или на поврзаноста помеѓу счетоводствените информации и приносот на акциите. Исто така, би било интересно да се провери поврзаноста помеѓу фундаменталните фактори на ризик и приносот на МБИ 10 по акумулирањето на уште две години со месечни податоци.

РЕЖИМОТ НА ДЕВИЗНИОТ КУРС И ИЗВОЗНИТЕ ПЕРФОРМАНСИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Веќе повеќе од деценија наназад, Република Македонија оперира со стратегија на таргетирање на девизниот курс. Во услови на de-facto врзана валута, извозните перформанси на земјата се очекува да се подобруваат како резултат на постигнатата макроекономска сигурност во економијата, што дава позитивни импулси на извозните мотиви. Во периодот 1997 - 2006, девизната политика на РМ на фиксен девизен курс позитивно се одразила врз извозните перформанси, така што оваа стратегија завршила со ефект на креирање трговија во економијата

М-р Марјан Петрески

М-р Марјан Петрески е роден во 1982 година во Прилеп. Дипломирал на Економскиот факултет – Прилеп во 2005 година на насоката Сметководство, финансии и ревизија со највисока просечна оцена во генерацијата. Магистрирал во 2006 година на University of Sheffield на студиумот за Банкарство и финансии, со потесна специјалност во Меѓународни финансии, стекнувајќи се со Почесна титула. Престојувал на Johann Wolfgang Goethe Universität во Франкфурт на специјалистички курс за Европско централно банкарство, во рамки на кој посетувал семинари во Европската Централна Банка и во Deutsche Bundesbank. Во моментот, Петрески специјализира на постдипломскиот студиум за Европска интеграција при Centre International de Formation Européenne - CIFE во Берлин, како корисник на стипендија од Европската Комисија. Од декември 2006 година е вработен во Министерството за финансии во Секторот за Макроекономска политика. Истовремено од октомври 2006 е и професор на Еуро Колеџ – Куманово по предметите Меѓународни корпоративни финансии и Монетарна политика и банкарство. Истражува и објавува бројни статии во различни економски магазини од областите што се предмет на негово академско интересирање.

Вовед

Во услови на сè поголема пропульзивност кон пофлексибилни варијанти на девизните курсеви во земјите во развој, едно од прашањата што го привлекува академскиот интерес е како изборот на режимот на девизниот курс во земјите во развој влијае врз нивните извозни перформанси. Уште повеќе, англобирањето на ова прашање добива на значење во светло на земјите во развој, бидејќи често, во овие земји, стратегијата за развој се базира на т.н. раст воден од извозот (exports-led growth).

Оваа студија има за цел да утврди дали и во колкава мера врзаниот курс во Република Македонија влијаел врз обемот на извозот. За таа цел, остатокот од трудот е организиран на следниот начин. Следниот дел дава теоретски насоки за можните врски меѓу режимот и извозот; третиот дел се навраќа на наодите од некои претходни студии, а четвртиот дел го портретира моделот врз којшто се заснова истражувањето, економетриската техника на испитување и резултатите.

Режимите на девизниот курс и извозот

Сè поинтензивната интеграција на финансиските пазари на светско ниво го наметнува прашањето за соодветна политика на девизниот курс, вклучително и во земјите во развој, чијашто вклученост во ваквите капитални текови сè повеќе се интензивира. Во едно такво окружување, управувањето со девизната политика на една земја треба да цели кон обезбедување внатрешна рамнотежа, најчесто мерена преку стабилноста на ценовното ниво во земјата, и надворешна рамнотежа, мерена преку стабилноста на девизниот курс. Со други зборови, девизната политика треба да се насочи во правец на избегнување значајни отстапувања на девизниот курс од

“Мислењата изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии”

неговото ниво што ја овозможува оваа макроекономска рамнотежа.

Литературата издиференцирала два пристапа во менаџирањето на девизниот курс: пристап на реални таргети и пристап на номинално сидро. Според првиот пристап, номиналниот девизен курс е оставен да флукутира, или, во најмала рака, да флукутира со неопходните девизни интервенции, со цел избегнување значајни нарушувања на неговата стабилност. Оттука, истиот треба да ги следи, а не да ги води другите номинални варијабли.

Спротивно на овој пристап, кај пристапот на номинално сидро, номиналниот девизен курс има за цел да ја анкерира домашната инфлација за инфлацијата на земјата сидро, а тоа е најчесто земјата со којашто се одвива најголем дел од надворешната трговија. Оттука, номиналниот девизен курс треба да ги води, наместо да ги следи другите номинални варијабли. Овој пристап значи врзување на девизниот курс, девизна стратегија што *de facto* ја практикува и Република Македонија.

Сепак, во контекст на извозните перформанси на една земја, двете стратегии имаат свои предности и недостатоци. Така, за земјите што зависат од извозот на едно или неколку добра, корисен би бил флексибилен режим, со цел тие да може да се приспособуваат на надворешни шокови. Ваквите земји може и да ја врзат својата валута за меѓународната цена на нивниот главен извозен производ, при што би ги минимизирале ефектите од егзогените шокови што се поврзани со цената на тоа добро.

Алтернативно, за земјите што зависат од извозот во една земја што се смета за нивен главен трговски партнер, корисно би било да воспостават фиксен девизен аранжман, врзувајќи ја својата валута за истата на главниот трговски партнер, бидејќи тоа ќе придонесе за зголемување на економската ефикасност преку намалување на несигурноста и на трансакциските трошоци во трговијата.

Сепак, алтернативните режими на девизниот курс ги нагласуваат различните тенденции кон различните ефекти од режимот врз извозот во земјите во развој. Овие ефекти може да се сумираат на следниот начин:

- Отстапувања од реалниот ефективен девизен курс;
- Варијабилност во реалниот ефективен девизен курс;
- Варијабилност на девизниот курс во однос на валутата од земјата – главен трговски партнер.

Отстапувањата на реалниот девизен курс се оние девијации на тековниот реален девизен курс од оној што ја одржува долгорочната стабилност, во смисла на вредноста на реалниот девизен курс што ја одржува внатрешната и надворешната рамнотежа, споменати погоре. Така, преценетоста на реалниот девизен курс ќе ја еродира надворешната конкурент-

ност на извозот, и така ќе им наштети на извозните перформанси на земјата. За ситуацијата да биде уште полоша, преценетиот девизен курс може да поттикне и притисок за протекционистичко однесување на властите. А, ако тоа се случи, тогаш намерите на извозниците ќе бидат и дополнително намалени. И спротивно, потценетиот реален девизен курс ќе влијае позитивно врз извозот.

Оттука, земјите што се базираат на пристапот на номинално сидро, што е случајот со Република Македонија, поверојатно е дека ќе искусуваат отстапувања во реалниот девизен курс споредено со земји што оперираат со некоја пофлексибилна варијанта на курсот. Но, според горната дискусија, овие отстапувања имаат тенденција да го зголемуваат или да го намалуваат извозот, зависно дали одразуваат преценета или потценета валута.

Литературата издиференцирала два пристапа во менаџирањето на девизниот курс: пристап на реални таргети и пристап на номинално сидро. Според првиот пристап, номиналниот девизен курс е оставен да флукутира, а кај пристапот на номинално сидро, истиот има за цел да ја анкерира домашната инфлација за инфлацијата на земјата сидро, а тоа е најчесто земјата со којашто се одвива најголем дел од надворешната трговија

Што се однесува до вториот ефект – варијабилноста на девизниот курс, често користена мерка за истиот е стандардната девијација на процентуалните промени на девизниот курс во одреден временски период. И, во контекст на извозот, овој ефект најчесто се поврзува со наметнатата несигурност во економската средина, којашто, потоа, не е од корист за подобрување на извозните перформанси на земјата. Сепак ова влијание, во литературата останува неразјаснето. Тоа е така, бидејќи иако флексибилниот режим е оној што се поврзува со несигурноста во надворешната трговија, сепак дури и кога една земја има фиксен режим, нејзината валута е врзана за валутата на една земја, но во однос на сите останати, таа флукутира. Ако врзувачката валута искусува варијабилност на светскиот девизен пазар, односно ако е високо варијабилна во однос на валутите на своите трговски партнери, тогаш таа варијабилност се трансмитира и врз врзуваната валута.

Слична констатација може да се извлече и за ефектот од варијабилноста на девизниот курс во однос на валутата од главниот трговски партнер. Тоа генерира несигурност во приходите од извозот и така истиот го еродира. Се аргументира дека, сепак, оваа

варијабилност што произлегува од флукуиращкиот курс, може да биде превенирана, најчесто преку хедџинг инструменти на девизниот пазар. Но, тоа подразбира дека последниот е добро развиен и диверзифициран, што повторно е неодржлива претпоставка за земјите во развој.

Фиксниот курс во земјите во развој треба да ја редуцира несигурноста во бизнис средината и така да ги зајакне извозните мотиви на производителите. Но, се смета дека позитивно влијание врз извозот би искусил оној курс што е поддржан со кредитбилни макроекономски политики

Сепак, фокусирајќи се само на фиксниот курс, што е од значење за оваа студија, заклучокот е дека, во основа, фиксниот курс во земјите во развој треба да ја редуцира несигурноста во бизнис средината и така да ги зајакне извозните мотиви на производителите. Во таа насока, заканите од отстапувања на курсот од неговиот долгорочен тренд може да ја загрозат стабилноста и оттука да ги зајакнат мотивите за промена на паритетот на курсот. Па, оттука, се смета дека позитивно влијание врз извозот би искусил оној курс што е поддржан со кредитбилни макроекономски политики. Исто така, колку подолго фиксниот режим е на сила, се очекува извозот да биде поголем; во истата насока, со зајакнување на кредитбилноста на режимот, извозните перформанси треба да јакнат.

Претходни студии и наоди

Повеќе студии ја истражуваат врската што е предмет на елаборација во овој труд. На пример, Nilsson и Nilsson (2000) ги анализираат ефектите од различните режими на девизниот курс врз извозот во земјите во развој. Притоа, го вклучуваат извозот од 100 земји во развој кон ЕУ, САД и Јапонија во периодот 1983–1992. Наодите покажуваат дека колку пофлексибилен е режимот на девизниот курс, толку поголем е извозот на земјите во развој, ако сите останати варијабли се константни. Како режимот на девизниот курс се одразува врз извозот помеѓу Обединетото Кралство и САД во периодот 1900–1998, испитуваат Fountas и Aristotelous (2003) и наоѓаат дека иако фиксниот и менаџирано-флукуиращкиот курс се подеднакво ефективни во однос на трговијата, слободно флукуиращкиот курс има поголем ефект врз извозот.

Fritz-Krockow и Jurzyk (2004) ја испитуваат истата врска, но го вклучуваат и увозот, така што го испитуваат влијанието на режимот врз целокупната билатерална трговија во 24 Латино-американски и Карипски економии. Спротивно на Nilsson и Nilsson (2000),

наоѓаат дека кредитбилниот фиксен режим искусува позитивно влијание врз билатералната трговија, при што значајни се како степенот на кредитбилност, така и времетраењето на фиксирањето. И Rose (2000) доаѓа до истиот заклучок од испитувањето спроведено на 186 земји во периодот 1970–1990. Спротивно на овие две студии, студијата на Brada и Mendez (1988) наоѓа дека билатералната трговија е поголема помеѓу земји што имаат пофлексибилни варијанти на девизниот курс.

Емпириско испитување

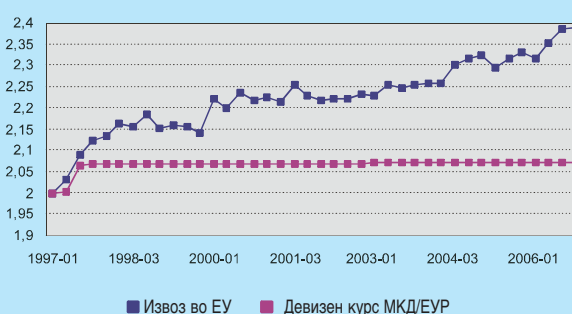
Имајќи го предвид она што беше кажано за врската помеѓу режимот на девизниот курс и извозните перформанси на земјите во развој, како и наодите од студиите спроведени претходно, ќе се навратиме на врската режим – извоз за случајот на Република Македонија. Република Македонија оперира со фиксен аранжман на девизниот курс, којшто е врзан за Евро-то (порано за Германската марка), официјално од октомври 1995 година, но de-facto од почетокот на 1994 година. De facto класификацијата на режимите на девизниот курс на денарот ќе ја преземеме од Petreski (2007), со цел да ја нагласиме разликата помеѓу она што властите го декларираат како официјален режим на земјата и она што го спроведуваат во пракса.

Република Македонија е мала и отворена економија, па девизниот курс е значаен инструмент на монетарно-девизната политика, што, меѓу другото може да се насочи и за постигнување на целите на економскиот развој. Во таа насока, испитувањето како режимот ги имплицира извозните перформанси на РМ добива на значење.

Податоци

Во истражувањето, ќе испитуваме како режимот на девизниот курс влијаел врз извозот на РМ, во десетгодишен период, 1997–2006 година, користејќи квартални податоци за влезните варијабли. Поради симплификација, а и поради ограниченост на просторот, ќе го земеме предвид само извозот кон Европската

Логаритам на индексите на извозот во ЕУ и девизниот курс

Унија (ЕУ-15 и ЕУ-25). Тоа е направено од две причини: прво, извозот кон ЕУ е повеќе од половина (околу 55% во 2006) од целокупниот извозен обем на РМ и, второ, македонскиот денар е врзан за еврото, што пак е валута на 13 земји членки на ЕУ; сепак повеќето од земјите членки што се надвор од Еврозоната тесно ја менаџираат својата валута како обврска од учеството во ERM II.

Модел

Најдобар начин, според литературата, за моделирање на импликациите од режимот на девизен курс врз обемот на извозот на една земја во однос на друга е преку користење т.н. Гравитациски модел. Овој модел го објаснува извозот или целокупната билатерална трговија со користење три сета фактори: потенцијалната побарувачка на увозната земја, потенцијалната понуда на извозната земја и трансакциските трошоци. Трансакциските трошоци најчесто се однесуваат на транспортните трошоци, но и на трошоците за правење бизнис, во смисла на информациски трошоци. Nilsson и Nilsson (2000) го третираат гравитацискиот модел како долгорочна рамнотежа помеѓу факторите на понудата и побарувачката, постигната преку механизмот на цените. Последново имплицира дека во моделот може да се вклучат и цените како варијабла, но бидејќи тие се од ендогена природа, тоа не се прави. Во моделот ќе додадеме дополнителни (dummy) варијабли за да го опфатиме влијанието на режимот на девизниот курс, а по потреба може да се додадат и други дополнителни варијабли.

Моделот е следен:

$$X_{MK;EU} = \alpha + \beta_1(Y_{MK} * Y_{EU}) + \beta_2(Y_{MK} * Y_{EU}) + \beta_3 D_{MK;EU} + \beta_4 FIX + \beta_5 EU + \varepsilon_{MK;EU}$$

пришто: $X_{MK;EU}$ е вредноста на извозот од РМ во ЕУ во евра; α е константа; Y е БДП на РМ и ЕУ, респективно, изразен во евра; y е per capita БДП на РМ и ЕУ, респективно, изразен во евра; $D_{MK;EU}$ е растојанието помеѓу главните градови на РМ и ЕУ; FIX е dummy варијабла за фиксниот режим на девизниот курс во РМ, ЕУ е dummy варијабла што го зема предвид проширувањето на ЕУ во 2004, а $\varepsilon_{MK;EU}$ е членот за грешка. Сите влезни варијабли се земени по константни цени од 1997 година.

Варијаблите Y_{MK} и y_{MK} ја опфаќаат извозната понуда и е логично да се очекува позитивен знак. Y_{EU} и y_{EU} , пак, ја опфаќаат увозната побарувачка, и се очекува да имаат позитивен знак, бидејќи колку увозната земја е побогата, мерено според нејзиниот БДП или БДП per capita, се очекува нејзината побарувачка за увозни производи да расте. Варијаблата за растојанието ќе

биде земена како просечно растојание од Скопје до главните градови на земјите членки на ЕУ (а не до Брисел), со цел поголема точност на пресметките.

Во контекст на ова истражување, значајна е варијаблата што го опфаќа влијанието на режимот на девизниот курс врз извозот. Така, позитивна вредност за FIX коефициентот ќе значи дека Македонија, поради режимот на девизниот курс, извезува повеќе одошто е детерминирано во нивото на доход (овде изразено преку варијаблите Y и y) и со растојанието помеѓу РМ и ЕУ, и обратно.

Гравитацискиот модел го објаснува извозот или целокупната билатерална трговија со користење три сета фактори: потенцијалната побарувачка на увозната земја, потенцијалната понуда на извозната земја и трансакциските трошоци, коишто најчесто се однесуваат на транспортните трошоци

Резултати

За добивање веродостојни резултати, користевме техника на Векторска авторегресија. Оваа техника го надминува проблемот на ендогеноста на варијаблите, не правејќи а-приори диференцијација на влезните варијабли на ендогени и егзогени. VAR оперира само со стационарни серии, односно серии без единечен корен. Потоа, оваа техника, ги впушта варијаблите да интерактираат во богата динамика и, теоретски, зема предвид неограничено многу временски заостанувања на варијаблите вклучени во моделот.

Најпрво, извршивме тестирање на единечни корени преку користење Augmented Dickey-Fuller и Phillips-Perron тест за да ги одредиме интеграциските карактеристики на секоја временска серија. Сите вклучени серии се интегрирани од ред еден, што значи дека при VAR тестирањето мора да се земе предвид стапката на раст. Исто така, со цел да се анулираат сезонските варијации во извозот, врз извозната варијабла ќе извршиме сезонско приспособување, преку користење CENSUS-X12 тест. Редот на VAR-от ќе го одредиме преку Akaike и Schwarz информациските критериуми. Според овие критериуми, најдобар ред на VAR-от е 8, што имајќи ги предвид кварталните податоци, кореспондира со временско заостанување од две години. Слободниот член на регресијата е испуштен, со цел да се земат предвид двете дополнителни варијабли.

Резултатите добиени од испитувањето се следни. Во средна заграда се дадени t-ratios.

$$\begin{aligned} \text{dlog}(X_{MK;EU}) = & -5.24 * \text{dlog}(Y_{MK} * Y_{EU}) + 4.98 * \text{dlog}(y_{MK} * y_{EU}) - 7.54 * \text{dlog}(D_{MK;EU}) + 0.065 * FIX + 0.092 * EU \\ & [-1.66]^* \quad [1.65]^* \quad [-1.69]^* \quad [3.00]^{***} \quad [2.92]^{***} \end{aligned}$$

R²=63.9%

*, ** и *** означуваат значајност на варијаблата на 10, 5 и 1%–но ниво, респективно

Може да се забележи дека сите вклучени варијабли се статистички значајни, но на различно ниво на значајност. Варијаблата што го опфаќа БДП на РМ и ЕУ покажа негативен знак, но истата се наоѓа на границата на значајноста и, оттука, не искусува значајна објаснувачка моќ. Истото се однесува и за БДП *per capita*, иако го носи очекуваниот знак и претставува добра апроксимација за увозната побарувачка, имајќи го предвид доходот и големината на економијата, истовремено. Варијаблата за растојанието е значајна и го носи очекуваниот знак, сугерирајќи дека со зголемување на растојанието (што овде е земено како средно растојание од Скопје до главните градови на земјите членки на ЕУ), извозот на РМ во ЕУ опаѓа, бидејќи се зголемуваат, главно, транспортните трошоци. Значајна е и дополнителната варијабла што е поставена за да го опфати ефектот врз извозот во ЕУ по нејзиното проширување: по проширувањето на ЕУ, извозот пораснал. R-square е значаен – околу 64% од варијациите во извозот се објаснети со варијациите на варијаблите вклучени во регресијата.

Варијаблата што го опфаќа фиксниот курс покажува висока статистичка значајност и го има очекуваниот знак, сугерирајќи дека РМ поттикнала позитивни влијанија врз своите извозни перформанси со врзувањето на девизниот курс. Со други зборови, РМ постигнала околу 6,5 процентни поени повисок извоз на квартално ниво со фиксирање на девизниот курс

Во контекстот на ова истражување, најзначајна е дополнителната (*dummy*) варијабла што го опфаќа влијанието на фиксниот режим на девизниот курс на денарот врз извозот. Истата покажува висока статистичка значајност (на 1%-но ниво) и го има очекуваниот знак, сугерирајќи дека РМ поттикнала позитивни влијанија врз своите извозни перформанси со врзувањето на девизниот курс. Со други зборови, **РМ постигнала околу 6,5 процентни поени повисок извоз на квартално ниво со фиксирање на девизниот курс**. Последното се објаснува со постигнатата макроекономска стабилност и значајно намалената несигурност во деловното окружување, што им дава позитивни импулси на извозниците во спроведувањето на меѓународната трговија.

Позитивната вредност на дополнителната варијабла за фиксниот курс покажува дека корисностите

од врзувањето на девизниот курс за валутата на главниот трговски партнер ги надминуваат трошоците што произлегуваат од малата разновидност на производството и извозот. Друга причина за ова позитивно влијание може да се бара во ниското ниво на развиеност на финансиските пазари во РМ, коишто не нудат доволно диверзифицирани хедџинг инструменти, што би биле апсорбери на евентуални шокови што доаѓаат однадвор. Затоа, стабилноста на девизниот курс, што произлегува од фиксирањето на девизниот курс за валутата на главниот трговски партнер, во вакви услови завршува со ефект на креирање трговија, односно позитивно се ефектуира врз извозните перформанси на земјата.

Заклучок

Целта на трудот беше да се осознаат макроекономските импликации од режимот на девизниот курс во Република Македонија врз извозот. Предмет на испитување беше периодот од 1997 до 2006 година, со користење квартални податоци, утилизирани во Гравитациски модел и техника на Векторска авторегресија.

Главниот наод од истражувањето е дека фиксниот девизен курс на денарот позитивно влијае врз извозните перформанси на Република Македонија, односно со неговото врзување, РМ искусила позитивно влијание врз извозот во периодот што е предмет на испитување.

Сепак, на интерпретацијата на резултатите треба да и се пријде со внимание, бидејќи, прво, земен е предвид само извозот кон ЕУ, иако ЕУ апсорбира над половина од македонскиот извоз, а второ, не сите земји од ЕУ го имаат еврото за своја платежна валута, иако како што беше и споменато, голем дел од нив, ако не и сите, ја фиксираат својата валута за еврото или тесно ја менаџираат (учествуваат во механизмот на девизниот курс II).

Браќајќи се на тезата од почетокот на ова истражување, дека за земји како што е Република Македонија, растот раководен од извозот може да биде значајна, па и доминантна економска стратегија за развој, понатамошна сфера на академско истражување може да биде влијанието на режимот на девизниот курс врз економскиот раст, при што ова истражување е мал придонес и почетна платформа во таа насока.

Референци:

Brada, J. C. and Méndez, J. A. (1988) Exchange Rate Risk, Exchange Rate Regime and the Volume of International Trade, *Kyklos*, 41(2), p.263-280.

Du, H. and Zhu, Z. (2001) The Effect of Exchange-rate Risk on Exports: Some Additional Empirical Evidence. *Journal of Economic Studies*, 28(2), p.106-123.

Fountas, S. and Aristotelous, K. (2003) Does the Exchange Rate Regime Affect Export Volume? Evidence from Bilateral Exports in US-UK Trade: 1900-98. *The Manchester School*, 74(1), p.51-64.

Fritz-Krockow, B. and Jurzyk, E.M. (2004) Will You Buy My Peg? The Credibility of a Fixed Exchange Rate Regime as a Determinant of Bilateral Trade. *IMF Working paper*, 04(165), p.1-25.

Kowalski, P., Paczynski, W. and Rawdanowicz, L. (2003) Exchange Rate Regimes and the Real Sector: A Sectoral Analysis of CEE Countries. *Post-Communist Economies*, 15(4), p.533-555.

Nabli, M.K. and Veganzones-Varoudakis, M.A. (2002) Exchange Rate Regime and Competitiveness of Manufactured Exports: The Case of MENA Countries. *BIS Working Paper*, 15, p.1-13.

Nilsson, K. and Nilsson, L. (2000) Exchange Rate Regimes and Export Performance of Developing Countries. *Blackwell Publishers*, 2000, p.331-349.

Petreski, M. (2007) Macroeconomic Implications of Exchange Rate Regime: The Case of the Republic of Macedonia. p.1-108. Во процес на издавање

Rose, A.K. (2000) One Money, One Market: The Effect of Common Currencies on Trade. *Economic Policy*, 15(4), p.7-46.

Им изразувам благодарност на г-ѓа Снежана Делевска и на м-р Мишо Николов од Министерството за финансии за корисните сугестии и забелешки.

Податоците се компилирани од Државниот завод за статистика, НБРМ и Еуростат. Влезните податоци и пресметките, како и сите добронамерни забелешки на marjan.petreski@finance.gov.mk

ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Текстилната индустрија е сектор со иднина во Европа,
чии интереси се со висок приоритет на европската
трговска агенда**

М-р Николина Трајаноска

М-р Николина Трајаноска работи во Министерството за економија во Секторот за индустрија и структурни реформи. Дипломирала на Технолошкиот факултет во Скопје. Магистер е по економски науки – меѓународна економија. Во периодот 1994–1998 година била пратеник во Собранието на Република Македонија. Има долгогодишно работно искуство во стопанството, а од 1999 година работи во Министерството за економија. Има посетувано бројни обуки и семинари во земјата и во странство, од кои за посебно одбележување се обуките за проектен циклус и менаџмент и за меѓународен советник и консултант во Холандија. Активно го владее англискиот јазик. Покрај редовните работни обврски работи и на неколку меѓународни проекти поврзани со конкурентност и развој на човекови ресурси. Исто така, координатор е на проектот за изготвување на Стратегија за развој на текстилната индустрија во Република Македонија.

Вовед

Македонската текстилна индустрија е втурната во ветриштата на глобализацијата, па се повеќе се чувствуваат овие влијанија врз работата на оваа сензитивна индустрија. И Европската текстилна индустрија и индустријата за облека поминуваат низ тешка фаза во последните три години, како во сферата на внатрешниот пазар, така и на главните извозни пазари.

Показатели за светската коњуктура - 2004 - 2006 година

	2004	2005	2006*
Раст на БДП на светско ниво	5,1	4,0	4,2
САД	4,4	3,8	3,6
Јапонија	2,6	1,5	1,3
Н.Р.Кина	9,0	8,0	7,0
Русија	7,1	6,5	6,0
ЕУ – 25	2,4	2,0	2,3
ЕУ-10 (нови членки)	4,6	4,0	4,0
ЕУ-12 (евро подрачје)	2,0	1,6	1,6
Германија	1,6	0,7	1,5
Пораст на цените на евро подрачјето	2,1	1,9	1,5
Пораст на светската трговија (стоки)	10,0	7,0	7,0
Цена на нафтата(САД долари/барел)	38	46	43
Однос: евро/долар	1,24	1,30	1,30

Извор: Еуростат
*- претпоставки

Текстилната индустрија е сектор со иднина во Европа, чии интереси се со висок приоритет на европската трговска агенда. Ова бара креирање на нови трговски можности за Европската индустрија, за да биде конкурентна на меѓународно ниво. Но, истовремено, тоа треба да осигури дека земјите во развој,

исто така и сиромашните земји, ефективно ќе партиципираат во светскиот трговски систем. Тековните преговори кои се одржуваат во рамки на СТО – Доха Развојната Агенда се клучни во овој домен.

Показатели за коњуктурата во РМ 2003-2005 година

		2003	2004*	2005*
Реален БДП	%	2,8	4,1	4,0
Инфлација	%	1,2	-0,4	0,5
Девизен курс	Ден/1УСД	54,3	49,4	49,3
Извоз (Ф.О.Б.)	УСД.мил.	1.359	1.672	2.041
Увоз (Ф.О.Б.)	УСД.мил.	2.211	2.758	3.097
СДИ	УСД.мил.	94,3	150,1	120,0

Извор: ДЗС и МФ
*- претпоставки

ЕУ, заедно со САД, се светски најголемите производители на текстил и предмети за облекување, кои претставуваат 5,8% од вкупната ЕУ – трговија. Исто така, ЕУ е

"Мислената изразени во овој текст се на авторот и не мора во целост да ги претставуваат ставовите на Министерството за финансии"

водечка во извозот на текстил, а во извозот на облека го зазема второто место, по Кина. Во 2002 година, вкупната размена изнесуваше 115 билиони евра.

Текстилната индустрија и индустријата за облека во ЕУ-25

	Единица	Вредност
Претпријатија	Број	106.397
Вработени	лица	2.456.100
Приход	Млрд. ЕУР	187,1
Инвестиции	Млрд. ЕУР	5,5
Додадена вредност	Млрд. ЕУР	57,1
Извоз (за ЕУ-15)	Млрд. ЕУР	40,0
Увоз (за ЕУ-15)	Млрд. ЕУР	71,0

* – претпоставки

Во повеќето држави кои имаат аспирации да бидат членки на ЕУ, текстилната индустрија традиционално е водечка гранка во нивните индустрии. Кај некои држави текстилот зазема повисок процент од европскиот просек (како кај Турција, каде 40% од вкупно вработените се во оваа индустрија). Во Република Македонија во оваа гранка работат повеќе од 25% од вкупно вработените во индустријата.

Главната конкурентска предност на текстилната индустрија за облека во овие земји е ниската цена на трудот, и нивната традиција во овој сектор, која од своја страна гарантира квалитет на производите. Заедничка пракса на компаниите од ЕУ е да произведуваат по т.н. „лон“ производство. Но, се повеќе европските компании се заинтересирани за добивање на „полн пакет услуги“, што подразбира развивање на меѓународни стратегии и модерни техники за соработка и примена на модерни технологии. Уште повеќе, земјите кандидатки треба да вложат дополнителни напори за прилагодување на своето законодавство во оваа сфера со законодавството на ЕУ, вклучувајќи и капацитети за судир со високата конкурентност и работа под притисок на пазарните сили.

Текстилната индустрија во РМ

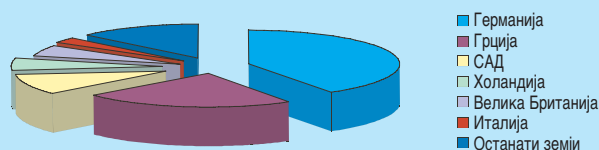
Текстилот е еден од најзначајните носечки сектори во Република Македонија. Во 2005 година, учеството на текстилот во македонската економија е следно:

- 12,45% од БДП (0,67 производство на текстилни производи и 10,80% производство на предмети за облека; доработка и боење на крзно);
- 21,8% од индустрискиот БДП;
- 25% од вкупно вработените во индустријата;
- 26,98% од извозот.

Извоз на текстил од РМ

Држава	Учество во извозот на текстил
Германија	42,04%
Грција	20,75%
САД	9,51%
Холандија	6,71%
Велика Британија	5,86%
Италија	2,9%
Останати земји	12,23%

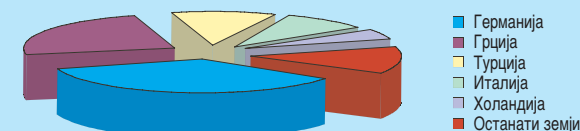
Извор: ДЗС

Увоз на текстил од РМ

Држава	Учество во извозот на текстил
Германија	35,53%
Грција	25,44%
Турција	9,39%
Италија	9,24%
Холандија	5,42%
Останати земји	14,98%

Извор: ДЗС

Приоритети во подготовките за членство во ЕУ

Во функција на постигнување на условите за полноправно членство во ЕУ, сите кандидатки треба да ги исполнат економските и политичките критериуми, кои беа етаблирани во 1993 година во Копенхаген.

Следните два критериуми се од особена важност:

- капацитет да се работи под притисок на конкурентноста и пазарните сили во рамките на Унијата;
- способност да се превземат обврските од членството, вклучувајќи и прилагодување на регулативата во рамките на „acquis communautaire“.

Во поглед на капацитетот на државите да работат под притисок на пазарните услови и конкурентноста во рамките на ЕУ, земјите кандидатки за ЕУ, отвори-

ја нови потенцијали во меѓународната економија. Тие ќе треба да го продолжат процесот, не само заради зголемување на својата конкурентност, туку и заради фактот што нивната моментална предност изразена преку ниската цена на трудот, не ќе може долго да се одржува.

Комисијата го следи одблиску напредокот на секоја земја – кандидат. Таа неодамна лансираше студии за конкурентност на текстилниот сектор на земјите кандидати за членство во Унијата. Подобрената пред-пристапна стратегија, исто така вклучува учество на земјите кандидати во програмите на Унијата, агенциите и комитетите. Понатаму, ова учество е обезбедено поодделно за секоја земја.

- Семинари и тренинзи за службениците на земјите-кандидатки, (twinning).
- Во ретки случаи кај текстилниот сектор, на барање на земјите-кандидатки, преговори на Протоколите додадени на Европскиот Договор (PECA –Протоколот).

Оценка на конкурентноста во Европа:

1). Анализа на подрачјето на влакна и предива

Пораст на увезените количини и пад на вкупната вредност заради значаен па на просечните цени, особено кога станува збор за увоз од азиските држави.

Зголемување на концентрацијата: првите пет држави достигнуваат приближно 50% од вкупниот увоз: Кина, Турција, Индија, Пакистан и Чешка. Индија е водечка земја на подрачјето на трошоците.

2). Анализа на подрачјето на облека и додатоци

Увезот на облека и додатоци во ЕУ е прилично висок, неговата вкупна вредност е околу 54 млрд. ЕУР или околу 4 милиони тони (три пати поголем отколку во секторот текстил).

Пораст на увезените количини и пад на вредноста како последица на падот на просечните цени (во ЕУР).

Првите пет држави извозници покриваат околу 50% од вкупниот увоз: Кина–28,9 % следи Турција, Романија, Бангладеш и Тунис.

Стратегија за подигање на конкурентноста - предлог на High Level Group

- Формирање на Евро-Медитеранско подрачје (650 мил. потрошувачи, 7 мил. вработени во текстилната индустрија и индустријата за облека)
- Продор и напредок во технологијата (воспоставување на технолошка платформа)
- План на активности и заштита во поглед на Кина
- Подобрување на пристапот на пазарите од трети држави (смалување на царините, укинување на нецаринските бариери) за зголемување на извозот.
- Подобрување на вештините и знаењето на луѓето
- Заштита на правата на подрачјето на интелектуалната сопственост
- Законодавството на ЕУ да остане атрактивно за инвестиции.

Европска технолошка платформа за иднината на текстилната индустријата за облека

Целта на Европската технолошка платформа за иднината на текстилната и индустријата за облека е:

Земјите кандидати треба да вложат дополнителни напори за прилагодување на своето законодавство во оваа свера со законодавството на ЕУ, вклучувајќи и капацитети за судир со високата конкурентност и работа под притисок на пазарните сили

Усвојување на „acquis communautaire“

Легислатива

Од индустриска гледна точка легислативата на Унијата применлива во секторот на текстилната и индустријата за облека е покриена со одделот Слободно движење на стоки (Поглавје 1) и индустриската политика (Поглавје 15). Овде има четири специфични директиви на Советот и една директива на Комисијата кои се однесуваат на текстилниот сектор. Република Македонија ги инкорпорира овие директиви во македонското законодавство преку три правилници, донесени во Јуни 2006 година.

Текстилната и индустријата за облека, исто така се покриени со мерки во другите поглавја на *acquis*–то како:

- **Конкурентност:** Правила за одобрување на парична помош на индустријата за синтетички влакна. (ОЈ С 94 од 30.03.1996). Комисијата го нотираше продолжувањето на важноста на Правилата за парична поддршка на индустријата за синтетички влакна (ОЈ С 24 од 29.01.1999).
- **Апроксимација (приближување) на легислативата**
Во подобрената пред-пристапна стратегија, ЕУ помошта за приближување до *acquis*–то во текстилниот сектор се фокусира на три типа активности:
– Одобрување на сообразноста на законските текстови кои се одобрени од земјите-членки во поглед на приближувањето со *acquis*–то (вклучувајќи и скрининг).

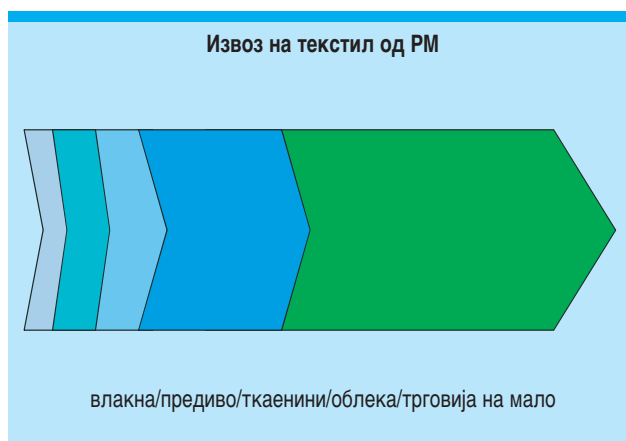
- Собирање и насочување на експертите од цела Европа, вклучително и индустријата, академијата и креаторите на политиката.
- Развој на долгорочна стратешка визија за иднината на индустријата и обликување на соодветни планови за структурен развој
- Подобрување на пристапот до потребните ресурси и подобрување на општите услови за истражување и иновации.

Најголем дел од профитот овозможува дистрибуцијата.

Технолошката платформа е изградена на три потпорни столба, од кои секој ги одразува суштествените елементи за долгорочен развој на текстилната и индустријата за облека во Европа:

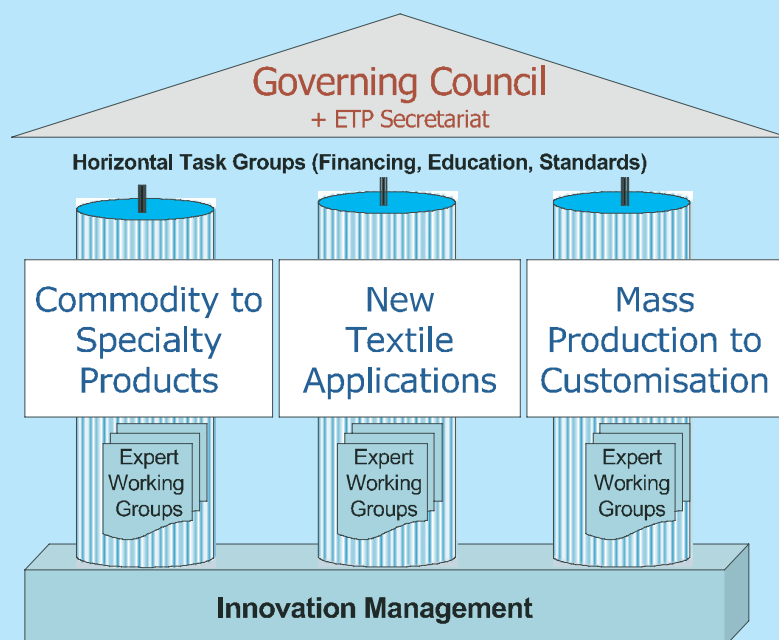

Технолошката платформа е изградена на три потпорни столба, од кои секој ги одразува суштествените елементи за долгорочен развој на текстилната и индустријата за облека во Европа

1. Премин кон специјализирани производи и високо-технолошки процеси.
2. Употреба на текстилот во бројни сектори и нови подрачја на употреба.
3. Укинување на периодот на масовно производство и премин кон нови смерници-насоченост кон потрошувачите, персонализација, интелигентни производи, логистика и дистрибуција.

ШЕМА НА ЕВРОПСКАТА ТЕХНОЛОШКА ПЛАТФОРМА

ПОДГОТВУВА И ИЗДАВА

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ул. „Даме Груев“ 14, 1000 Скопје,
Тел: (389) 02 117 288, Факс: (389) 02 117 280
Интернет адреса: <http://www.finance.gov.mk>

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Трајко Славески

**ЗАМЕНИК
ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК**

Доц. Д-р Никица Мојсоска Блажевски
nikica.mojsoska@finance.gov.mk

ЧЛЕНОВИ НА УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Снежана Делевска, М-р Мишо Николов
Анета Димовска

ПЕЧАТИ

Трио Графика, Скопје

ТИРАЖ

500 примероци

ПРЕВОД

Жана Шокаровска
Маја Петровска

**ПРИ КОРИСТЕЊЕТО НА ПОДАТОЦИТЕ ОД ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА,
ГИ МОЛИМЕ КОРИСНИЦИТЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДА ГО НАВЕДАТ ИЗВОРОТ**

ISSN 1409 - 9209
Билт. Минист. Финанс.
11/12–2006